

**Η Αρχή της μη διάκρισης
και των ίσων ευκαιριών
για τα άτομα με αναπηρία:
Κανονισμοί, Πολιτικές και Πρακτικές**

ΗΜΕΡΙΔΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Χορηγός: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2005

**Η Αρχή της μη διάκρισης
και των ίσων ευκαιριών
για τα άτομα με αναπηρία:
Κανονισμοί, Πολιτικές και Πρακτικές.**

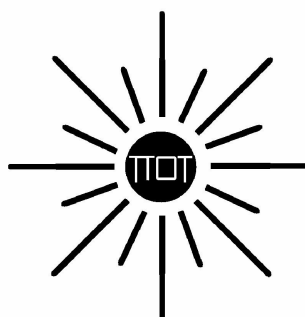
ΗΜΕΡΙΔΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Λευκωσία, 16 Δεκεμβρίου, 2004

Διεθνές Συνεδριακό Κέντρο - Λευκωσία

Οργανωτές

**Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Τμήμα Εργασίας - Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων
Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών (ΠΟΤ)
Ίδρυμα Κοινωνικοπολιτικών Μελετών (ΙΚΜΕ)
Χορηγός: Ευρωπαϊκή Επιτροπή**

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Η Αρχή της μη διάκρισης και των ίσων ευκαιριών για τα άτομα με αναπηρία: Κανονισμοί, Πολιτικές και Πρακτικές

ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΤΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ Κ. ΓΙΑΛΛΟΥΡΗΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
ΣΤΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟ 2005

ISBN 9963 – 8185 – 6 -0

Περιεχόμενα

Σελίδα

Ενότητα I: Χαιρετισμοί:

1. Νέλσων Νεοκλέους - Διευθυντής Τμήματος Εργασίας, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	5
2. Τάκης Χατζηδημητρίου, Πρόεδρος ΙΚΜΕ	6
3. Adrian Van Der Meer - Επικεφαλής της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Κύπρο	7
4. Χρίστος Ταλιαδώρας - Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	9
5. Μίκης Φλωρέντζος - Πρόεδρος Κυπριακής Συνομοσπονδίας Οργανώσεων Αναπήρων – ΚΥΣΟΑ.	11

Ενότητα II: Πολιτικές – Μέτρα – Πρακτικές

1. Η συμβολή της ΠΑΣΥΔΥ στην απασχόληση ατόμων με αναπηρίες. Πέτρος Σαββίδης, Μόνιμος Γραμματέας Παγκύπριας Συντεχνίας Δημοσίων Υπαλλήλων (ΠΑΣΥΔΥ)	13
2. Ο ρόλος του συνδικαλισμού στην προώθηση της απασχόλησης ατόμων με αναπηρίες. Διομήδης Διομήδους, Γενικός Γραμματέας ΔΕΟΚ.	16
3. Το πρόβλημα των διακρίσεων σε βάρος των ατόμων με αναπηρίες στην εργασία και απασχόληση και ο τρόπος αντιμετώπισής τους. Νίκος Τριμικλινιώτης, Γενικός Διευθυντής Ινστιτούτου Εργασίας Κύπρου (ΙΝΕΚ ΠΕΟ).	22
4. Η προσβασιμότητα στο δομημένο περιβάλλον ατόμων με αναπηρία. Κλέλια Πετρίδου, υπεύθυνη Γραφείου Σχεδιασμού για τα Άτομα με Αναπηρία, Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων.	26
5. Η πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στη σύγχρονη τεχνολογία. Χριστάκης Νικολαΐδης, Γενικός Γραμματέας Παγκύπριας Οργάνωσης Τυφλών.	31
6. Συζήτηση	36

Ενότητα III: Προγράμματα και υπηρεσίες

1. Προγράμματα, υπηρεσίες και δραστηριότητες της Παγκύπριας Οργάνωσης Τυφλών. Χριστάκης Νικολαΐδης, Γενικός Γραμματέας Παγκύπριας Οργάνωσης Τυφλών.	45
2. Προγράμματα που λειτουργεί η Οργάνωση Παραπληγικών Κύπρου. Παναγιώτα Παναγιώτου, Κοινωνική Λειτουργός ΟΠΑΚ.	64

3. Προγράμματα για άτομα με σκλήρυνση κατά πλάκας. <i>Καρολίνα Παντέχη, Σύνδεσμος Ατόμων με Σκλήρυνση Κατά Πλάκας.</i>	68
4. Η ενσωμάτωση των ατόμων με κώφωση στην Κυπριακή κοινωνία. <i>Γιαννάκης Γιαννακίδης, Πρόεδρος Παγκύπριας Ομοσπονδίας Κωφών.</i>	70
5. Συζήτηση	71

Ενότητα IV: Πρόσβαση στην απασχόληση

1. Το εθνικό σχέδιο δράσης για την απασχόληση και η ένταξη αδύνατων ομάδων στην αγορά εργασίας. <i>Νέλσων Νεοκλέους, Διευθυντής Τμήματος Εργασίας.</i>	76
2. Πολιτικές της μη διάκρισης, θετικά μέτρα και πρακτικές στην Κύπρο. <i>Άριστος Τσιάρτας, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως.</i>	81
3. Ο ρόλος της Υπηρεσίας Μέριμνας Αναπήρων στη στήριξη των ατόμων με αναπηρία. <i>Χρίστος Αγγελίδης, Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων.</i>	87
4. Συζήτηση	91
5. Εισηγήσεις - Πορίσματα	102
6. Κλείσιμο της ημερίδας	103

Ενότητα Ι: Χαιρετισμοί

Νέλσων Νεοκλέους **Διευθυντής Τμήματος Εργασίας**

Σας καλωσορίζω σε αυτήν την ημερίδα που διεξάγεται στα πλαίσια της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με χρηματοδότηση κατά κύριο λόγο από την Ευρωπαϊκή Ένωση και συνδιοργανώνεται από την Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών και το Ινστιτούτο Κοινωνικοπολιτικών Μελετών (ΙΚΜΕ) με τη βοήθεια και του Τμήματος Εργασίας και της Υπηρεσίας Μέριμνας Αναπήρων του Υπουργείου Εργασίας.

Καλωσορίσω επίσης τον έντιμο Υπουργό Εργασίας κ. Χρίστο Ταλιαδώρο, όλους τους βουλευτές που μας τιμούν σήμερα με τη παρουσία τους, την κ. Ανδρούλα Βασιλείου, τον κ. Γιώργο Περδίκη, την Πρόεδρο της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εργασίας κ. Σωτηρούλα Χαραλάμπους καθώς και τον Γενικό Γραμματέα της ΔΕΟΚ κ. Διομήδη Διομήδους.

Ευχαριστώ ιδιαίτερα το ΙΚΜΕ που είχε την κυριότερη ευθύνη για τα οργανωτικά της ημερίδας και ειδικότερα τον κ. Αλέκο Τριγγίδη. Η ημερίδα αυτή είναι μέρος του προγράμματος 'National Information Days', δηλαδή Εθνικές Ημέρες Πληροφόρησης, της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αποσκοπεί βεβαίως στη γενικότερη πληροφόρηση και ενημέρωση του κοινού και όλων των ενδιαφερομένων οργανώσεων για την στρατηγική και τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία, τη άρση των εμποδίων ως προς την προσβασιμότητα, την αξιοποίηση των νεότερων τεχνολογιών και την αξιοποίηση των ατόμων αυτών ως εργατικό δυναμικό, παρέχοντας τους ίσες ευκαιρίες.

Τάκης Χατζηδημητρίου **Πρόεδρος ΙΚΜΕ**

Κύριε Υπουργέ, κυρία και κύριε βουλευτή, κύριε Van der Meer, κυρίες και κύριοι,

Η συμμετοχή στα Ευρωπαϊκά προγράμματα είναι μεγάλη ευκαιρία και δυνατότητα που έχει ένα κράτος Μέλος για εκσυγχρονισμό της κοινωνίας και για συμπίεση με όλες τις άλλες χώρες και τους λαούς της Ευρώπης. Σε τέτοιες συναντήσεις μάλιστα, σαν τη σημερινή, μπορούμε να αντλούμε πολύτιμη εμπειρία από όλα όσα έχουν στο μεταξύ επιτευχθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, να κάνουμε κριτική των ειδικών μας καταστάσεων και να ορίσουμε μελλοντικούς στόχους.

Το θέμα μας είναι από εκείνα που ορίζουν το μέγεθος της ευαισθησίας και της ανθρωπιάς της πολιτείας και της κοινωνίας και για το οποίο δεν επιτρέπεται ούτε άγνοια ούτε ολιγωρία. Η σημασία άλλωστε που αποδίδεται ορίζεται από τη συμμετοχή και τη παρουσία του Υπουργού Εργασίας κ. Ταλιαδώρου και του κ. Van Der Meer, εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των αρμοδίων υπηρεσιακών των παραγόντων, των συνδικαλιστικών οργανώσεων και φυσικά των οργανώσεων των ιδίων των ενδιαφερομένων.

Το ίδρυμα Κοινωνικοπολιτικών Μελετών βρίσκεται από χρόνια στην πρωτοπορία παρακολούθησης και αξιοποίησης των ευρωπαϊκών εξελίξεων σε διάφορους τομείς που σχετίζονται, κατά κύριο λόγο, με κοινωνικά θέματα. Προβάλλει ζητήματα, υποβάλλει εισηγήσεις, συμμετέχει σε ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες με το Διευθυντή του κ. Αλέκο Τριγγίδη και διοργανώνει ανάλογες εκδηλώσεις στην Κύπρο και στο εξωτερικό.

Η σημερινή μας συνάντηση θα προσφέρει νέες εμπειρίες και δυνατότητες που πιστεύω ότι θα είναι πολύτιμες για όλους, για την πολιτεία, τις αρμόδιες υπηρεσίες και για τους οργανωμένους φορείς. Είναι μέσα από την αναζήτηση και τη συνεχή προσπάθεια που θα πετύχουμε κάτι το καλύτερο για το σύνολο της κοινωνίας. Σας εύχομαι κάθε επιτυχία στο συνέδριο.

Adrian Van Der Meer

Επικεφαλής της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Κύπρο.

Αγαπητέ κ. Πρόεδρε, Έντιμε κ. Υπουργέ, μέλη της Βουλής των Αντιπροσώπων, κυρίες και κύριοι, αγαπητοί φίλοι,

Χαίρομαι που βρίσκομαι και πάλι σε αυτό το φόρουμ. Έχω μιλήσει για παρόμοιο θέμα πριν δύο εβδομάδες, χαίρομαι όμως που σας ξαναβλέπω και πάλι σε αυτή τη συγκέντρωση για το ενδιαφέρον αυτό αλλά και συνάμα δύσκολο θέμα.

Χαίρομαι που αυτή η Εθνική Ημερίδα Πληροφόρησης κατέστη δυνατή με τη χρηματοδότησή μας. Είναι μια ένδειξη αλληλεγγύης από την Ευρωπαϊκή Ένωση προς το λαό της Κύπρου.

Θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω ότι το θέμα του σημερινού συνεδρίου, η ενσωμάτωση και την παροχή ευκαιριών προς τα άτομα με αναπηρίες, αποτελεί πολύ ψηλή προτεραιότητα για την νέα αυτή Επιτροπή. Αυτό επιβεβαιώθηκε στις 2 Δεκεμβρίου 2003 στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ημέρας Ατόμων με Αναπηρίες από τον νέο Επίτροπο για τα κοινωνικά ζητήματα κ. Spindler.

Αυτό που η Επιτροπή επιθυμεί είναι να κτίσει πάνω στην επιτυχία του Έτους για τα Άτομα με Αναπηρίες 2003 για να προωθήσει τη συνειδητοποίηση και την κατανόηση και βεβαίως την πολιτική για την οποία συζητούμε σήμερα, που εντάσσεται στα ευρύτερα πλαίσια της κοινωνικής ένταξης.

Το κλειδί της πολιτικής μας είναι ασφαλώς η Οδηγία για την Ίση Μεταχείριση στην Εργασία και την Απασχόληση, η περίφημη Οδηγία 78/2000, όπου καθίσταται ξεκάθαρο ότι όλα τα Κράτη Μέλη έχουν ακόμα να καλύψουν πολύ δρόμο. Ως εκ τούτου, έχει παραχωρηθεί χρονικό περιθώριο τριών επιπλέον ετών για να μπορέσουν τα Κράτη Μέλη να εφαρμόσουν την πολιτική της ίσης μεταχείρισης.

Ταυτόχρονα, προετοιμάζουμε την εφαρμογή του κοινού σχεδίου δράσης μέχρι το 2010. Είναι ένα πολύ αισιόδοξο σχέδιο αλλά για μας το κύριο στοιχείο της δουλειάς μας παραμένει η εργοδότηση, η εργοδότηση και η εργοδότηση.

Επομένως έχουμε δύο σκέλη στα οποία βασίζεται η πολιτική μας, η Οδηγία 78/2000 και το σχέδιο δράσης για το 2010, καθώς και ορισμένες προτεραιότητες στη βάση του σχεδίου δράσης, αλλά για μας το κλειδί παραμένει η κοινωνική ένταξη και η εργοδότηση των ατόμων με αναπηρίες.

Το τρίτο σκέλος της πολιτικής μας εντάσσεται στο σχέδιο δράσης για το 2010 και αφορά το να θέσουμε ως προτεραιότητα την προσβασιμότητα στα κτίρια, την εκπαίδευση εφ' όρου ζωής, την πρόσβαση σε νέες τεχνολογίες και ασφαλώς, τονίζω και πάλι, τη βελτίωση της συμμετοχής στο χώρο εργασίας και την προσβασιμότητα στο χώρο της εργασίας.

Δίνοντας αυτήν την σύντομη περίληψη της πολιτικής μας, εύχομαι να έχω ξεκαθαρίσει ότι εμείς ως Ευρωπαϊκή Επιτροπή εργαζόμαστε για να βοηθήσουμε τα άτομα με αναπηρίες και έχουμε ένα πολύ αισιόδοξο πρόγραμμα για το οποίο εύχομαι να δοθούν περισσότερες λεπτομέρειες κατά τη διάρκεια της ημερίδας. Για μας, η ακρογωνιαίος λίθος είναι η ίση μεταχείριση και βασίζομαι πάνω στα κράτη μέλη, και ειδικά την Κύπρο, να μας βοηθήσει στην εφαρμογή της πολιτικής αυτής.

Χρίστος. Ταλιαδώρας

Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Κυρίες και κύριοι βουλευτές, κ. Van Der Meer, κ. Γενική της ΔΕΟΚ, κ. Χατζηδημητρίου, κυρίες και κύριοι,

Με ιδιαίτερη χαρά έχω αποδεχθεί την πρόσκλησή σας να προσφωνήσω τη σημαντική αυτή ημερίδα που αποτελεί το πρώτο από δυο μέρη του Ευρωπαϊκού Προγράμματος 'Εθνικές Ημέρες Πληροφόρησης για Ίσες ευκαιρίες για τα Άτομα με Αναπηρίες'.

Τα άτομα με αναπηρίες έχουν ίσα δικαιώματα και πρέπει να έχουν ίσες ευκαιρίες για να μπορούν να συμμετέχουν, ισότιμα, με τους άλλους πολίτες, στην οικονομική και κοινωνική ζωή του τόπου. Ταυτόχρονα, η κοινωνία έχει απόλυτη ανάγκη της συνεισφοράς τους στην εργασία, την πρόοδο και τον πολιτισμό. Για την υλοποίηση αυτής της βασικής αρχής, επιβάλλεται να γίνουν βήματα με στόχο:

- τη διαφώτιση και τη μεταβολή της στάσης της κοινωνίας απέναντι στα άτομα με αναπηρίες,
- την επισήμανση σε όλους των πολυάριθμων εμποδίων, που εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρίες και την εξεύρεση τρόπων εξάλειψης των εμποδίων αυτών,
- την αναγνώριση και την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες και
- τη συνειδητοποίηση ότι από την προσπάθεια αυτή οφέλη δεν θα προσκομίσουν μόνο τα άτομα αυτά αλλά η κοινωνία στο σύνολό της.

Πάνω σε αυτή την βασική αρχή της ισότητας δικαιωμάτων και ευκαιριών εδράζεται η πολιτική του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το οποίο έχει προβεί στη θέσπιση νομοθεσίας για πλήρη κατοχύρωση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες και την εισαγωγή και εφαρμογή μέτρων, για προώθηση της επαγγελματικής αποκατάστασης και της κοινωνικής ένταξής τους.

Ο περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμος του 2000, όπως έχει πρόσφατα τροποποιηθεί για εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο, αποτελεί πολύ σημαντικό εργαλείο για την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής για τα άτομα αυτά. Η εν λόγω νομοθεσία καλύπτει όλες τις πτυχές της ζωής των ατόμων με αναπηρίες και κατοχυρώνει τα δικαιώματά τους, σύμφωνα με τα διεθνή και ειδικότερα τα ευρωπαϊκά πρότυπα, ενώ προβλέπει επίσης τη συμμετοχή τους στη χάραξη εθνικής πολιτικής, μέσω του αντιπροσωπευτικού σώματος του Παγκυπρίου Συμβουλίου για άτομα με αναπηρίες. Η συμμετοχή των ατόμων με αναπηρίες στους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων, συνιστά βασική προϋπόθεση για την επιτυχία των πολιτικών και των δράσεων που τα αφορά. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο η Κυβέρνηση εξετάζει, μαζί με τις οργανώσεις των ατόμων με αναπηρίες, εισηγήσεις που περιέχονται στην έκθεση της Υπουργικής Επιτροπής η οποία, με εντολή του Προέδρου της Δημοκρατίας, μελέτησε σφαιρικά τα θέματα των ατόμων με αναπηρίες. Μια σημαντική εισήγηση της έκθεσης, η οποία έχει εγκριθεί κατ' αρχήν από το Υπουργικό Συμβούλιο, είναι η δημιουργία μιας ισχυρής υπηρεσίας που να είναι ο κεντρικός

φορέας για τα θέματα των ατόμων με αναπηρίες, να έχει σφαιρική εικόνα και να εξυπηρετεί τα άτομα αυτά στις συναλλαγές τους με όλες τις κρατικές υπηρεσίες.

Η ένταξή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση συντελεί δυναμικά στη χάραξη και εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής για άτομα με αναπηρίες. Η στρατηγική μας για την απασχόληση και οι συναφείς διαδικασίες για την κοινωνική ενσωμάτωση, είναι εμπνευσμένες από την Ευρωπαϊκή Ένωση, στο πλαίσιο της ευρύτερης στρατηγικής της Λισσαβόνας και υπαγορεύουν όχι μόνο την παροχή ίσων ευκαιριών σε άτομα με αναπηρίες αλλά και την πλήρη αξιοποίησή τους ως πολύτιμο ανθρώπινο δυναμικό. Για την επίτευξη του στρατηγικού αυτού στόχου απαιτείται η δρομολόγηση συγκεκριμένων ενεργειών. Έτσι, στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την απασχόληση καθώς και στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την κοινωνική ενσωμάτωση, που ετοιμάστηκαν υπό την αιγίδα του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, και υποβλήθηκαν πρόσφατα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχουν περιληφθεί ειδικά μέτρα, τα οποία θα συμβάλουν στην επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με αναπηρία και την ενσωμάτωσή τους στο κοινωνικό σύνολο. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και η πρωτοβουλία ECOL παρέχουν εχέγγυα για την επιτυχία των μέτρων αυτών. Αναμφίβολα και άλλες δραστηριότητες, όπως είναι η διοργάνωση της σημερινής ημερίδας, που στοχεύει στην ανάπτυξη επίγνωσης στα θέματα που αφορούν τα άτομα με αναπηρία, συμβάλουν ουσιαστικά στην όλη προσπάθεια που καταβάλλεται για τη δημιουργία εκείνων των συνθηκών που θα επιτρέπουν σε όλους τους πολίτες να συμμετέχουν ισότιμα, χωρίς διακρίσεις, στο οικονομικό και κοινωνικό γίγνεσθαι.

Συγχαίρω θερμά το Τμήμα Εργασίας, την Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων, την Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών και το Ίδρυμα Κοινωνικοπολιτικών Μελετών για την πρωτοβουλία τους να οργανώσουν την επιμορφωτική αυτή δραστηριότητα και εκφράζω την εκτίμησή μου προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη χρηματοδότηση του προγράμματος. Εύχομαι κάθε επιτυχία στις εργασίες της ημερίδας σας και είμαι σίγουρος πως η γνώση και τα συμπεράσματα που θα εξαχθούν θα αποβούν χρήσιμα για όλους μας.

Μίκης Φλωρέντζος

Πρόεδρος Κυπριακής Συνομοσπονδίας Οργανώσεων Αναπήρων – ΚΥΣΟΑ

Κύριε Υπουργέ, κύριοι βουλευτές, αγαπητοί προσκεκλημένοι, κυρίες και κύριοι,

Σε αυτό το σύντομο χαιρετισμό, σύντομο γιατί μέχρι πριν λίγο ακόμη δεν ήταν βέβαιο αν θα μπορούσα να παραστώ λόγω επαγγελματικών υπηρεσιακών υποχρεώσεών μου, θα προσπαθήσω να επικεντρωθώ στους πυρήνες, στις εστίες πάνω στις οποίες το οργανωμένο σύνολο των ατόμων με αναπηρία θεωρούν ότι πρέπει να εδράζεται μια ορθή και ταχύρυθμη στην ανάπτυξη κοινωνική πολιτική για τα άτομα με αναπηρία στα θέματα που τους αφορούν.

Πρώτα απ' όλα, η συνδιοργάνωση της ημερίδας αυτής σήμερα, με την οικονομική ενίσχυση των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μαζί με το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το αρμόδιο τμήμα του Υπουργείου, καταδεικνύουν οπωσδήποτε την ετοιμότητα, την ικανότητα και τη θέληση ενός οργανωμένου συνόλου ατόμων με αναπηρία, των ατόμων με προβλήματα όρασης, να συνεργαστούν με τα αρμόδια πολιτειακά όργανα και χέρι-χέρι να διαμορφώσουν μια ορθότερη κοινωνική πολιτική, απαλλαγμένη από αντιφάσεις, από προχειρότητες και από περιστασιακή διαμόρφωση.

Το δεύτερο σημείο που ήθελα να θίξω είναι ότι σκοπός τέτοιων ημερίδων, συνεδρίων, σεμιναρίων κλπ., είναι οπωσδήποτε η συνειδητοποίηση του κοινού, η συνειδητοποίηση των αρμόδιων οργάνων, η συνειδητοποίηση των αρμόδιων υπουργείων, ότι με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση μεταφέρθηκαν τα θέματα των ατόμων με αναπηρία, στο κοινωνικό και νομικό περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εκεί, όπου τα τελευταία χρόνια ταχύρυθμα αναπτύσσεται μια ορθή κοινωνική πολιτική, με οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με διατάξεις στις κοινοτικές συνθήκες, με ανακοινώσεις, με συστάσεις κλπ. Εκεί όπου η κοινωνική πολιτική στα θέματα των ατόμων με αναπηρία δεν εδράζεται στην αγαθοεργία και στα φιλάνθρωπα αισθήματα του κοινού αλλά στην άσκηση θεμελιωδών ανθρώπινων δικαιωμάτων. Εκεί όπου έχει υπογραφεί ήδη από το Κυπριακό Κράτος το προτεινόμενο Σύνταγμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο δεύτερο μέρος του οποίου ενσωματώνεται ο χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρώπης και όπου στο Άρθρο 26 τα δικαιώματα και τα θέματα των ατόμων με αναπηρίες και η απαίτηση τους προς ρύθμιση από το κράτος ανάγονται τα, ανάγονται σε θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα. Στο θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, όπως αναφέρει το ίδιο το άρθρο 26 του Συντάγματος, να επωφελούνται τα άτομα με αναπηρία από θετικά μέτρα στους τομείς της κατάρτισης, εκπαίδευσης, επαγγελματικής αποκατάστασης και συμμετοχής στην κοινωνική και οικονομική ζωή της κοινότητας.

Αν δεν τρέξουμε να προλάβουμε την ανάπτυξη αυτή θα παραμείνουμε ουραγοί μεταξύ των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεν ανέχεται πλέον το οργανωμένο σύνολο των ατόμων με αναπηρία διατάξεις στη Νομοθεσία μας όπως λόγου χάριν ότι το ταμείο του Νόμου περί Ατόμων με Αναπηρίες είναι αγαθοεργό και δεν έχει πόρους από το κράτος, αλλά μόνο από τη φιλανθρωπία, την αγαθοεργία και την ιδιωτική πρωτοβουλία. Είναι παρωχημένες διατάξεις, είναι παρωχημένα σχέδια. Κύρια επιδίωξή μας είναι η

αναβάθμιση των θεμάτων των ατόμων με αναπηρία και των δυσκολιών και των συνεπειών της φύσης της αναπηρίας, στη καθημερινή ζωή και τη κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία.

Το άλλο θέμα που ήθελα να θίξω, και που θεωρώ επίσης πυρήνα, είναι ότι τα πολιτειακά όργανα της Κύπρου ασχολήθηκαν πολύ με νόμους - πλαίσια. Με νόμους πλαίσια που θέσπισαν και βρίσκονται σε ισχύ, με διατάξεις γενικής διατύπωσης, αφηρημένες, που διακηρύσσουν τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και παραμένουν ευχολόγιο. Αυτά τα μέτρα, αυτές οι διατάξεις μάλλον, είναι μεν υποβοηθητικές αλλά μόνο αν το κράτος αποφασίσει να προχωρήσει στην υλοποίηση τους με τη λήψη ειδικών θετικών, νομοθετικών, διοικητικών και άλλων μέτρων, σχεδίων και υπηρεσιών. Υπάρχουν τέτοια μέτρα, υπάρχουν τέτοιες ειδικές νομοθετικές διατάξεις, όμως δεν είναι αρκετές για να υλοποιήσουν τις γενικές διατάξεις τέτοιων νόμων - πλαισίων, όπως είναι ο Νόμος περί Ατόμων με Αναπηρίες στα άρθρα 3 μέχρι και 9, που διακηρύσσει απλώς κατά αφηρημένο και γενικό τρόπο, γενικά δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Επομένως, εισηγήσεις που ακούστηκαν πρόσφατα, για κατάργηση των υφιστάμενων ειδικών νομοθετικών και άλλων μέτρων και μεταφορά τους στο Νόμο περί Ατόμων με Αναπηρία, όπου υπάρχουν μόνο αυτές οι γενικές διατάξεις, δεν μπορούν να γίνουν αποδεκτές και δεν είναι λογικές. Διότι θα καταργηθούν ακριβώς τα ειδικά μέτρα, οι ειδικές νομοθετικές διατάξεις που υλοποιούν τα δικαιώματα των αναπήρων, όπως ανακύπτουν μέσα από το Νόμο περί Ατόμων με Αναπηρίες και άλλα νομοθετήματα και θα παραμείνουμε χωρίς ειδικά μέτρα και θα τρέχουμε μετά να θεσπίσουμε τέτοια ειδικά μέτρα.

Το τελευταίο θέμα που ήθελα να θίξω είναι η ενίσχυση του οργανωμένου συνόλου των ατόμων με αναπηρίες από το ίδιο το κράτος. Γιατί, υπάρχει και προθυμία και ικανότητα το οργανωμένο σύνολο των ατόμων με αναπηρία να καταστεί ο κοινωνικός εταίρος του κράτους και όλων των εξουσιών του και όλων των οργάνων του, όταν ασχολούνται με θέματα ατόμων με αναπηρία. Η ΚΥΣΟΑ και οι οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία, δυστυχώς, δεν έχουν την υποδομή να καταστούν κοινωνικός εταίρος του κράτους. Απευθυνόμαστε στην εκτελεστική εξουσία, στη κυβέρνηση και στη νομοθετική εξουσία: σταματήστε να εργάζεστε, να διεργάζεστε και να σχεδιάζετε για εμάς, χωρίς εμάς.

Η συμβολή της ΠΑΣΥΔΥ στην απασχόληση ατόμων με αναπηρίες

Γιάννης Φιλίππου, Μόνιμος Γραμματέας ΠΑΣΥΔΥ

Σύμφωνα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία, είναι παράνομες οι διακρίσεις εναντίον εργαζομένων, με βάση το φύλο, την αναπηρία, τη φυλή, την εθνική καταγωγή και τη θρησκεία.

Το Νοέμβριο του 2000 υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο νόμος που καλύπτει την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και το επάγγελμα. Ο εν λόγω νόμος ο οποίος τέθηκε σε ισχύ το Δεκέμβριο του 2003, αφορά τόσο στην άμεση όσο και στην έμμεση διάκριση. Εάν ένα άτομο αισθάνεται ότι υφίσταται δυσμενή διάκριση στη βάση της αναπηρίας, έχει το δικαίωμα να προσφύγει σε ένδικο μέσα κατά του εργοδότη. Ο νόμος επίσης προστατεύει το άτομο που προσφεύγει στη δικαιοσύνη από τυχόν αντίποινα του εργοδότη.

Στο Χάρτη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που υιοθετήθηκε το Δεκέμβριο του 2000, η Ευρωπαϊκή Ένωση ασχολήθηκε με το θέμα των διακρίσεων εναντίον ατόμων με αναπηρίες, αναφέροντας ότι «αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες να επωφελοούνται των μέτρων που αποσκοπούν στο να διασφαλίσουν την ανεξαρτησία, την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη και συμμετοχή τους στη ζωή της κοινότητας». Ωστόσο, ο Χάρτης δεν είναι ακόμα νομικά δεσμευτικό όργανο. Περιλαμβάνεται στο νέο Σύνταγμα της Ευρώπης και θα είναι νομικά δεσμευτικός σε εύθετο χρόνο.

Φέτος, δηλαδή το 2004, είναι η 20^η επέτειος της υιοθέτησης από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας της Σύμβασης 159 για την Επαγγελματική Αποκατάσταση και Απασχόληση των Αναπήρων. Και όμως σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας πρόσωπα με αναπηρίες σ' ολόκληρο τον κόσμο εξακολουθούν να υπόκεινται σε δυσμενή μεταχείριση και σε άρνηση των δικαιωμάτων τους στον τομέα της απασχόλησης.

Με την ευκαιρία της Διεθνούς Μέρας Ατόμων με Αναπηρίες, η Διεθνής Οργάνωση των Δημοσίων Υπαλλήλων (PSI), στις τάξεις της οποίας ανήκει και η ΠΑΣΥΔΥ, καλεί τις οργανώσεις μέλη της να ασκήσουν πίεση στις κυβερνήσεις για κύρωση της Σύμβασης 159 της ΔΟΕ ή εάν η Σύμβαση έχει ήδη κυρωθεί να προχωρήσουν σε πλήρη εφαρμογή της.

Οι κυριότερες πρόνοιες της Σύμβασης είναι οι ακόλουθες:

- ☐ Η διαμόρφωση, εφαρμογή και περιοδική αναθεώρηση εθνικής πολιτικής για την επαγγελματική αποκατάσταση και απασχόληση των αναπήρων.
- ☐ Η διασφάλιση κατάλληλων μέτρων επαγγελματικής αποκατάστασης σε όλες τις κατηγορίες ατόμων με αναπηρία και η προαγωγή ευκαιριών απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία στην ανοικτή αγορά εργασίας.
- ☐ Ο σεβασμός προς την αρχή των ίσων ευκαιριών μεταξύ ατόμων με αναπηρία εργαζομένων και γενικά όλων των εργαζομένων, ίσες ευκαιρίες και ίση μεταχείριση των ανδρών και γυναικών με αναπηρία.

Ειδικά θετικά μέτρα δεν θα θεωρούνται διάκριση ενάντια σε άλλους εργαζόμενους.

- Η διαβούλευση με αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων για την εφαρμογή της πολιτικής αυτής. Η διαβούλευση επίσης με τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία.
- Η λήψη μέτρων αξιολόγησης της επαγγελματικής καθοδήγησης, επαγγελματικής κατάρτισης, τοποθέτησης, απασχόλησης και άλλων συναφών υπηρεσιών ώστε να διασφαλίζεται στα άτομα με αναπηρία εξεύρεση, διατήρηση και ανέλιξη στην απασχόληση.
- Η λήψη μέτρων για προαγωγή της εδραίωσης και της ανάπτυξης υπηρεσιών επαγγελματικής αποκατάστασης και απασχόλησης για τα άτομα με αναπηρία στις αγροτικές περιοχές και απομονωμένες κοινότητες.
- Η διασφάλιση της κατάρτισης και της διάθεσης συμβούλων αποκατάστασης και άλλου κατάλληλα καταρτισμένου προσωπικού υπεύθυνου για την επαγγελματική καθοδήγηση, την επαγγελματική κατάρτιση, την τοποθέτηση και την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία.

Στην Κύπρο οι διακρίσεις ενάντια στα άτομα με αναπηρίες απαγορεύονται με βάση τον Περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμο του 2000, ο οποίος έχει πρόσφατα τροποποιηθεί και τώρα είναι πλήρως εναρμονισμένος με το κοινοτικό κεκτημένο. Ο Νόμος αυτός απαγορεύει την άμεση ή έμμεση διάκριση σε βάρος ατόμων με αναπηρίες όσον αφορά στην πρόσβαση στην απασχόληση, στην ανέλιξη, στις συνθήκες και τους όρους εργασίας και στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Επίσης καταργεί όλες τις ρυθμίσεις που δημιουργούν διάκριση και οι οποίες περιέχονται σε νόμο, κανονισμούς, διατάγματα, συλλογικές συμβάσεις, ατομικές συμβάσεις, εσωτερικό κανονισμό επιχείρησης ή κανόνα ελεύθερου επαγγέλματος.

Σ' ότι αφορά στην Κύπρο και ιδιαίτερα στη Δημόσια Υπηρεσία, το θέμα αντικρίζεται σαφώς μέσα από τον Περί Δημοσίας Υπηρεσίας Νόμο, όπου σε σχετικό άρθρο αντιμετωπίζεται ικανοποιητικά το πρόβλημα των διακρίσεων στην απασχόληση στο δημόσιο τομέα. Συγκεκριμένα στο άρθρο 44, αναφέρονται τα εξής:

Τηρουμένων των διατάξεων οποιουδήποτε άλλου νόμου, ανάπηρος ο οποίος είναι υποψήφιος για διορισμό σε μια θέση και κατέχει όλα τα απαιτούμενα από το σχέδιο υπηρεσίας προσόντα, θα προτιμάται, εφόσον το αρμόδιο για την επιλογή όργανο ικανοποιηθεί ότι –

- α) Διαθέτει τις ικανότητες για να ασκεί τα καθήκοντα της θέσης, και
- β) δεν υστερεί, όταν συγκρίνεται με τους υπόλοιπους υποψηφίους σε αξία και προσόντα.

Συνεπακόλουθα, με βάση και τη σχετική νομοθεσία, η ΠΑΣΥΔΥ μεριμνά ώστε τόσο το πνεύμα όσο και το γράμμα του νόμου που αφορά στην απασχόληση των αναπήρων, αντανakλάται μέσα στα σχέδια υπηρεσίας που συμφωνούνται με την επίσημη πλευρά, ώστε να δίδεται η δυνατότητα σε άτομα με αναπηρίες

να διαγωνίζονται επί ίσοις όροις με τους υπόλοιπους υποψηφίους κατά τη διεκδίκηση θέσεων στο δημόσιο.

Φυσικά πολλά μπορούν και θα πρέπει ακόμα να γίνουν. Η ΠΑΣΥΔΥ δεσμεύεται να συνεχίσει να επιδεικνύει την ίδια ευαισθησία και να συμβάλει στο μέτρο των δυνατοτήτων της στην υλοποίηση του στόχου για την εξάλειψη κάθε μορφής διάκρισης στην απασχόληση των αναπήρων.

Η συμμετοχή των ατόμων με αναπηρίες στην κοινωνία εξαρτάται από όλους εμάς και είναι προσωπική υποχρέωση του καθενός μας να συμβάλει ώστε να σταματήσει η περιθωριοποίησή τους. Ο βαθμός ικανότητας ή ανικανότητας των ατόμων με αναπηρίες εξαρτάται κυρίως από τα εμπόδια ή τις διευκολύνσεις που συναντούν στο δρόμο τους.

Ας φανεί λοιπόν ο καθένας μας αντάξιος των περιστάσεων.

Ο ρόλος του συνδικαλισμού στην προώθηση της απασχόλησης ατόμων με αναπηρίες Διομήδης Διομήδους, Γενικός Γραμματέας ΔΕΟΚ

Είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι στην ευρωπαϊκή Κύπρο αναπτύσσεται πια ένας ανοικτός και γόνιμος διάλογος γύρω από κοινωνικά ζητήματα και φαινόμενα που πιο παλιά θεωρούνταν "ταμπού". Η ίση μεταχείριση των ατόμων με αναπηρία με την ξεκάθαρη διεκδίκηση και στάση ζωής για κοινωνική και οικονομική ολοκλήρωση τους, μέσω συμμετοχικότητας και απασχόλησης, αποτελεί ένα τέτοιο θετικό παράδειγμα.

Μέσα από το διάλογο επιτυγχάνεται βέβαια όχι μόνο η φιλολογική και φιλοσοφική συζήτηση προβλημάτων μεγάλης κοινωνικής υφής και διάστασης, αλλά πιο σημαντικά επιτυγχάνεται η τοποθέτηση όλων των κοινωνικών παραγόντων έναντι των προβλημάτων. Τοποθέτηση που οφείλει να φθάνει τελικά στην κατανόηση και αναγνώριση του ρόλου και των ευθυνών όλων των κοινωνικών εταίρων και φορέων συλλογικά και ξεχωριστά.

Είμαι λοιπόν ιδιαίτερα ευτυχής γιατί μου δίδεται σήμερα η ευκαιρία να μιλήσω για το ρόλο του συνδικαλισμού και ειδικότερα του εργατικού κινήματος στην αποτύπωση και διαχείριση του προβλήματος διακρίσεων και αποκλεισμού που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία γενικότερα, ειδικότερα δε σε σχέση με την πρόσβαση τους στην αγορά εργασίας και την απασχόληση.

Πρώτα, θα ήθελα να εκφράσω ειλικρινείς απολογίες από μέρους της ΔΕΟΚ, γιατί για πολλά χρόνια (δεκαετίες) το θέμα των διακρίσεων σε βάρος των ατόμων με αναπηρία στην κυπριακή αγορά εργασίας δεν αποτελούσε ζήτημα ψηλής ευαισθησίας και προτεραιότητας στις συνδικαλιστικές μας δράσεις. Είχαμε τη μη επαρκή όπως αποδεικνύεται προσέγγιση ότι αποτελεί στοιχείο κοινωνικής πολιτικής ευθύνης και διαχείρισης από την κυβέρνηση και την εκτελεστική εξουσία. Ο δικός μας ρόλος πιστεύαμε ότι εξαντλείτο στη συμμετοχή με εισηγήσεις, προς εκτέλεση από άλλους, στα τριμερή συμβουλευτικά σώματα χάραξης πολιτικής.

Εκφράζοντας σήμερα μια πολύ διαφορετική αντίληψη, και μπορώ να πω ότι αυτή σίγουρα ισχύει για τη ΔΕΟΚ, το συνδικαλιστικό κίνημα πρέπει να εμπλακεί ενεργότερα, πέρα από τη διαμόρφωση πολιτικών, και στο σχεδιασμό και την πρακτική υλοποίηση μέτρων προώθησης της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας και την απασχόληση. Μέτρων καταστολής, πρόληψης και καταπολέμησης κάθε μορφής διακρίσεων σε βάρος των ατόμων με αναπηρία, αλλά και ανατροπής προκαταλήψεων και αναχρονιστικής κουλτούρας και ταμπού που προκαθορίζουν τη στάση της κοινωνίας μας έναντι των ατόμων με αναπηρία.

Για να υιοθετήσει και να προωθήσει το εργατικό κίνημα τη σύγχρονη κοινωνική και ταυτόχρονα συνδικαλιστική δράση για την πρόσβαση, ένταξη και ίση μεταχείριση των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας, πρέπει να υιοθετήσει και να ενσωματώσει στη δική του πρακτική τρεις βασικούς άξονες. Επιτρέψτε μου να χρησιμοποιήσω μια χαρακτηριστική φράση 3+1 Ε. Δηλαδή:

Ευαισθητοποίηση, Ενημέρωση, Εμπλοκή, με στόχο την Εργασία των ατόμων με αναπηρία

Το συνδικαλιστικό κίνημα μπορεί αναμφίβολα να αναλάβει πρωτοβουλίες και δράσεις αναπτυγμένες στη λογική και τους πιο πάνω άξονες. Έχει τη δυναμική και τη δυνατότητα σε συνεργασία, όπου χρειάζεται, με άλλης φορείς όπως οι οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία. Να διαχειριστεί την αντιμετώπιση χρόνιων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία στο τομέα της απασχόλησης. Φτάνει το εργατικό κίνημα από μόνο του να αποδεχθεί το νέο ρόλο του, θάλεγα την ενσυνείδητη επιλογή που επιβάλλει σε τελευταία ανάλυση το όραμα και η αποστολή του κινήματος στις σημερινές σύγχρονες κοινωνίες.

Παρά τα θετικά μέτρα που έχουν νομοθετικά ρυθμιστεί τα τελευταία χρόνια για τα άτομα με αναπηρία, συνεχίζει να υπάρχει ο επαγγελματικός και κοινωνικός αποκλεισμός τους κυρίως λόγω των διακρίσεων που υφίστανται, αλλά και λόγω ανεπαρκούς πρόσβασης σε διαδικασίες, αγαθά και υπηρεσίες που αφορούν την επαγγελματική κατάρτιση και προώθηση σε θέσεις εργασίας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η βουλή των Αντιπροσώπων ψήφισε πριν μερικά χρόνια νόμο εισάγοντας την ποσόστωση προσλήψεων ατόμων με αναπηρίες στο δημόσιο κατά 10%, ο οποίος για όσο καιρό εφαρμόστηκε αποτέλεσε μια μικρή αλλά σπουδαία ευκαιρία πρόσβασης των ατόμων με αναπηρίες, ιδιαίτερα στον ευρύτερο Δημόσιο Τομέα που υπάρχουν αξιοπρεπέστατοι όροι απασχόλησης. Δυστυχώς όμως ο Νόμος κηρύχθηκε αντισυνταγματικός μετά από προσφυγή πολίτη της Δημοκρατίας στο Ανώτατο Δικαστήριο.

Παρά την επιμονή και έντονη προσπάθεια τόσο της ΔΕΟΚ, όσο και των οργανώσεων και φορέων που εκπροσωπούν τα άτομα με αναπηρία κατά τη συζήτηση που έγινε στο Εργατικό Συμβουλευτικό Σώμα και στη Βουλή αναφορικά με το εναρμονιστικό νομοσχέδιο για την ίση μεταχείριση των ατόμων με αναπηρία στην απασχόληση και κατάρτιση, δεν έγινε κατορθωτό να εισαχθεί εκ νέου η πολιτική της ποσόστωσης στο νέο Τροποποιητικό Νόμο Περί Ατόμων με Αναπηρία (Ίση Μεταχείριση στην Απασχόληση) του 2004. Έγινε όμως κατορθωτή η ρύθμιση πολιτικής θετικών δράσεων μέσα στο Νόμο, γεγονός το οποίο δημιουργεί προϋποθέσεις για ανάπτυξη μιας νέας προσέγγισης και νέας κουλτούρας ανάπτυξης πολιτικής μέτρων θετικών δράσεων από τις κυπριακές επιχειρήσεις και τους εργοδότες γενικά περιλαμβανομένου του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Αυτό το στοιχείο είναι μεταξύ άλλων μια σημαντική πρωτογενής παράμετρος, πάνω στην οποία πρέπει να οικοδομήσει το συνδικαλιστικό κίνημα για να προωθήσει κοινωνική ευαισθησία και μεταρρυθμίσεις τρόπου σκέψης και πράξης στην αγορά εργασίας.

Οι διακρίσεις που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία συχνά βασίζονται στην προκατάληψη και στα εμπόδια που αντιμετωπίζουν για την πλήρη συμμετοχή τους στην κοινωνία. Ο αποκλεισμός των ατόμων με αναπηρία από την απασχόληση βρίσκεται σε άμεση σχέση με τις μεγάλες δυσκολίες ή και τον αποκλεισμό τους από τον προσανατολισμό, την κατάρτιση και την πρόσβαση στην πληροφόρηση. Το σημείο αυτό αποτελεί πιθανό πεδίο παρέμβασης και καινοτόμων μεθοδολογιών.

Στην Κύπρο υπήρξαν μέχρι σήμερα διάφορες πολιτικές, μέτρα και πρακτικές. Όμως δεν υπήρξε ένας ενιαίος στρατηγικός προγραμματισμός με δράσεις συνέργειας και συμπληρωματικότητας και με διακριτούς ρόλους και στόχους για τους φορείς του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Σχεδόν ανύπαρκτη ήταν και εξακολουθεί να είναι η προσέγγιση της ενεργητικής συμμετοχής των συνδικάτων, των επιχειρήσεων και της υπόλοιπης κοινωνίας στην εξάλειψη των διακρίσεων και στη δημιουργία συνθηκών ίσης μεταχείρισης.

Με βάση τις πιο πάνω διαπιστώσεις το συνδικαλιστικό κίνημα πρέπει να διεκδικήσει και να συμβάλει ενεργά στο να:

1. συγκεντρωθούν στην υπάρχουσα τεχνογνωσία σε εθνικό και διακρατικό επίπεδο, να συστηματοποιηθούν και συντονισθούν οι διαδικασίες, να εισαχθούν νέες προσεγγίσεις, μεθοδολογίες και εργαλεία και να αποτυπωθεί η εμπειρία σε ένα οδηγό μέτρων καλής πρακτικής "Ένταξης και Προσαρμοστικότητας" ατόμων με αναπηρίες στην απασχόληση.
2. δημιουργηθεί σύστημα υποστήριξης για τη δημιουργία ευκαιριών πρόσβασης, ένταξης και παραμονής ατόμων με αναπηρίες στην αγορά εργασίας. Ταυτόχρονα πρέπει να επιδιωχθεί η αλλαγή αντιλήψεων και κουλτούρας που συντείνουν στην όξυνση αντί την καταστολή των διακρίσεων και του κοινωνικού αποκλεισμού των ατόμων με αναπηρίες.

Οι νέες παρεμβάσεις και δράσεις πρέπει να στοχεύουν τα πιο κάτω επίπεδα:

- Το επίπεδο υπηρεσιών της συμβουλευτικής υποστήριξης τόσο προς τις ομάδες στόχου όσο και προς τις επιχειρήσεις με στόχο τη δημιουργία μεθοδολογίας και εργαλείων που αφ' ενός θα ενισχύσουν και θα κατευθύνουν τους συμβουλευόμενους προς ευκαιρίες και θέσεις εργασίας που αποτελούν δυνάμει επιλογές πρόσβασης και ένταξης στην απασχόληση και αφ' ετέρου, θα ενθαρρύνουν συμφωνίες μεταξύ συντεχνιών και επιχειρήσεων για τη δημιουργία συνθηκών απασχόλησης για τα άτομα με αναπηρίες χωρίς "ταμπού" και προκαταλήψεις.
- Το επίπεδο της κατάρτισης (αρχική, συνεχιζόμενη και ενδοεπιχειρησιακή) με στόχο να αξιολογηθεί ύστερα από πιλοτική εφαρμογή η εκπαιδευτική μεθοδολογία σε σχέση με το φαινόμενο των διακρίσεων, του αποκλεισμού και του στερεότυπου που επικρατεί για τα άτομα με αναπηρίες και επιδιώκοντας την προεπαγγελματική προετοιμασία και την παραγωγική παρουσία τους σε θέσεις εργασίας.
- Το επίπεδο των φορέων που μπορούν σε τοπικό και εθνικό επίπεδο να επηρεάσουν την προσπάθεια καταστολής των διακρίσεων και ειδικότερα την ανάγκη βελτίωσης της απασχολησιμότητας και των ευκαιριών πρόσβασης και ένταξης των ατόμων με αναπηρίες στην αγορά εργασίας. Οι προτεινόμενες

ενέργειες και δράσεις πρέπει να συνιστούν επικουρική παρέμβαση με στόχο την αναβάθμιση, τη βελτίωση και το συντονισμό των υφιστάμενων δομών και μηχανισμών του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα (κοινωνικοί εταίροι και ΜΚΟ).

□ Το ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό και εργασιακό πεδίο και περιβάλλον όπου υποβόσκει μια στάση παθητικής αποστασιοποίησης από το υπαρκτό πρόβλημα και που η συνδικαλιστική δράση θα επιδιώκει ριζικές αλλαγές με παρεμβάσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης της κοινωνίας.

Έχουμε την πεποίθηση ότι με την κατάλληλη προεργασία και προετοιμασία το συνδικαλιστικό κίνημα μπορεί και πρέπει να πρωτοστατήσει στη δημιουργία μιας ευρύτερης κοινωνικής σύμπραξης για την υλοποίηση προγραμμάτων και μέτρων που να δημιουργούν ή ακόμα να οικοδομούν τις γέφυρες για την πρόσβαση και την προσαρμογή των ατόμων με αναπηρίες στην απασχόληση και την αγορά εργασίας.

Μέσω μιας τέτοιας σύμπραξης πρέπει να σχεδιαστούν και να αναπτυχθούν παρεμβάσεις, επενδύοντας στο απαραίτητο υπόβαθρο ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και τελικά εμπλοκής όλων των πρωταγωνιστικών παραγόντων στην αγορά εργασίας της Κύπρου.

Βασικό συστατικό του σχεδιασμού και της ανάπτυξης μέτρων και δραστηριοτήτων είναι η συμμετοχή των φορέων των ατόμων με αναπηρία. Σημαντική είναι και η συμβολή των κοινωνικών εταίρων, η αλληλοσυμπλήρωση και αλληλοενίσχυση των δράσεων, η υπευθυνότητα και προσήλωση στο σκοπό και τους στόχους που θα δημιουργήσουν τις γέφυρες πρόσβασης και ένταξης των ατόμων με αναπηρία στην απασχόληση και, τέλος, η δέσμευση όλων να εργαστούν με επιμέλεια και αφοσίωση για να προωθήσουμε ένα κοινό συλλογικό κοινωνικό έργο.

Παράλληλα και ταυτόχρονα υπάρχουν συγκεκριμένα πεδία καταπολέμησης διακρίσεων που αποτελούν πηγές πρωτογενούς ανάπτυξης συνδικαλιστικής δράσης για τα συνδικάτα της Κύπρου. Ένα εξαιρετικά σημαντικό τέτοιο πεδίο είναι η ενδυνάμωση με επιμόρφωση και ευαισθητοποίηση των στελεχών των εργατικών οργανώσεων για τη διάγνωση διακρίσεων σε βάρος των ατόμων με αναπηρία στις συλλογικές συμβάσεις και τη διεκδίκηση της ίσης μεταχείρισης στις συλλογικές διαπραγματεύσεις. Η δράση αυτή πρέπει να επιδιώκει την ευαισθητοποίηση και την ενδυνάμωση, με κατάρτιση για νέες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες στελεχών των Συνδικαλιστικών Οργανώσεων για να αποκτήσουν την ικανότητα να εντοπίζουν πρόνοιες ή παραλείψεις στις συλλογικές συμβάσεις που δημιουργούν ή επιτρέπουν την δημιουργία διακρίσεων ή που συνιστούν εμπόδια πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας. Τα θέματα που προκαλούν τις διακρίσεις και τον αποκλεισμό των ατόμων με αναπηρία πρέπει να αποτελέσουν το αντικείμενο διαμόρφωσης "θέσεων Διεκδίκησης" ή και "Εγγραφα Τροποποίησης" με στόχο την εισαγωγή τους στις Συλλογικές Διαπραγματεύσεις στις οποίες συμμετέχουν τα συνδικαλιστικά στελέχη. Οι Συλλογικές Διαπραγματεύσεις, οι Συλλογικές Συμβάσεις και κατ' επέκταση ο διάλογος εργοδοτών – εργαζομένων αποτελούν

ένα κρίσιμο και χρήσιμο εργαλείο για τη ρύθμιση των συνθηκών ίσης μεταχείρισης και ίσων ευκαιριών στην απασχόληση. Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνεται απόλυτα κατανοητό από ικανά και έμπειρα συνδικαλιστικά στελέχη ότι οι Συλλογικές Συμβάσεις οφείλουν να δημιουργούν θετικό και φιλικό πλαίσιο για την προώθηση της ένταξης των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας αλλά και για τις συνθήκες εργασίας τους.

Μέσω προγραμμάτων κατάρτισης τα συνδικαλιστικά στελέχη πρέπει να αποκτήσουν ικανότητα και γνώσεις σε θέματα όπως:

- ☐ Τα άτομα με αναπηρία στην αγορά εργασίας: Ευκαιρίες και Εμπόδια
- ☐ Συλλογικές Συμβάσεις: Θεατές και αθέατες διακρίσεις σε βάρος των ατόμων με αναπηρία.
- ☐ Ευρωπαϊκές και Εθνικές στρατηγικές ένταξης και πρόσβασης στην αγορά εργασίας και καταπολέμησης των διακρίσεων-αποκλεισμού
- ☐ Παραδείγματα (case study) από τη μελέτη επιλεγμένων Κλαδικών Συλλογικών Συμβάσεων στην Κύπρο και την αντίστοιχη Ευρωπαϊκή εμπειρία
- ☐ Τεχνικές και μεθοδολογία εισαγωγής και διαπραγμάτευσης προνοιών θετικών δράσεων στις συλλογικές συμβάσεις

Η ΔΕΟΚ μέσα από αυτή τη διαδικασία θα προωθήσει την έκδοση εγχειριδίου συνδικαλιστικών στελεχών και στελεχών διαπραγματευτικών ομάδων για προώθηση της ίσης μεταχείρισης και των θετικών δράσεων μέσω των Συλλογικών Συμβάσεων υπέρ των ατόμων με αναπηρία στους χώρους εργασίας

Πρόσθετα το Κίνημά μας, αξιοποιώντας την εμπειρία, τεχνογνωσία και τις υποδομές που διαθέτει, θα προχωρήσει στο σχεδιασμό και υλοποίηση συστήματος Εξατομικευμένης υπηρεσίας Συμβουλευτικής για τα άτομα με αναπηρία., έχοντας πάντα κατά νουν την ανάγκη συνεργασίας με τους οργανωμένους φορείς των ατόμων με αναπηρία, και με κύριο στόχο την προσφορά επικουρικής στήριξης στα δικά τους προγράμματα και υπηρεσίες. Με την πρακτική εφαρμογή της υπηρεσίας αυτής θα επιδιώκεται η προσφορά συμβουλευτικής σε ατομικό (πρόσωπο – με – πρόσωπο) επίπεδο στα AMA από καταρτισμένα στελέχη ικανά να προσφέρουν Συμβουλευτική σε δύο θεματικά πεδία:

(α) Εξαρτημένης απασχόλησης

(β) Αυτοαπασχόλησης

Είναι προφανές ότι ο ρόλος του συνδικαλιστικού κινήματος μπορεί να είναι είτε παθητικός είτε ενεργητικός. Μιλώντας και εκφράζοντας πλήρως τη ΔΕΟΚ μπορώ να διαβεβαιώσω ότι εγκαταλείπουμε την παθητική στάση και υιοθετούμε χωρίς δισταγμό την ενεργητική. Η κοινωνική συνοχή, αλληλεγγύη και ενσωμάτωση χρειάζεται την ενεργό συμμετοχή του συνδικαλιστικού κινήματος για να μεταφρασθεί σε τρόπο ζωής και κοινωνικό αγαθό.

Τα άτομα με αναπηρία, που υφίστανται και βιώνουν καθημερινά τις διακρίσεις και τους αποκλεισμούς από την αγορά εργασίας, είναι εκ των πραγμάτων ένα περιθωριοποιημένο και αδρανοποιημένο κομμάτι της εργατικής τάξης.

Σαν τελικό σχόλιο και άποψη πολιτικής θέλησης και νέας πρακτικής δηλώνω απερίφραστα ότι δεν έχουμε την πολυτέλεια να ψάχνουμε ή να συζητούμε για το ρόλο μας στο ζήτημα της ίσης μεταχείρισης και της διασφάλισης θέσης στην αγορά εργασίας για τα άτομα με αναπηρία, διότι κάτι τέτοιο αποτελεί αυτοαναίρεση της ύπαρξης και του οράματος του συνδικαλιστικού κινήματος. Το Συνδικαλιστικό κίνημα περιλαμβάνει και τα άτομα με αναπηρία και έτσι πρέπει να σχεδιάζει και να υλοποιεί τη συνδικαλιστική του δράση.

Οι διακρίσεις λόγω αναπηρίας στην εργασία και απασχόληση και οι τρόποι καταπολέμησής τους, Δρ Νίκος Τριμικλινιώτης¹, Γενικός Διευθυντής INEK ΠΕΟ

Εισαγωγή

Επιτρέψετε μου να σας ευχαριστήσω από μέρους του Ινστιτούτου Εργασίας Κύπρου της ΠΕΟ για την πρόσκληση στη σημερινή σημαντική ημερίδα, η οποία ελπίζω να βοηθήσει στην ανάδειξη των ζητημάτων και να συμβάλει στην αναζήτηση λύσεων στο ζήτημα της δυσμενούς μεταχείρισης λόγω αναπηρίας.

Στην δική μου εισήγηση θα επιχειρήσω να θέσω ορισμένα βασικά ζητήματα σχετικά με το θέμα και να προτείνω το πλαίσιο μέσα στο οποίο οφείλει να αναπτυχθεί η πολιτική.

Οφείλω πρώτα να αναφέρω ότι έχω την εντύπωση ότι ελάχιστα γνωρίζει ο μέσος Κύπριος, είτε εργοδότης, είτε απλά ενδιαφερόμενος για την έκταση των διακρίσεων και για το γεγονός ότι από την 1^η του Μάη 2004 τέθηκε σε εφαρμογή ένα νέο πλαίσιο για την καταπολέμηση των διακρίσεων.²

Αρκεί να αναφέρω τις απόψεις που άκουσα από άτομο, το οποίο μάλιστα θεωρείται και ειδικό για τις διακρίσεις, όπως εκφράστηκε για τις διακρίσεις σε βάρος των ατόμων με αναπηρία μόλις πριν λίγες ημέρες μπροστά από άλλους εκπροσώπους φορέων συνδικάτων και επισήμων.

«Οι ανάπηροι ουδέποτε θα είναι ίσοι. Αν ψάξω για οδηγό θα πάρω τυφλό; Η αν ψάχνω για κάποιο να κάνει διανομές φυλλαδίων μπορεί να είναι αυτός κουτσός;»

Εν έτη 2004, μετά από τόσες εκστρατείες διαφώτισης για την αναπηρία, νέες νομοθεσίες και τροποποιήσεις είναι λυπηρό να ακούμε απόψεις κοινωνικού ρατσισμού όπως αυτές, να εκφράζονται ανοικτά ανάμεσα σε άλλους «ειδικούς». Λυπούμαι που ξεκινώ με αυτή την διαπίστωση και όχι με κάτι πιο εύθυμο. Και όμως οφείλουμε να ξεκινήσουμε από την πραγματικότητα ως έχει χωρίς να ωραιοποιούμε την κατάσταση. Μόνο αν αντιληφθούμε την *έκταση* του προβλήματος θα αρχίσουμε να κινούμαστε προς τις λύσεις.

Γενικά για τις Διακρίσεις (πέραν του Φύλου)

Δεν υπάρχει μελέτη που να εξετάζει το βαθμό των γενικών πρακτικών διάκρισης στην Κύπρο, ούτε και υπάρχει παράδοση νομοθεσίας ενάντια στις διακρίσεις, δεδομένης της κυριαρχίας του «εθνικού ζητήματος» ως πρώτιστο θέμα, με εξαίρεση τις διακρίσεις λόγω φύλου. Η έρευνα επί των πρακτικών των διακρίσεων είναι ανύπαρκτη αφού τα συστήματα παρακολούθησης είναι είτε πεπαλαιωμένα, είτε ανύπαρκτα. Μόνο πολύ πρόσφατα εκδηλώθηκε

¹ Γενικό Διευθυντή Ινστιτούτου Εργασίας (INEK-ΠΕΟ), συγγραφέας της έκθεσης για την εφαρμογή των οδηγιών 2000/78 και 2000/43 στην Κύπρο.

² Για λεπτομερή ανάλυση της εφαρμογής των οδηγιών στην Κύπρο βλ. Trimikliniotis 2003, 2004.

ενδιαφέρον σε θέματα διακρίσεων, με την ανάπτυξη μη κυβερνητικών οργανώσεων, μελετητών και πιο πλουραλιστικών μέσων ενημέρωσης.

Το θέμα της διάκρισης λόγω φύλου έχει τη μακρύτερη νομική ιστορία στην Κύπρο. Η θέσπιση του Νόμου για την Ίση Μεταχείριση Ανδρών και Γυναικών στην Εργασία και Απασχόληση του 2002 (Νόμος 205(I)/2002) αποτελεί ένα σημαντικό βήμα στην ιστορία καταπολέμησης των διακρίσεων και λειτουργεί ως μοντέλο για περαιτέρω ανάπτυξη σε άλλους τομείς διακρίσεων. Η θέσπιση του νόμου όμως είναι πολύ πρόσφατη για να επιτρέψει οποιαδήποτε ασφαλή εκτίμηση ως προς τις επιδράσεις του στην κοινωνία.

Στον τομέα των διακρίσεων σε βάρος ατόμων με αναπηρία, έχει γίνει κάποια πρόοδος μέσα στα τελευταία 20 χρόνια, όπως φαίνεται από τις στατιστικές της απογραφής (1982, 1992 και αναμένεται η απογραφή του 2002). Το 1982 μόνο 22.6 στα 1000 άτομα με αναπηρίες είχαν καταγραφεί, ενώ το 1992 κατεγράφησαν 39.5 στους χίλιους, πράγμα που προφανώς αντικατοπτρίζει την επικρατούσα κοινωνική στάση επί του θέματος. Αλλά παρά την αλλαγή στη στάση, υπάρχουν πολλά που πρέπει να γίνουν, αφού η μεγάλη πλειοψηφία των ατόμων με αναπηρίες ηλικίας 15 και άνω (73%) δήλωσαν ότι δεν εργάζονται, με μόνο το 25.2% να εργάζεται και το 1.2% να είναι δηλωμένοι ως άνεργοι (ILO 2002). Ο Νόμος αναφορικά με τα Άτομα με Αναπηρίες (Νόμος 127(I)/ 2002) εισήγαγε ένα σύγχρονο πλαίσιο για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω αναπηρίας.

Η ουσία

Τα άτομα με αναπηρίες στην Κύπρο αντιμετωπίζουν καθημερινά τεράστια προβλήματα *πρόσβασης* τα οποία δυνητικά θα μπορούσαν να λυθούν με *ορθό προγραμματισμό* και *βούληση*: Είναι, στο τέλος της ημέρας, ζήτημα προτεραιοτήτων. Η πρόσβαση στις εγκαταστάσεις, στην παιδεία και την εκπαίδευση, οι διαδικασίες επιλογής, οι κοινωνικές νοοτροπίες κτλ, όλα μαζί αποτελούν εμπόδια τα οποία μπορούν να υπερπηδηθούν, φτάνει να υπάρχει πολιτική βούληση: ισότιμη *συμμετοχή* στην εργασία, στις ευκαιρίες απασχόλησης και ανέλιξης.

Η Νομοθεσίες

Η εισαγωγή ενός σύγχρονου νομοθετικού πλαισίου για όλες τις μορφές διακρίσεων ακολούθησε μετά από την υιοθέτηση της νομοθεσία για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω αναπηρίας το 2002, και αρκετά μετά την εισαγωγή νομοθεσίας για τις διακρίσεις λόγω φύλου. Δεν θα ασχοληθώ με το περιεχόμενο του νόμου, όπως αυτός τροποποιήθηκε το 2004. Απλά θα τονίσω ότι υπάρχουν τρεις διαστάσεις ή μορφές διακρίσεων που οφείλουν να γίνουν κατανοητές. Γι' αυτό απαιτείται μια ολοκληρωμένη πολιτική ενημέρωσης των πολιτών, των εργοδοτών, των συνδικάτων, των εργαζομένων και των ευάλωτων ομάδων: Οι τρεις αυτές μορφές διακρίσεων είναι η *άμεση διάκριση*, η *έμμεση διάκριση*, και η *παρενόχληση* που αντιμετωπίζουν άτομα με αναπηρίες.

Θετικές δράσεις

Ποιοι είναι λοιπόν οι πιο αποτελεσματικοί τρόποι αντιμετώπισης των διακρίσεων;

Δεν υπάρχει δυστυχώς καμιά μαγική φόρμουλα, ή μια αποκλειστική μέθοδος καταπολέμησης των διακρίσεων. Απαιτείται μια πολυ-επίπεδη, πολυδιάστατη προσέγγιση η οποία να στοχεύει την πλήρη εφαρμογή των νομοθεσιών, αλλά κυρίως των συγκεκριμένων *μετρήσιμων* στόχων που πρέπει να τεθούν.

Η ίδια η φύση της Αρχής της Ισότητας από την οποία πηγάζει η Αρχή της Μη Διάκρισης είναι τέτοια που χρειάζεται ισχυρές δεσμεύσεις, ισχυρή βούληση και ετοιμότητα για αποφασιστική αντιμετώπιση των εμποδίων που σίγουρα θα υπάρξουν είτε λόγω άγνοιας, είτε γιατί θα υπάρξει κόστος το οποίο θα επωμιστεί η εργοδοσία και το κράτος.

1. *Απαιτείται διερεύνηση σχετικά* με την έκταση, τις μορφές και διαστάσεις των διακρίσεων σε βάρος των αναπήρων. Οι ίδιες οι οργανώσεις των ατόμων με αναπηρίες αλλά και όσοι δραστηριοποιούνται στον τομέα σε όλη την Ευρώπη γνωρίζουν με περισσότερη ακρίβεια από τον κάθε ένα από εμάς το *είδος* και την *έκταση* του προβλήματος και έχουν κάμει μια εξαιρετική δουλειά στην ανάδειξη των ζητημάτων. Αυτό φαίνεται από την νομοθεσία, αλλά και την ίδια την σημερινή εκδήλωση.

Το παράδειγμα της Β. Ιρλανδίας όπου αξιοποιήθηκαν διάφορα πρότυπα καταπολέμησης είναι πιστεύω ιδιαίτερα χρήσιμο και αξίζει να μελετηθεί σοβαρά.

Συγκεκριμένα:

- ☐ Στη Β. Ιρλανδία τίθενται *στόχοι* και οι εργοδότες *οφείλουν* να λογοδοτούν σε τακτά χρονικά διαστήματα για τα μέτρα που έχουν πάρει.
- ☐ Η πρόνοια στη σχετική Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (78/2000/EC) για το ότι το «βάρος της Απόδειξης μεταφέρεται στον εργοδότη», αποκτά *ουσιαστική σημασία* στην Β. Ιρλανδία, γιατί η εθνική νομοθεσία εκεί υποχρεώνει τον εργοδότη να αποδείξει ότι έλαβε τα ανάλογα μέτρα για να εφαρμόσει πρόγραμμα καταπολέμησης των διακρίσεων.

2. Οφείλουμε να σκεφτούμε σοβαρά το πώς λειτουργεί το δικό μας νομοθετικό πλαίσιο και τον τρόπος δημιουργίας πολιτικής γύρω από το θέμα αυτό.

Δυστυχώς, όταν διεξαγόταν η συζήτηση για την δημιουργία του Κυπριακού νομοθετικού πλαισίου στα πλαίσια της εναρμόνισης ενόψει της ένταξης της Κύπρου στην Ευρώπη, η λογική που επικράτησε δεν ήταν πως καλύτερα να αξιοποιήσουμε την ευκαιρία της εισαγωγής νομοθεσίας για τις διακρίσεις για να αναζητήσουμε τους *πιο αποτελεσματικούς τρόπους καταπολέμησης* των διακρίσεων. Η λογική που επικράτησε τότε, κάτω από το βάρος της πίεσης χρόνου, ήταν το πώς να κλείσουμε πιο γρήγορα και πιο ανώδυνα το κεφάλαιο, πώς να πετύχουμε το μίνιμουμ δυνατό για να ικανοποιήσουμε τις δύο Οδηγίες 43/2000/EC και 78/2000/EC.

Όμως τώρα μπορούμε να προχωρήσουμε παραπέρα. Το πλαίσιο υπάρχει και πρέπει να εξετάσουμε τις δυνατότητες και τους τρόπους βελτίωσης και τελειοποίησης του. Χρειάζεται επομένως συνεχής παρακολούθηση τόσο της υλοποίησης και εφαρμογής, όσο και των γνώσεων και εμπειριών των άλλων χώρων που βρίσκονται πολύ πιο μπροστά από μας. Τα τεκταινόμενα σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, οι καινοτόμες ιδέες και η έρευνα όλα μαζί μπορούν να μας βοηθήσουν να βρούμε τις πιο αποτελεσματικές μεθόδους για τη βελτίωση του πλαισίου πολιτικής.

3. Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων, όπως των συνδικάτων, των εργοδοτικών οργανώσεων και κυρίως των οργανώσεων των ατόμων με αναπηρίες είναι εξαιρετικής σημασίας. Οφείλουμε να αναπτύξουμε ένα σοβαρό διάλογο γύρω από τα ζητήματα αυτά, ο οποίος να είναι συνεχής και να προχωρήσει σε βάθος, πέρα από τα ευχολόγια, τα καλά λόγια και τις διακηρύξεις. Η μετουσίωση των διακηρύξεων σε πράξη είναι καθημερινή πάλη. Εδώ είναι που ο ρόλος της πολιτείας είναι καθοριστικός. Μόνο αν η πολιτεία διαθέσει πόρους και βούληση θα μπορέσουμε να εφαρμόσουμε αυτά που διακηρύττουμε. Μόνο αν εμπλέξουμε τις ίδιες τις οργανώσεις, τους μη κυβερνητικούς φορείς, τους ερευνητές και τους συνδικαλιστές θα προχωρήσουμε.

Τα όσα είπα είναι ορισμένες σκέψεις γύρω από το θέμα με σκοπό τον προβληματισμό – ένα προβληματισμό που οφείλει να συνεχίσει έτσι ώστε να βρούμε τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους να αντιμετωπίσουμε τις διακρίσεις.

Βιβλιογραφία

Trimikliniotis, N. (2003) *Report on Measures to Combat Discrimination in the 13 Candidate Countries: A Comparison between council Directives and national legislation on the grounds of racial or ethnic origin, gender, sexual orientation, disabilities, age, religion or belief – Report on Cyprus, 2003*, for EU Commission report on behalf of MEDE Consultancies and the Migration Policy Group.

Trimikliniotis, N. (2005) *Report on Measures to Combat Discrimination in the 13 Candidate Countries: A Comparison between council Directives and national legislation on the grounds of racial or ethnic origin, gender, sexual orientation, disabilities, age, religion or belief – Report on Cyprus, 2005*, for EU Commission report on behalf of MEDE Consultancies and the Migration Policy Group.

Η προσβασιμότητα στο δομημένο περιβάλλον ατόμων με αναπηρία

Κλέλια Πετρίδου, Υπεύθυνη Γραφείου Σχεδιασμού για τα Άτομα με Αναπηρία, Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων

Εγώ θα σας μιλήσω για τα θέματα πρόσβασης στο δομημένο περιβάλλον. Όταν αναλογιστούμε την πρακτική, θα διαπιστώσουμε ότι η πρόσβαση είναι ουσιαστικά το 'Α' όλων αυτών που θέλουμε να επιτύχουμε στην εργασία, στη μάχη ενάντια στις διακρίσεις, σε όλα τα ζητήματα που εγείρονται σήμερα εδώ. Αν δεν υπάρχει πρόσβαση, δυστυχώς δεν μπορούμε να υλοποιήσουμε τους στόχους τους οποίους σήμερα θέτουμε.

Ας δούμε, λοιπόν πως είναι ουσιαστικά μια πόλη αλλά και το πώς πρέπει να είναι μια πόλη για όλους τους κατοίκους της. Και όταν λέμε για όλους εννοούμε όχι μόνο όσα άτομα έχουμε αναπηρία αλλά και ένα μεγάλο φάσμα συνανθρώπων μας που αντιμετωπίζουν περιοδικά ή μόνιμα κάποιες δυσκολίες στη κίνηση, τα οποία αποκαλούμε εμποδιζόμενα άτομα. Με βάση μελέτη της Eurostat, τα άτομα με αναπηρίες αποτελούν το 10% του πληθυσμού, αλλά εμποδιζόμενα είναι επιπλέον και τα άτομα τρίτης ηλικίας που αντιμετωπίζουν πρόβλημα κίνησης, όπως τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, οι έγκυες γυναίκες, οι μητέρες με τα παιδικά καροτσάκια, άτομα προσωρινά τραυματισμένα, άτομα με ασυνήθεις σωματικές διαστάσεις, κλπ. Δεδομένου ότι τα κτίρια και το δομημένο περιβάλλον κτίζονται με γνώμονα το πρότυπο το '30 χρονών μονίμως υγιής και ρωμαλέος', όλος αυτός ο πληθυσμός που αποτελεί το 50% των κατοίκων μιας πόλης αντιμετωπίζει πρόβλημα πρόσβασης. Ξεχάσαμε τους αφηρημένους: έχουν και αυτοί πρόβλημα πρόσβασης.

Το δομημένο περιβάλλον λοιπόν, καθώς και τα μέσα μαζικής συγκοινωνίας, δεν επιτρέπουν την απρόσκοπτη πρόσβαση στους χώρους εργασίας, εκπαίδευσης, ψυχαγωγίας, άθλησης και γενικά πουθενά για τα εμποδιζόμενα άτομα. Αντιλαμβάνεστε ότι όλοι έχουμε ευθύνη για τον αποκλεισμό αυτών των ατόμων.

Θα πρέπει να διαχωρίσουμε την αναπηρία από την ανικανότητα, γιατί η αναπηρία αφορά λειτουργικούς περιορισμούς ενώ η ανικανότητα αφορά στην σχέση ατόμου με το περιβάλλον. Ένα περιβάλλον, που είναι έτσι δομημένο, σχεδιασμένο, ώστε να τον αποκλείει από όλες της εκφράσεις της ζωής: την εργασία, την κοινωνική ζωή.

Ο **βαθμός ανικανότητας** εξαρτάται από τις ευκολίες ή τις δυσκολίες που θα συναντήσει στο διάβα του ένα άτομο με αναπηρία,

Τα άτομα που διακινούνται με τροχοκάθισμα και τα άτομα με αισθητηριακές αναπηρίες και θέλουν και έχουν όλη τη δυνατότητα να συμμετάσχουν στη ζωή, στην παραγωγικότητα και να απολαύσουν των δικαιωμάτων τους μόνο με μία βασική προϋπόθεση: την απρόσκοπτη προσπελασιμότητα. Κι όταν λέμε προσπελασιμότητα, εννοούμε ότι: στο δομημένο περιβάλλον αφαιρούμε τα χτισμένα εμπόδια ή δημιουργούμε τις δυνατότητες για να τα ξεπεράσουμε ώστε να δημιουργήσουμε την αλυσίδα πρόσβασης: δηλαδή ένα συνεχές σύστημα διευκολύνσεων που επιτρέπει στον χρήστη τροχοκαθίσματος, ή το άτομο με προβλήματα όρασης, από τη στιγμή που

φεύγει από το σπίτι του μέχρι που να επιστρέψει στο σπίτι του, να διακινηθεί απρόσκοπτα χωρίς εμπόδια.

Όταν ένας κρίκος δεν λειτουργήσει, τότε η πρόσβαση διακόπτεται, όπως διακόπτεται και η ισότιμη συμμετοχή των συνανθρώπων μας. Και αυτός ο κρίκος συνοψίζεται ως ακολούθως:

- Στο σκαλοπατάκι που έχει ύψος 3 εκατοστά και στην πόρτα που της λείπουν 3 εκατοστά σε φάρδος, όπου σταματά η ισότιμη συμμετοχή και αρχίζει η απομόνωση.

Η ράμπα πρόσβασης των τροχοκαθισμάτων, με βάσει τις διεθνείς προδιαγραφές, δεν πρέπει να είναι μεγαλύτερη του 6%. Σε μια απόσταση δηλαδή 100 εκατοστών μπορούμε να καλύψουμε υψομετρική διαφορά 6 εκατοστών. Να δεχθούμε 8% για μια απόσταση ενός μέτρου, αλλά σίγουρα δε μπορούμε να δεχθούμε 18% όπως η ράμπα που βλέπετε τώρα

Με βάσει τους Κανονισμούς του περί Οδών και Οικοδομών Νόμου, πρέπει υπάρξει κατάλληλα διαμορφωμένο κεκλιμένο επίπεδο σύνδεσης της κύριας εισόδου με δημόσιο δρόμο και/ή πεζοδρόμιο, κατασκευασμένο από αντισισθητικό υλικό και το οποίο διαθέτει τα πιο κάτω χαρακτηριστικά:

- να έχει κλίση όχι μεγαλύτερη του 6%,
- να έχει ανεμπόδιστο πλάτος 1,20μ,
- προστατευτικό περίζωμα για προστασία των μπροστινών τροχών του αμαξιδίου, που είναι περιστρεφόμενοι και εύκολα μπορούν να παρεκκλίνουν της πορείας. Απαιτείται ακόμη χειρολισθήρας διπλού ύψους εκατέρωθεν.

Αυτή λοιπόν τη ράμπα που μόλις περιγράψαμε, τη συναντούμε σπάνια στον κυπριακό χώρο. Κι αυτό προκύπτει αφ ενός από την τάση που έχουμε σαν λαός να... παζαρεύουμε, να κάνουμε εκπτώσεις και παρεκκλίσεις. Τι 5 τι 8 τι 10% αφού με το μάτι η ράμπα με κλίση 10% μας φαίνεται ικανοποιητική και εξ άλλου δε έχουμε χώρο για περισσότερο μήκος. Προσαρμόζουμε δηλαδή τους ανάπηρους στα δικά μας δεδομένα αντί να προσαρμοζόμαστε εμείς στις ανάγκες των αναπήρων και στις διεθνείς προδιαγραφές!!!

Η απουσία των αναπήρων από την καθημερινή ζωή πηγάζει από την απουσία διευκολύνσεων στο δομημένο περιβάλλον.

Η απουσία διευκολύνσεων πηγάζει πάλι από την έλλειψη κουλτούρας... ένας φαύλος κύκλος που πρέπει να σταματήσει να υφίσταται, γιατί αυτό το σκληνικό κάθε άλλο παρά Ευρωπαϊκό είναι, μα το χειρότερο, συντηρεί ένα τρόπο δόμησης που αποκλείει τον ανάπηρο πολίτη και διαιωνίζει την παρανομία στη χώρα μας.

Κι όλα περνούν από το χέρι μας, όλα είναι κατασκευάσματα ανθρώπινα, δικά μας. Κι όμως καθυστερούμε, αναβάλλουμε, ολιγωρούμε, αποφεύγουμε και συνεχίζουμε να σχεδιάζουμε και να οικοδομούμε με όρους του περασμένου αιώνα.

Προτού περάσω στην συνέχεια της παρουσίασης μου, θα ήθελα να δούμε μαζί κάποιες βασικές αρχές στις οποίες βασίζεται αυτό που αποκαλούμε φιλικός

σχεδιασμός και οι οποίες πρέπει να λαμβάνονται υπ όψιν από την αρχή της διαδικασίας σχεδιασμού. Έτσι, το οικονομικό κόστος είναι μηδαμινό ενώ η εκ των υστέρων προσαρμογή αφ ενός δυσχεραίνει τον μελετητή και αφ ετέρου είναι αντι οικονομική.

Ας επιχειρήσουμε μαζί με όλη την παρέα των Εμποδιζόμενων ατόμων, μια βόλτα στην πόλη για να εντοπίσουμε τα προβλήματα των κυπριακών πεζοδρομίων.

Μια περιδιάβαση στην πρωτεύουσα που θα μας δώσει τα στοιχεία αυτά.

Καταρχήν, θα διαπιστώσουμε ότι ζούμε σε πόλεις απροσπέλαστες που μας καθηλώνουν σε ένα παρελθόν που δε λείει να παρέλθει. Πόλεις όπου η διακίνηση των πεζών στα κτίρια και στα πεζοδρόμια παρεμποδίζεται από διάφορα εμπόδια, μόνιμα ή προσωρινά.

Με πεζοδρόμια, κακώς ή καθόλου συντηρημένα, - ή ακόμη χειρότερα, πόλεις χωρίς καθόλου πεζοδρόμια παρά μόνο σε κεντρικούς δρόμους. Πόλεις που περιορίζουν και αποκλείουν και δεν προσφέρουν αυτό το κέλυφος προστασίας που πρέπει να προσφέρει μια πόλη στους κατοίκους της. Πόλεις δηλαδή που δε σέβονται τους πολίτες που ζουν σε αυτές!

Κι αρχίζουμε την καταγραφή:

- Ψηλά και στενά πεζοδρόμια που όλο και στενεύουν για χάρη των αυτοκινήτων
- Υψομετρική διαφορά δημόσιου και ιδιωτικού πεζοδρομίου
- Στάσεις λεωφορείων που εμποδίζουν τη διάβαση και με την απαραίτητη κάθετη πινακίδα για τη διαφήμιση για την οποία, βέβαια, ο Δήμος έχει δεσμευτεί με τον Χ επιχειρηματία και δε μπορεί να την μετακινήσει. Κι ως εμποδίζονται οι πολίτες καθημερινά στη διακίνησή τους: Φτωχοί κι ασήμαντοι άνθρωποι έτσι κι αλλιώς...
- κολώνες της ΑΗΚ,
- πάσσαλοι της ΑΤΗΚ,
- πινακίδες τεραστίων διαστάσεων (μια πινακίδα θα μπορούσε να συμπεριλαμβάνει διάφορες πληροφορίες και όχι να υπάρχει ξεχωριστή πινακίδα για κάθε υπηρεσία – είναι απώλεια χρόνου, λεπτών, αισθητικής και κυρίως ΧΩΡΟΥ.
- φώτα της τροχαίας εξίσου άγαρμπα που υπό κανονικές συνθήκες θα έπρεπε να χρησιμοποιούνται στους μεγάλους αυτοκινητόδρομους
- δέντρα φυτεμένα ανεξέλεγκτα, είτε από ιδιώτες είτε από τους ίδιους τους Δήμους, με αποκορύφωμα τις φοινικίες που όλο μεγαλώνουν σε πλάτος φθάνοντας στο σημείο να αποκόπτουν εντελώς τη διάβαση γιατί ο κύριος Χ αποφασίζει να φυτέψει κατά το δοκούν δέντρα στο πεζοδρόμιο μπροστά από το σπίτι του, λες και του ανήκει
- Δέντρα με ακατάλληλο ριζικό σύστημα που αναστηκώνουν τις πλάκες των πεζοδρομίων καθιστώντας τα απροσπέλαστα και επικίνδυνα.
- Πεζοδρόμια που αρχίζουν και τελειώνουν στο πουθενά σχηματίζοντας ένα πάζλ που δεν πρόκειται να συμπληρωθεί ποτέ, τουλάχιστον για τα επόμενα 50 χρόνια!!!

- Δρόμοι χωρίς πεζοδρόμια που θέτουν ανά πάσα στιγμή σε κίνδυνο τους πεζούς.
- ΚΑΙ αυτοκίνητα -αυτοκίνητα –αυτοκίνητα. Παντού Αυτοκίνητα! -Αφού ο πολίτης δεν μπορεί να περπατήσει στην πόλη του με ασφάλεια, καταφεύγει στο αυτοκίνητο που φυσικά δεν έχει που αλλού να το αφήσει παρά στο πεζοδρόμιο -αφού θεωρεί ότι οι ράμπες στα πεζοδρόμια έγιναν για να τον διευκολύνουν να τα ανεβάσει σε ολόκληρο το πεζοδρόμιο.

Όλα αυτά τα εμπόδια λοιπόν που έχω αναφέρει, βρίσκονται σε στενά πεζοδρόμια πλάτους 90, 120 και 160 ή και 200 εκατοστών, καταλαμβάνοντας όλο το χώρο στον οποίο θα έπρεπε να υπάρχει η «Ελεύθερη Ζώνη Όδευσης Πεζών». Έτσι ακριβώς όπως ακούγεται: «Ελεύθερη Ζώνη Όδευσης Πεζών». Έτσι ακριβώς όπως δεν υπάρχει. Μια ζώνη πλάτους από 90 έως 150 εκ. αναλόγως του πλάτους του πεζοδρομίου -που σε άλλες πολιτισμένες χώρες, **χρησιμοποιείται για τη συνεχή, ασφαλή και ανεμπόδιστη κυκλοφορία κάθε κατηγορίας χρηστών** στην οποία απαγορεύεται να τοποθετηθεί ή να φυτευτεί οτιδήποτε ώστε η πορεία να είναι απαλλαγμένη από οποιοδήποτε εμπόδιο. –Τι ωραία που ακούγεται...

Αυτά τα ψηλά πεζοδρόμια των 18 εκατοστών που επιμένουμε ακόμη να σχεδιάζουμε στην χώρα μας, - κόντρα σε κάθε οδηγία και προδιαγραφή- είναι εχθρικά για όλους κι' επικίνδυνα για τα εμποδιζόμενα άτομα γιατί αφ ενός δεν επιτρέπουν την κατασκευή ράμπας ομαλής κλίσης και αφ ετέρου είναι ψηλά για να τα ανεβοκατεβαίνει οποιοσδήποτε, με ή χωρίς πρόβλημα κίνησης. *Εξυπηρετούν όμως ένα σημαντικό σκοπό: εμποδίζουν τα αυτοκίνητα να ανεβαίνουν επάνω.*

Ο σχεδιασμός, δυστυχώς γίνεται εν τη απουσία των ίδιων των χρηστών και οι διεθνείς προδιαγραφές, δε μπορούν να εφαρμοστούν σε αυτά τα ψηλά και στενά πεζοδρόμια. Εμείς όμως, επιμένουμε να προσαρμόζουμε τους ανάπηρους στα δικά μας τα δεδομένα.

Ένα ύψος της τάξης των 8 – 10 εκατοστών είναι υπέρ-αρκετό για να διαχωρίσει το οδόστρωμα από το χώρο των πεζών και να μη δυσκολεύει κανένα, ούτε τον ηλικιωμένο ούτε το μικρό παιδί.

Κι εδώ θα αναφερθώ στην πολύ επιτυχημένη παρέμβαση του Δήμου Αγ. Δομετίου όπου με προσπάθειες του Δήμου και τη συμμετοχή των πολιτών, όπου ήταν δυνατό, κατάφεραν να δημιουργήσουν ένα δρόμο σε κλίμακα ανθρώπινη, με χαμηλά πεζοδρόμια, ομαλές ράμπες, προτεραιότητα στους πεζούς, ειδικά εμπόδια για να εμποδίζεται η στάθμευση των αυτοκινήτων σε αυτά, ευδιάκριτες διευκολύνσεις.

Ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα που υπάρχει σε σχέση με τα πεζοδρόμια πάντα, είναι η μεγάλη ακτίνα στροφής των αστικών δρόμων που αφ ενός επιτρέπουν στον οδηγό να στρίψει με μεγάλες ταχύτητες, και αφ ετέρου αφαιρεί χρήσιμο χώρο από τα πεζοδρόμια, άρα από τους πεζούς.

Είναι ένας σχεδιασμός που πιστεύω ότι αποθρασύνει τους οδηγούς δημιουργώντας τους την εντύπωση ότι οι δρόμοι τους ανήκουν. Σε μια στροφή μικρής ακτίνας όμως, αναγκάζεται να ελαττώσει ταχύτητα, να σταματήσει πριν τη διάβαση πεζών και γενικά να είναι πιο προσεκτικός. Επιπλέον, διευκολύνει και προστατεύει τους πεζούς

Επιπλέον, υποθέτω για οικονομία και χώρου και λεφτών, έχουμε την τάση να φτιάχνουμε ράμπες στις στροφές με αποτέλεσμα να αναγκάζουμε τον πεζό ή τον χρήστη αναπηρικού τροχοκαθίσματος, να διασταυρώσει διαγωνίως με κίνδυνο της σωματικής του ακεραιότητας. Οι ράμπες στις στροφές θα πρέπει να περιοριστούν σε μικρούς συνοικιακού δρόμους χαμηλής κυκλοφορίας, ή να γίνει προέκταση της διάβασης πεζών η οποία να συμπεριλάβει τη στροφή.

Άλλο μεγάλο πρόβλημα στην σωστή παρέμβαση είναι η έλλειψη συνεργασίας των διαφόρων φορέων και Υπηρεσιών που σχεδιάζουν ή κάνουν εργασίες στα πεζοδρόμια:

- της ΑΤΗΚ.
- Της ΑΗΚ,
- της τροχαία,
- του Τμήμα Δημοσίων Έργων
- της Πολεοδομίας
- των κατά τόπους χωρητικών αρχών

Η συνεργασία όλων αυτών των Υπηρεσιών θα επιτρέψει ώστε να υπάρξει συντονισμός και ενημέρωση όλων για τις προθέσεις του καθενός να επέμβει στο πεζοδρόμιο, είτε για εργασίες δικτύου, είτε για συντήρηση ή κατασκευή ράμπων.

Γιατί, πρέπει να γνωρίζετε πως στη χώρα μας συμβαίνει το εξής ακατανόητο: Αποφασίζει το Τμήμα Δημοσίων Έργων φέρ' ειπείν, να αναβαθμίσει μια διασταύρωση όπως αυτή παρά το Γιώρκειο και να τη μετατρέψει σε φωτοελεγχόμενη. Κατασκευάζει λοιπόν το ΤΔΕ τη διασταύρωση του, βάζει φώτα, φτιάχνει ράμπες όσο καλύτερα μπορεί, για τη διακίνηση αναπήρων και φεύγει,

Οι ράμπες όμως που κατασκευάστηκαν στη διασταύρωση, δεν έχουν τις αντίστοιχες τους στην άλλη άκρη του πεζοδρομίου με αποτέλεσμα η αλυσίδα να μην συμπληρώνεται -αφού για την άλλη άκρη του πεζοδρομίου υπεύθυνος είναι ο Δήμος.

Ανεβάζουμε δηλαδή τον ανάπηρο στο πεζοδρόμιο αλλά δεν του δίνουμε τη δυνατότητα να κατέβει πιο πέρα. Τώρα, τότε θα αποφασίσει ο Δήμος να συμπληρώσει τις ράμπες φτιάχνοντας έστω μια υποτυπώδη αλυσίδα πρόσβασης είναι μια άλλη ιστορία.

Αυτή η έλλειψη συντονισμού λοιπόν, βρίσκεται σε κάθε επέμβαση που αφορά το πεζοδρόμιο.

Αυτές οι τυχαίες ή σκόρπιες παρεμβάσεις έχουν καταντήσει μάλιστα για τις πόλεις μας . Χρειάζεται λοιπόν μια επιτροπή που:

- θα ενημερώνεται και θα ενημερώνει με τη σειρά της όλους τους φορείς που εμπλέκονται

- Θα σχεδιάζει ολοκληρωμένες αλυσίδες πρόσβασης μέσα από ολοκληρωμένη αντιμετώπιση και όχι αποσπασματικά
- Θα μελετήσει τη δυνατότητα σχεδιασμού πιο χαμηλών πεζοδρομίων

Ας πάρουμε τη γενναία απόφαση σαν Υπηρεσία, να κατεβάσουμε τα πεζοδρόμια μας σε ύψος, να τα συνδέσουμε μεταξύ τους με ολοκληρωμένες αλυσίδες πρόσβασης για να δώσουμε στις πόλεις μας ένα πρόσωπο φιλικό και ανθρώπινο. Σχεδιάζοντας για τα εμποδιζόμενα άτομα αυτόματα δίνουμε σε όλους τους πολίτες τη δυνατότητα να διακινηθούν άνετα και με ασφάλεια.

Οδηγός Όδευσης Τυφλών

Ο Οδηγός Όδευσης Τυφλών είναι μια λωρίδα πλάτους 40εκ. από κωδικοποιημένες ανάγλυφες πλάκες διαστάσεων 40X40 εκ. διαφορετικής υφής, σε χρώματα σε έντονη αντίθεση με της παρακείμενες επιφάνειες δαπέδου, που σκοπό έχουν να καθοδηγήσουν τα άτομα με προβλήματα όρασης να διακινηθούν αυτόνομα και με ασφάλεια.

Πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι υπάρχει ένα μεγάλο φάσμα ανάμεσα στα άτομα με προβλήματα όρασης, της άτομα που δεν βλέπουν καθόλου, ή άτομα έχουν μειωμένη όραση, γι αυτό και ο οδηγός Όδευσης Τυφλών εκτός από τη διαφορετική υφή των υλικών βασίζεται και στη σωστή χρήση των χρωμάτων.

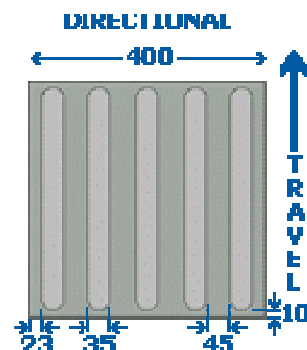
Υπάρχουν αυστηρές διεθνείς προδιαγραφές οι οποίες πρέπει να τηρούνται ομοιόμορφα ώστε τα άτομα με προβλήματα όρασης να έχουν σαφείς πληροφορίες για το περιβάλλον.

Της κοινόχρηστους χώρους οικισμών που προορίζονται για την κυκλοφορία πεζών επιβάλλεται η κατασκευή ΟΔΗΓΟΥ ΟΔΕΥΣΗΣ ΤΥΦΛΩΝ, πλάτους 0,30-0,40μ με διαφορετική υφή και χρώμα από το δάπεδο της ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΖΩΝΗΣ ΟΔΕΥΣΗΣ ΠΕΖΩΝ

- Ο Οδηγός Όδευσης Τυφλών (ΟΟΤ) κατασκευάζεται σε απόσταση 0,60μ κατ' ελάχιστον από την ρυμοτομική γραμμή.
- Η πορεία του οδηγού όδευσης τυφλών πρέπει να παραμένει όσο το δυνατόν ευθύγραμμη.
- Δεν πρέπει να υπάρχουν εμπόδια στην πορεία του ΟΟΤ

Για την κατασκευή του ΟΔΗΓΟΥ ΟΔΕΥΣΗΣ ΤΥΦΛΩΝ χρησιμοποιούνται έγχρωμες τετράγωνες πλάκες πεζοδρομίου με βάση τσιμέντο υψηλής αντοχής, πλευράς 0,40μ και πάχη 5εκ, όπως παρακάτω:

Τύπου Α: «ΟΔΗΓΟΣ»- ριγέ με 5 πλατιές και αραιές ρίγες, οι οποίες τοποθετούνται με τις ρίγες παράλληλα με τον άξονα της κίνησης για να κατευθύνουν τα άτομα με προβλήματα όρασης στην πορεία τους. Με τις ρίγες κάθετα στον άξονα κίνησης σηματοδοτείται η αλλαγή διεύθυνσης.

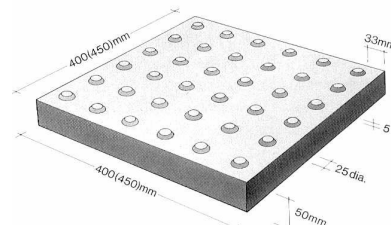

Πλάκες τύπου Β: "ΚΙΝΔΥΝΟΣ"
φολιδωτές με έντονες φολίδες και χρώμα κίτρινο

Έφαρμογές:

Οι πλάκες αυτές τοποθετούνται ως ακολούθως:

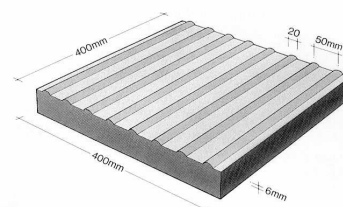
- Στην έξοδο κεκλιμένων επιπέδων (ρομπών) πεζοδρομίων προς τη διάβαση πεζών
- Περιμετρικά υφιστάμενων εμποδίων (στοιχεία αστικού εξοπλισμού κλπ).
- Γενικά όπου υπάρχει εμπόδιο στην πορεία.

Τύπου Γ: «ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ»
ριγέ με στενές και πυκνές ρίγες,

Για προειδοποίηση ώστε ο χρήστης να προχωρά με προσοχή **κάθετα προς την πορεία όδευσης:**

1. ως λωρίδα επισήμανσης στην αρχή και στο τέλος σκαλοπατιών απόσταση 40 εκ. από το πρώτο και το τελευταίο σκαλοπατάκι
2. Ως λωρίδα επισήμανσης μπροστά από ράμπα (όχι π. απόσταση 40εκ.
3. Ανά δύο, για την σήμανση στάσης λεωφορείου

Οριζόντια προς την πορεία όδευσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να επισημαίνουν υπηρεσίες όπως:

- Είσοδοι κρατικών κτιρίων
- Κτιρίων συνάθροισης κοινού
- τηλεφωνικοί θάλαμοι,
- ανάγλυφες πινακίδες στη γραφή Braille
- ταχυδρομικά κουτιά,
- μηχανές ΑΤΜ
- Χώροι υγιεινής

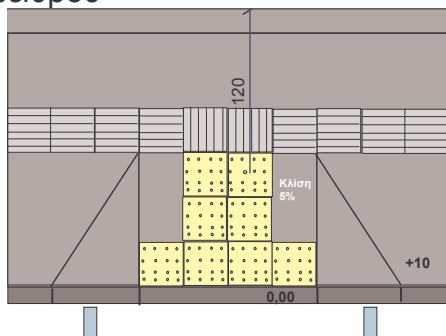
3.1 Ράμπα α κάθετη προς τη διεύθυνση του πεζοδρομίου:

Η ράμπα αυτή γίνεται μόνο σε πεζοδρόμια ύψους 8 – 10 εκ. που επιτρέπουν την κατασκευή ράμπας κλίσης 5% με ελεύθερο οριζόντιο πλάτωμα 1,20μ στο επάνω μέρος της ράμπας.

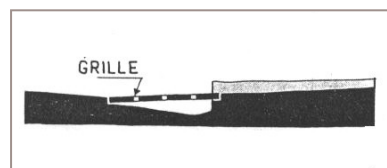
Ο οδηγός όδευσης τυφλών στο σημείο της ράμπας καταλήγει σε δύο πλάκες με τις ρίγες κάθετες προς την πορεία όδευσης για να καθοδηγήσει τον χρήστη προς την κατεύθυνση της διάβασης πεζών.

Η ράμπα και η έξοδος προς τη διάβαση επισημαίνονται με πλάκες τύπου Β «Κίνδυνος»

Το πλάτος 15 εκ. της λίνιας του πεζοδρομίου βυθίζεται στο επίπεδο του ρείθρου

Στην περίπτωση υπερυψωμένης διάβασης πεζών τοποθετείται πάνω από το ρείθρο, εσχάρα ή μεταλλικό στοιχείο σε σχήμα Π που ενώνει ομαλά την ράμπα με τη διάβαση, προς αποφυγή απότομης κλίσης (βλ. σχήμα δίπλα)

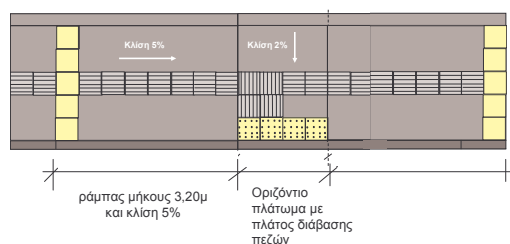

Ράμπα β παράλληλη προς τη διεύθυνση του πεζοδρομίου:

Η διπλή αυτή ράμπα κατασκευάζεται σε πεζοδρόμια ασχέτως του ύψους τους γιατί δίνει τη δυνατότητα να κατασκευαστούν σωστές κλίσεις. Η κλίση καθόδου 5% επιτυγχάνεται υποβιβάζοντας το υψόμετρο του πεζοδρομίου κατά τη διεύθυνση όδευσης η οποία καταλήγει σε οριζόντιο πλάτωμα στο επίπεδο του οδοστρώματος, με εγκάρσια κλίση 2% για τα όμβρια νερά.

Στην περίπτωση αυτή, ο οδηγός όδευσης τυφλών με πλάκες τύπου Α «ΟΔΗΓΟΣ» καταλήγει στη λωρίδα επισήμανσης, με κίτρινες πλάκες χωρίς ανάγλυφη σήμανη, κάθετης προς την πορεία όδευσης και εκτείνεται σε όλο το πλάτος του πεζοδρομίου, με σκοπό να προειδοποιήσει για την ύπαρξη κλίσης. Κατά μήκος της κλίσης της ράμπας, ο οδηγός όδευσης συνεχίζεται με πλάκες τύπου Α και καταλήγει στο οριζόντιο πλάτωμα, στο επίπεδο του οδοστρώματος. Από εκεί οδηγείται με πλάκες τύπου Α προς την κατεύθυνση της διάβασης

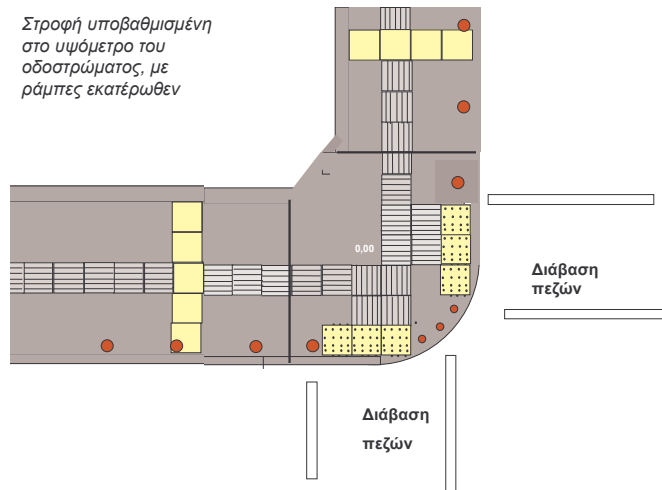
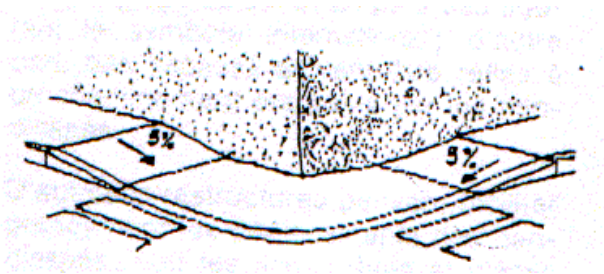
Ράμπα σε πεζοδρόμιο ύψους 17 εκ.

πεζών -Οι πλάκες Α με κατεύθυνση προς τη διάβαση πεζών τοποθετούνται ανά δύο (πλάτος 80 εκ.)
Η έξοδος προς τη διάβαση κατασκευάζεται πάντα με πλάκες τύπου Β «ΚΙΝΔΥΝΟΣ»

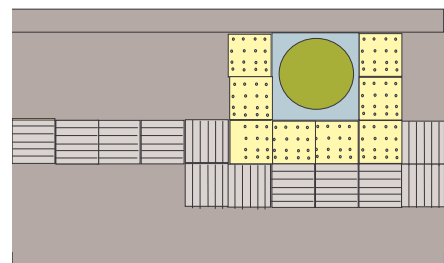
Ράμπα β στη στροφή του δρόμου:

Υποβιβάζεται σταδιακά η στροφή μέχρι το επίπεδο του οδοστρώματος, όπως φαίνεται στο σκίτσο δίπλα. Οι δύο διαβάσεις «επικοινωνούν» μεταξύ τους με οδηγό όδευσης τυφλών με πλάκες τύπου Α που καθοδηγούν τον χρήστη στην άνοδο ή στη διάβαση πεζών.

Φύτευση δέντρων

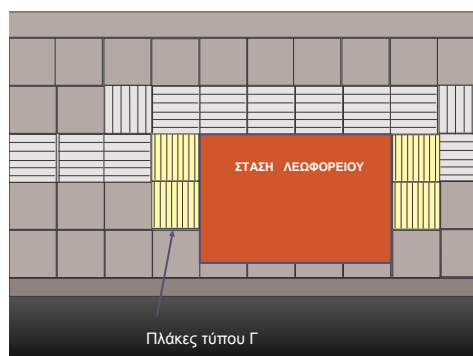
Απαγορεύεται η φύτευση δέντρων σε πεζοδρόμια πλάτους μικρότερου των 3,20 μ. Στα πεζοδρόμια αυτά τα δέντρα τοποθετούνται στο όριο της ρυμοτομικής γραμμής.
Στην περίπτωση δέντρων που εισέρχονται στην ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΖΩΝΗ ΟΔΕΥΣΗΣ ΠΕΖΩΝ αυτά πρέπει να επισημαίνονται περιμετρικά με πλάκες τύπου Β

Οι στάσεις λεοφωρείων τοποθετούνται εκτός της ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΖΩΝΗΣ ΟΔΕΥΣΗΣ ΠΕΖΩΝ, προς τη μεριά της λίνιας με τέτοιο τρόπο ώστε να αφήνεται πίσω ελεύθερη διάβαση ελάχιστου πλάτους 1,20μ

Στάσεις λεωφορείων

Ο οδηγός όδευσης τυφλών με πλάκες τύπου Α καθοδηγεί τον χρήστη μέχρι τη στάση στο πλάτος της οποίας τοποθετούνται πλάκες τύπου Γ «ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ» Ο Οδηγός Όδευσης συνεχίζει με γωνία πίσω από τη στάση.

**Η πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στη σύγχρονη
τεχνολογία**
**Χριστάκης Νικολαΐδης, Γενικός Γραμματέας Παγκύπριας Οργάνωσης
Τυφλών (ΠΟΤ)**

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (International Classification of Functional Disability and Health, ICF του 2002), η αναπηρία και η λειτουργία, ή η δυσλειτουργία θεωρούνται αποτελέσματα της αλληλεπίδρασης μεταξύ καταστάσεων υγείας και συναφών (contextual) παραγόντων. Επίσης, η αναπηρία περιέχει δυσλειτουργία σε ένα ή περισσότερα από τα (ίσης σημασίας) επίπεδα:

- (α) Βλάβες,
- (β) Εμπόδια δραστηριοτήτων και
- (γ) Περιορισμούς συμμετοχής.

Οι συναφείς παράγοντες μπορεί να είναι εξωτερικοί - περιβαλλοντικοί, στους οποίους συγκαταλέγονται:

- Το φυσικό, κοινωνικό, εκπαιδευτικό /σχολικό και πολιτισμικό περιβάλλον της ζωής του κάθε ατόμου,
- Οι ανθρώπινες και φυσικές αλλαγές στο περιβάλλον,
- Τα φυσικά και τεχνικά προϊόντα ,
- Οι στάσεις, αξίες, θεσμοί και οργανωτικές διευθετήσεις που ισχύουν σε κάθε κοινωνία, και
- Εσωτερικοί-προσωπικοί παράγοντες όπως: το φύλο, η ηλικία, το κοινωνικό υπόβαθρο, το μορφωτικό επίπεδο, το επάγγελμα, η προηγούμενη και η παρούσα εμπειρία, ο συνολικός τρόπος συμπεριφοράς και ο χαρακτήρας κάθε ατόμου.

Η αναπηρία λοιπόν δε θεωρείται, όπως παλαιότερα, η κατάσταση ενός ατόμου, αλλά το αποτέλεσμα της σχέσης των δυνατοτήτων ενός ατόμου σχετικά με τις απαιτήσεις του περιβάλλοντος.

Η πολιτική που κυριάρχησε παγκόσμια είναι αυτή της ενσωμάτωσης των ατόμων αυτών στην κοινωνία, μια διαδικασία που παρουσιάζει σοβαρά αλλά όχι ανυπερέβλητα εμπόδια και περιορισμούς.

Τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν μόνιμα διακρίσεις οι οποίες συχνά βασίζονται στην προκατάληψη, συχνότερα, ωστόσο, οφείλονται στα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία για την πλήρη συμμετοχή τους στην κοινωνία.

Τα εμπόδια αυτά εντοπίζονται στην έλλειψη ή την περιορισμένη πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην έλλειψη κατάλληλης κατάρτισης, στην έλλειψη ή την περιορισμένη πρόσβαση στην απασχόληση, στην έλλειψη ή την περιορισμένη πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες όπως: υπηρεσίες υγείας, κοινωνικές υπηρεσίες, δημόσια διοίκηση, κοινωνικό περιβάλλον και μέσα μεταφοράς. Τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν, επιπρόσθετα, λόγω της φύσης της αισθητηριακής, πνευματικής, κινητικής ή νοητικής τους αναπηρίας, βασικά εμπόδια όσον αφορά την πρόσβαση και κατ' επέκταση την ένταξή τους στην Κοινωνία της Πληροφορίας.

Οι επιστήμονες διαφόρων κλάδων όπως της ιατρικής, οι μηχανικοί και οι ηλεκτρολόγοι, οι επιστήμονες της βιοενέργειας και της ηλεκτρονικής τεχνολογίας, προσπαθούν να δώσουν λύσεις σε διάφορα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα άτομα αυτά λόγω αισθητηριακής, κινητικής ή πνευματικής αναπηρίας.

Οι προσπάθειες αυτές γίνονται σε δύο επίπεδα. Το ένα είναι αυτό της αντικατάστασης οργάνων όπως είναι το μάτι, το αυτί, τα άνω ή τα κάτω άκρα. Παρά το γεγονός ότι το ενδιαφέρον που υπήρχε ήδη διεθνώς έχει αυξηθεί δραματικά τα τελευταία χρόνια και σημειώνεται τεράστια πρόοδος στον τομέα αυτό, οι σχετικές έρευνες δεν έχουν φέρει, μέχρι σήμερα τουλάχιστον, πρακτικά αποτελέσματα. Οι ανταποκρίσεις που βλέπουν κατά καιρούς το φως της δημοσιότητας σε διάφορα έντυπα απέχουν, συνήθως, πολύ από την πραγματικότητα, ιδιαίτερα οι ανταποκρίσεις που αφορούν την αντικατάσταση ολόκληρου ή μέρους ενός αισθητήριου οργάνου.

Το άλλο επίπεδο είναι αυτό της "υποκατάστασης" κάποιων λειτουργιών. Άμεσος στόχος είναι η μείωση των συνεπειών της βλάβης ή απώλειας μέλους του σώματος, της όρασης, της ακοής, κλπ. Στον τομέα αυτό τα αποτελέσματα είναι πολύ ενθαρρυντικά.

Η επιστήμη της προσθετικής ασχολείται με την ανάπτυξη και την κατασκευή κατάλληλων τεχνικών βοηθητικών μέσων, τα οποία σε περίπτωση εξουδετέρωσης ενός αισθητηρίου ή άλλου οργάνου μπορούν να στηρίζουν σε αντικατάστασή του ένα άλλο όργανο ή ακόμα και μέλος του σώματος, ώστε το ενδιαφερόμενο άτομο να μπορεί να "αποζημιώνεται" για την κατεστραμμένη αίσθηση ή τη λειτουργία που έχει εξουδετερωθεί αντίστοιχα, να προσανατολίζεται στο περιβάλλον και να προσαρμόζεται ανάλογα.

Οι επιστήμονες προσπάθησαν πολύ νωρίς είτε μεμονωμένα είτε σε ομάδες εργασίας να παραχωρήσουν στα άτομα με αναπηρία τα πλεονεκτήματα της τεχνολογίας ή να δημιουργήσουν υποκατάστατα που θα προσφέρουν στα άτομα αυτά δυνατότητες συμμετοχής στις κοινωνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις της ζωής και μέρος από τα οφέλη, που συνεπάγεται η πρόοδος της επιστήμης.

Οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών αποτελούν επίσης με αυξανόμενους ρυθμούς τα τελευταία χρόνια ένα διεπιστημονικό εργαλείο προσέγγισης της γνώσης για όλους. Στην περίπτωση όμως των ατόμων με αναπηρία καθίστανται επιπλέον ένα σημαντικό, με μοναδικά χαρακτηριστικά και

δυνατότητες, εργαλείο στην κοινωνική τους ενσωμάτωση. Οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών σήμερα, σε όλες τις περιπτώσεις ειδικών απαιτήσεων και προϋποθέσεων για τα άτομα με αναπηρία, μπορούν να δώσουν ουσιαστικές λύσεις ή σημαντικές διευκολύνσεις.

Είναι γεγονός ότι οι επιστήμονες συνέβαλαν σε μεγάλο βαθμό στην απάμβλυνση διαφόρων προβλημάτων και στην αντικατάσταση κάποιων λειτουργιών, χρησιμοποιώντας άλλες αισθήσεις, κανάλια και λειτουργίες του ανθρώπου. Έτσι κάποια πράγματα που στο παρελθόν φαίνονταν ότι ήταν όνειρα απατηλά, είναι σήμερα η πραγματικότητα και αποτελούν καταστάσεις ρουτίνας, ενώ στο σύντομο μέλλον θα αποτελούν μακρινό παρελθόν. Όταν ηλεκτρικά ερεθίσματα των νευρομυώνων με μικροεπεξεργαστές δίνουν κίνηση σε παράλυτα μέρη, η τεχνητή νοημοσύνη δίνει οπτικά υποκατάστατα σε τυφλά άτομα, επεξεργαστές σύνθεσης φωνής και ακοής βελτιώνουν αφάνταστα την επικοινωνία των τυφλών και κωφών και υπερσύγχρονα τεχνητά μέλη υποκαθιστούν ακρωτηριασμένα άκρα, οι προβολές (νέων ανακαλύψεων) από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δε θα αποτελούν πια ιστορίες επιστημονικής φαντασίας.

Άμεση προτεραιότητα για την ανάπτυξη των μέσων αυτών έχει η ικανοποίηση των θεμελιωδών αναγκών. Σε αυτές περιλαμβάνονται η ανεξάρτητη πρόσβαση σε όλα τα γραπτά και η αυτόνομη διακίνηση, ώστε να διασφαλίζονται ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση και στην επαγγελματική κατάρτιση. Με τον τρόπο αυτό θα βελτιώνονται η κοινωνικο-οικονομική θέση και γενικά η ποιότητα ζωής των ατόμων με αναπηρία.

Η εντύπωση ότι η τεχνολογία περιορίζεται μόνο στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και στα εξειδικευμένα λογισμικά της πληροφορικής, τα οποία εξυπηρετούν κάθε άτομο με αναπηρία ανάλογα με τις ανάγκες του, δεν είναι ορθή. Για τις κινητικές αναπηρίες, αρχίζει από τον εξοπλισμό των νοσοκομειακών μονάδων, όπως ένα υπερσύγχρονο κρεβάτι για αποφυγή κατακλίσεων, ορθοστάτες για φυσιοθεραπεία, όλα τα ιατροφαρμακευτικά είδη όπως είναι ουροσυλλέκτες, ειδικοί ανυψωτήρες για να τα σηκώνουν από το κρεβάτι και το ίδιο το τροχοκάθισμα που αντικαθιστά τα πόδια τους, η μετατροπή οχημάτων για να οδηγά ένα άτομο ή να μεταφέρεται σε τροχοκάθισμα και διάφορα άλλα βοηθήματα που αντικαθιστούν ακόμα και τα χέρια, για να τα διευκολύνουν και να τα καθιστούν ανεξάρτητα.

Για τα άτομα με αισθητηριακές αναπηρίες υπάρχουν παρόμοια προβλήματα, που συνεπάγονται ειδικό εξοπλισμό και εξειδίκευση για τις συγκεκριμένες ανάγκες στη ζωή των τυφλών και των κωφών. Η χρήση της γραφής BRAILLE και της νοηματικής γλώσσας αλλάζουν άρδην τη ζωή των τυφλών και των κωφών, αντίστοιχα. Τους δίνουν πρόσβαση στη μάθηση, την επικοινωνία και πληροφόρηση. Εξάλλου, γι' αυτές τις αναπηρίες βλέπουμε την τεχνολογία της ηχητικής να αντικαθιστά εκείνη της οπτικής για τους τυφλούς και αντίστροφα για τους κωφούς. Τέτοιες τεχνολογίες συναντούμε π.χ. στα φώτα τροχαίας, στις διασταυρώσεις πεζών, στους ανελκυστήρες, στις συγκοινωνίες, σε δημόσιους χώρους όπου γίνονται ανακοινώσεις ή ηχούν συναγερμοί. Οι οπτικοί

ηλεκτρονικοί πίνακες ενημερώνουν και καθοδηγούν τα κωφά άτομα και τα μέγafωνα τα άτομα με οπτική αναπηρία. Οι κωφοί χρειάζονται νοηματική γλώσσα σε δελτία ειδήσεων, υποτιτλισμό τηλεοπτικών προγραμμάτων και οπτικό σήμα με χρήση φαξ για την ενημέρωση ή ψυχαγωγία τους. Με τη βοήθεια της ψηφιακής τηλεόρασης δίνεται η δυνατότητα αυτόματης μετάφρασης και υποτιτλισμού, κάτι που χρησιμοποιείται ευρέως σε διεθνή συνέδρια.

Οι συσκευές, τα συστήματα και οι μέθοδοι που αναπτύσσονται για την εξυπηρέτηση των τυφλών συγκεράζουν, στηρίζουν και εκπαιδεύουν τις υπόλοιπες αισθήσεις και αξιοποιούν κυρίως τις αισθήσεις της αφής και της ακοής ή τις συνδυάζουν μεταξύ τους. Πρόκειται για συσκευές που μετατρέπουν τη συνηθισμένη γραφή στη γραφή BRAILLE ή οπτικές εικόνες σε μορφή που μπορεί να ψηλαφισθεί από τους χρήστες τους, ειδικούς σαρωτές για τυφλούς και αναγνωστικές μηχανές με συνθετική ή φυσική φωνή.

Άρχισαν, επίσης, να δημιουργούνται συνθήκες κατάλληλης πρόσβασης των τυφλών σε πληροφορίες, που για τους συνανθρώπους τους θεωρείται ενημέρωση ρουτίνας, όπως η ανάγνωση ετικετών σε φάρμακα και σε τρόφιμα ή των οδηγιών χρήσης των προϊόντων αυτών και η ηλεκτρονική αναγραφή λογαριασμών, καθώς και η πρόσβαση σε οθόνες διαφόρων συσκευών και μηχανημάτων.

Η ανεξάρτητη διακίνηση των ατόμων με αναπηρία είναι βασική προϋπόθεση για ισότιμη συμμετοχή τους σε όλες τις εκδηλώσεις της ζωής. Για το σκοπό αυτό καταρτίζονται από τα ειδικά εκπαιδευτικά ιδρύματα ή από ειδικούς εκπαιδευτές, προγράμματα εκπαίδευσης στη διακίνηση και τον προσανατολισμό των ατόμων αυτών. Καταβάλλονται, επιπρόσθετα, προσπάθειες για κατάλληλη διαμόρφωση του ίδιου του περιβάλλοντος, ώστε τα άτομα αυτά να διακινούνται σ' αυτό ανεξάρτητα και με ασφάλεια (κατασκευή ράμπων, ισόπεδων διαβάσεων, λωρίδων όδευσης τυφλών και ειδικής σήμανσης δαπέδου και οδηγιών στη γραφή BRAILLE. Μόνο έτσι θα μπορούν τα άτομα αυτά να αξιοποιήσουν στην πράξη την εκπαίδευσή τους στη χρήση ειδικών βοηθητικών μέσων και τεχνικών στη διακίνησή τους στο περιβάλλον.

Η εξάλειψη πλείστων εμποδίων και η επίλυση πολλών προβλημάτων διαβίωσης, διακίνησης και εργοδότησης για όλα τα άτομα με αναπηρία καθίσταται δυνατή με τη χρήση ηλεκτρονικών συστημάτων για έλεγχο του περιβάλλοντος, μέσα από φωνητικές εντολές ή τηλεχειριστήρια. Κάτι που συνδυάζουν καθημερινά τα άτομα με αναπηρία με τις συσκευές οικιακού, γραφειακού ή ατομικού εξοπλισμού. Με αυτές τις εντολές, χωρίς να κινείται κανείς από τη θέση του, μπορεί να ανοίξει και να κλείσει πόρτες, παράθυρα, κουρτίνες, να ανάψει ή να σβήσει το φως, να ενεργοποιήσει και ελέγξει όλες τις ηλεκτρικές συσκευές ακόμα κι όταν βρίσκεται εκτός οικίας, γενικά να ελέγχει το περιβάλλον.

Αν ρίξουμε μια γρήγορη ματιά στις ιστοσελίδες που υπάρχουν στο διαδίκτυο θα διαπιστώσουμε ότι, ως επί το πλείστον, αυτές έχουν σχεδιαστεί μόνο για χρήστες χωρίς προβλήματα ακοής, όρασης κλπ., αγνοώντας τους πολυάριθμους χρήστες, που δεν ανταποκρίνονται στην "αρτιμέλεια". Οι

ιδιαιτερότητες των ατόμων αυτών θα έπρεπε να λαμβάνονται υπόψη και όχι να προβλέπεται κατά το σχεδιασμό ότι θα χρησιμοποιούνται από αυτούς ειδικά λογισμικά, τόσο για την πρόσβαση στα προγράμματα επεξεργασίας κειμένων και έγγραφων όσο και στο διαδίκτυο. Οι εντολές με φωνητική αναγνώριση, η ανάγνωση και οι υπαγορεύσεις κειμένων πρέπει να θεωρούνται ως βασικά εργαλεία πρόσβασης και χρήσης από τους προγραμματιστές και όσους δημιουργούν ιστοσελίδες.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τα άτομα με αναπηρία αξιοποιούν σήμερα σε μεγάλο βαθμό την τεχνολογική επανάσταση και τις εξελίξεις που παρατηρούνται στους τομείς της πληροφορικής και της ηλεκτρονικής πρόσβασης στο περιβάλλον, στις πληροφορίες και κάθε φύσης γραπτά δεδομένα.

Στην επιλογή του καταλληλότερου ηλεκτρονικού ή άλλου βοηθητικού μέσου, την εκπαίδευση στη χρήση του και τη συντήρησή του, συμβάλλουν άμεσα οι οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία σε συνεργασία με ειδικούς (γιατρούς, φυσιοθεραπευτές, λογοθεραπευτές, εκπαιδευτικούς κλπ). Η εισαγωγή, ωστόσο, των μέσων αυτών από το εξωτερικό και η διάθεσή τους στα άτομα με αναπηρία δε θα ήταν δυνατό χωρίς την επιχορήγησή τους από την Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων, οι λειτουργοί της οποίας, σε συνεργασία με τις αρμόδιες επιτροπές που λειτουργούν ειδικά για το σκοπό αυτό, μελετούν τα σχετικά αιτήματα των ατόμων με αναπηρία και ικανοποιούν σε πολύ μεγάλο βαθμό, τη θεμελιώδη ανάγκη των ατόμων με αναπηρία για άμεση, ανεξάρτητη και έγκυρη πρόσβαση στο δομημένο και μη περιβάλλον και στην Κοινωνία των πληροφοριών.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

A. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Σε σχέση με την προσπελασιμότητα στο περιβάλλον ήθελα να αναφέρω ότι δώδεκα χρόνια μετά τη ψήφιση του νόμου Περί Οδών και Οικοδομών του 1992, που προνοεί για την ασφαλή και απρόσκοπτη διακίνηση των ατόμων με αναπηρίες στο περιβάλλον, δυστυχώς ακόμα και σήμερα βλέπουμε τους Δήμους να παρανομούν. Απλά αναφέρω ότι έγιναν λάθη, σε μια ομιλία μου στην ένωση Δήμων είχα διαβάσει μια ομιλία του 1992 παρακαλώ. Απλά αφαιρούσα μερικές ημερομηνίες . Το 92 έλεγαν ήταν να ψηφιστεί ο νόμος, μετά το 94 όταν τον δημοσίευσαν ήταν..... ο κανονισμούς και μετά το 2004 νομίζω ότι οι Δήμοι ακόμα παρανομούν. Όμως πρέπει να αναφέρω κάτι. Είναι και η δική μας ένοχη ανοχή όλα αυτά τα χρόνια και το κάθε άτομο με αναπηρία με οποιαδήποτε αναπηρία πρέπει από τούδε και εις το εξής, κάτι που έπρεπε να γίνει πριν χρόνια. Πρέπει να διεκδικεί το δικαίωμα της πρόσβασης. Σαν θέμα αρχής να μη δέχεται να τον φορτώνουν ή να τον ανεβάζουν σκαλιά, να διεκδικεί, να υπάρχουν εκείνα τα οποία, το αυτονόητο να υπάρχει. Και να κλείσω λέγοντας, με όλα αυτά που είπε η Κλέλια, τα παραστατικά, ότι και ένα εκατομμύριο λίρες αν μιλούμε για τις κυβερνητικές υπηρεσίες που μιλούν ότι ζητούμε τα άτομα με αναπηρίες, επιδόματα ή ωφελήματα, τι να τα κάνω όταν δεν μπορώ να χρησιμοποιήσω αυτό το περιβάλλον και αν δεν μπορώ να εξυπηρετηθώ, αν δεν μπορώ να επωφεληθώ. Τουλάχιστον κατ' εμένα η χειρότερη, την οποία έζησα και προσωπικά, όταν το '92 είχα πάει στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, πέρασα τις εξετάσεις και κατάφερα το όνειρο μιας ζωής, μέσα σε πέντε εβδομάδες, να σταματήσω τη φοίτηση μου διότι δεν υπήρχαν οι προσβάσεις και δεν υπήρχαν οι διευκολύνσεις. Πιστεύω ότι είναι στο χέρι ειδικά των οργανώσεων αναπήρων και του κάθε ατόμου με αναπηρία, ατομικά, να διεκδικήσει αυτό το δικαίωμα.

Σε σχέση με τις υποβοηθητικές τεχνολογίες, πρέπει να πούμε ότι πραγματικά, δυστυχώς, στην Κύπρο δεν υπάρχουν και πρέπει να χρειαστεί να μεταβείς στο εξωτερικό για να βρεις τα βοηθήματα. Πρέπει να πούμε ότι η τεχνολογία και η βιομηχανία ειδών για τους αναπήρους είναι μια από τις πιο ανθούσες αυτή τη στιγμή διεθνώς διότι στοχεύουν σε δυο πράγματα. Πρώτο χρειάζεσαι κάποιο βοήθημα άρα θα το πάρεις. Δεν μπορείς να μείνεις χωρίς τροχοκάθισμα. Ένα παράδειγμα. Δεύτερο στοχεύουν....τροχοκάθισμα και δυστυχώς εκείνο το οποίο βλέπουμε είναι ότι, αυτό που εμείς ονομάζομαι ειδικές ανάγκες και ζητούμε λεφτά για να τις καλύψουμε, έρχονται και οι εισαγωγείς και αυτά τα βοηθήματα, αυτή την τεχνολογία την πληρώνουμε χρυσάφι για να μπορούμε ακριβώς να αυτοεξυπηρετούμαστε.

Κυριακού Γιωργαλλή

Παρακαλώ είμαι η Κυριακού Γιωργαλλή από τις Κόκκινες. Εισηγούμαι να υπάρχει η κοπέλα που μας παίρνει στο γιατρό να έχει μια προτεραιότητα διότι καθυστερούμε την και μένει το γραφείο μονάχο. ευχαριστώ

A. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Ευχαριστούμε αλλά όμως αντιλαμβάνεστε ότι αυτό δεν είναι μέσα στα θέματα τα οποία συζητήσαμε. Νομίζω ότι αν πηγαίνατε στον ΠΟΤ νομίζω ότι θέμα της

οργάνωσης να το επιλύσει νομίζω υπάρχουν πάρα πολλοί μηχανισμοί, νομίζω μπορεί να επιλυθεί.

ΠΙΤΣΙΛΛΙΔΗΣ

Όλοι οι ομιλητές και κυρίως η εκπρόσωπος του Υπουργείου Συγκοινωνιών δεν αναφέρθηκαν στα δημόσια μέσα, μεταφορικά μέσα. Τα ανύπαρκτα και κυρίως γιατί δεν νομίζετε ότι πρέπει να το αναφέρουμε;

Α. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Νομίζω ότι η κα Κλέλια θα την αδικήσουμε αν πούμε ότι δεν τα ξέρει είναι εκπρόσωπος του Υπουργείου Συγκοινωνιών διότι είναι η ίδια παθούσα και ενδιαφέρεται. Πρέπει να πούμε ότι εκείνα τα οποία γνωρίζουμε ακόμα και όσοι είμαστε στο Υπουργείο Συγκοινωνιών, δυστυχώς επανήλθαν και πήραν πίσω το δικαίωμα που έδιναν στους οδηγούς. Οι άδειες οι οποίες εκδόθηκαν ήταν απλά οι οδηγοί ταξί θα δικαιούνταν να μεταφέρουν μόνο άτομα με τροχοκαθίσματα, ανάπηρους. Και στο τέλος καταφέραμε και τους είπαμε και εμείς ότι είναι άδικο, διότι δεν μπορεί να βγάλει κάποιος και εξ ου και δεν χρησιμοποιούνται οι άδειες. Οπότε συμφωνήσαμε πριν ένα χρόνο να παίρνονται οι άδειες και να δικαιούνται να μεταφέρουν και άλλα άτομα αλλά προτεραιότητα να έχουν οι ανάπηροι. Δυστυχώς προχθές μάθαμε ότι εξαναστραφήκαν πίσω και επήραν τους αυτό το δικαίωμα.

ΧΡ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ Αντιλαμβάνομαι ότι ο Ντίνος αναφέρεται στα δημόσια μέσα μεταφοράς, λεωφορεία κλπ., τα οποία είναι ανύπαρκτα, παρόλο που υπάρχει νομοθεσία, μετά από οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχετική και συγκεκριμένη. Έχει θεσπιστεί νομοθεσία στην Κύπρο που λει πώς αυτά πρέπει να είναι κατασκευασμένα και όλα τα νέα λεωφορεία που εισάγονται στην Κύπρο θα πρέπει να είναι ειδικά προσβάσιμα. Δυστυχώς αυτό δεν εφαρμόζεται και είναι δουλειά της οργάνωσης μας, της συνομοσπονδίας μας να προσβάλει και όλες οι άδειες που δόθηκαν για εισαγωγή λεωφορείων νομίζω ότι είναι άκυρες, θα μας πει και η Κλέλια.

ΠΙΤΣΙΛΛΙΔΗΣ

Απλώς να πούμε ότι η Πάφος είναι η μόνη πόλη και η πρώτη πόλη που εισήγαγε λεωφορεία τα οποία παίρνουν τροχοκάθισμα .

ΚΛΕΛΙΑ ΠΕΤΡΙΔΟΥ

Απλά να πω ότι σε μια προσπάθεια, αυτό που έλεγε ο Άντρος Προκοπίου, ότι έχουν δοθεί άδειες ταξί ειδικά για την μεταφορά τροχοκαθισμάτων, δηλαδή, ειδικά διαρρυθμισμένα ταξί με ψηλό πάνω, μέσα καμπίνα για να μπορούν να μεταφέρουν τροχοκαθίσματα. Εντάξει, αφ' ενός μεν οι άδειες δόθηκαν χωρίς καμία μελέτη, από την άλλη οι ταξιτζήδες οι υπόλοιποι, οι οδηγοί ταξί, δημιουργούν πρόβλημα σ' αυτά τα ταξί, γιατί τους παρακολουθούν μπας και μεταφέρουν άτομο που δεν είναι σε τροχοκάθισμα, με αποτέλεσμα αυτοί οι άνθρωποι να μη μπορούν να επιβιώσουν. Δηλαδή ο θεσμός, είναι δύσκολο να επιβιώσει. Πρέπει να τους επιτρέψουν να μεταφέρουν και άλλα άτομα. Αυτά τα ταξί υπάρχουν και θα κοινοποιηθούν, μάζεψα τους αριθμούς τηλεφώνων που θα μπορούν να σας κοινοποιήσουν οι οργανώσεις για να τα ξέρετε ότι υπάρχουν, εάν τα χρειάζεστε. Όσο για τα λεωφορεία είχε δοθεί μια οδηγία τα

νέα λεωφορεία, όπως καταλαβαίνεις στην Κύπρο περνούν όλα που πάνω που πάνω.

Α. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Νομίζω ότι στο τέλος είναι η ευθύνη των οργανώσεων. Από τη στιγμή που το μάθαμε νομίζω ότι είναι δική μας η ευθύνη να το διεκδικήσουμε

ΚΛΕΛΙΑ ΠΕΤΡΙΔΟΥ

Και των οργανώσεων και όλων. Πρέπει όλοι να πιέζουμε. Πρέπει να αποκτήσουμε τη νοοτροπία ότι πια έχουμε δικαίωμα και στη πρόσβαση και στη διακίνηση και παντού και πρέπει να τα διεκδικούμε αυτά τα δικαιώματα. Δεν πρέπει να σιωπούμε, δεν πρέπει να αρκούμαστε σ' αυτό το ρόλο του τι να κάνουμε τόσα μπορούμε τόσα μας δίνουν όχι τα θέλουμε όλα, όλα όσα δικαιούμαστε.

ΧΡ.ΝΙΚΟΛΑΙΔΗΣ

Θα ήθελα και εγώ να σχολιάσω το θέμα. Νομίζω ότι εκτός από το πρόβλημα της πρόσβασης στα υφιστάμενα μέσα δημόσιας μεταφοράς, υπάρχει ένα ευρύτερο ζήτημα, η απουσία ουσιαστικής πολιτικής πάνω στην ελεύθερη διακίνηση. Δηλαδή η απουσία δικτύων μεταφοράς, μιλούμε για αυτονομία των ατόμων με αναπηρίες, μιλούμε για τα δικαιώματά τους. Όταν δεν υπάρχουν, τα λεωφορεία είναι ελάχιστα. Δεν υπάρχει ουσιαστική πολιτική πάνω στο θέμα της μεταφοράς. Υπάρχει τεράστιο πρόβλημα. Ούτε από το αεροδρόμιο. Μόνο ιδιωτικές εταιρείες και μόνο τα ιδιωτικά ταξί. Αυτό είναι ένα τεράστιο ζήτημα στο οποίο τα άτομα με αναπηρίες πρέπει και μπορούν να διεκδικήσουν, σε ένα ευρύτερο πλαίσιο διεκδίκησης μιας καλύτερης, πιο κοινωνικής πολιτικής, στα ζητήματα που αφορούν το δικαίωμα της μεταφοράς, το οποίο σχετίζεται άμεσα με τη δυνατότητα των ατόμων με αναπηρίες να είναι αυτόνομα. Και είναι ένα σημείο το οποίο και το συνδικαλιστικό κίνημα και ευρύτερα όλοι οι φορείς πρέπει να πιέσουν και μπορούμε να κάνουμε πάρα πολλά πράγματα στο να βελτιώσουμε ολόκληρο το δίκτυο με μεταφορικά μέσα τα οποία είναι και προσβάσιμα και για άτομα με αναπηρίες.

Α.ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Όταν δεν υπάρχουν αστικές δημόσιες συγκοινωνίες γενικά για όλο τον κόσμο, ούτε προγραμματισμός, εμείς όμως κάτι το οποίο δικαιούμαστε θέλουμε να το διεκδικήσουμε.

ΠΑΝΙΚΟΣ ΠΕΓΚΑΣ

Είμαι κοινωνικός λειτουργός.

Δυο σημεία θέλω να θίξω. Το πρώτο είναι για μια απόφαση που νομίζω και μέσα στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Έτους Αναπήρων και προηγουμένως για ενοποίηση όλων των υπηρεσιών που ασχολούνται με τα θέματα αναπήρων. Είναι ένα κεφαλαιώδες θέμα νομίζω, το οποίο και συμφέρει και τις δυο πλευρές, αν μπορούμε ότι τώρα μιλούμε για δυο πλευρές, δηλαδή, και τη δημόσια υπηρεσία αλλά και τις ίδιες τις οργανώσεις και τα ίδια τα επηρεαζόμενα άτομα. Γιατί δεν θα υπάρχει η ανάγκη να έχουν, να τρέχουν ή να έχουν συνέχεια αιτήματα ή να μετακινούνται ή να ταλαιπωρούνται καμιά φορά, με το να πηγαίνουν για διάφορες υποθέσεις τους σε διαφορετικές υπηρεσίες και πιστεύω ότι και δημοσιονομικά η εκάστοτε κυβέρνηση μπορεί να την

εξυπηρετήσει διότι όταν ενοποιηθούν όλες οι υπηρεσίες και τα επιδόματα, θα υπάρχει μια πιο σωστή διαχείριση και των δημόσιων πόρων και των οικονομικών και από την άλλη, να γίνει μια, να υποχρεωθεί η εκάστοτε κυβέρνηση να διαμορφώσει συγκεκριμένη κοινωνική πολιτική υπέρ των αναπήρων και να μη πηγαίνουμε σε 5 σε 10 νομοθεσίες. Να γίνει μια νομοθεσία, στην οποία θα περιλαμβάνονται όλα τα προβλήματα και ο θεσμός των αναπήρων. Επίσης υποχρεωθεί, για να λειτουργήσει μια τέτοια υπηρεσία, θα υποχρεωθούν να δημιουργηθούν εξειδικευμένα τμήματα σε κάθε υπηρεσία που θα ασχολούνται με την κάθε είδους αναπηρία και επομένως πρέπει να προσληφθούν και άτομα με επιστημονική κατάρτιση εξειδικευμένη για κάθε είδος αναπηρίας. Ενώ σήμερα, αντιλαμβάνομαι ότι, ακόμα και στον τομέα στον οποίο εργάζομαι, απασχολούνται κοινωνικοί λειτουργοί είτε ψυχολόγοι είτε κοινωνιολόγοι που δεν έχουν εξειδίκευση είτε με την κατά πλάκας σκλήρυνση είτε με τον καρκίνο είτε με την σωματική αναπηρία.

A. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Εδώ η κυβέρνηση λέει ότι δεν δίνονται θέσεις εργασίας στις συγκεκριμένες θέσεις σε άτομα με αναπηρία.

ΠΑΝΙΚΟΣ ΠΕΓΚΑΣ

Αυτή είναι ένα άλλο θέμα το οποίο τέθηκε από τους συνομιλητές ότι κρίθηκε ο νόμος ως αλλά όπως είπε και ο κ. Αγγελίδης, καμιά φορά και ο πρόεδρος της Συνομοσπονδίας επειδή είναι νομικός, δεν έδωσαν .....στη συνομοσπονδία αναπήρων διότι κάποτε οι νομικές γνωματεύσεις υπάρχουν, που μπορεί να σου λέει αυτό το πράγμα είναι αντισυνταγματικό και ύστερα από ένα μήνα ένας άλλος εγνωσμένης αξίας δικηγόρος ή δικαστής να σου λέει είναι συνταγματικός. Δηλαδή είναι μερικά πράγματα στη νομική επιστήμη που από την πείρα μου βλέπουμε ότι μπορούν να ανατραπούν. Διότι, στην Ελλάδα από ότι γνωρίζω υπάρχει ποσόστωση στις μεγάλες εταιρείες που υποχρεώνονται να εργοδοτούν κάποια άτομα με αναπηρίες σε αναλογία με το ποσοστό υπαλλήλων που απασχολούν. Επομένως και στο δημόσιο πρέπει να είχε μελετηθεί νομίζω αυτό το θέμα.

ΧΡ. ΝΙΚΟΛΑΙΔΗΣ

Απλώς να πω ότι συμφωνούμε σε μεγάλο βαθμό με τον κύριο Πέγκα, γι αυτό ζητούμε την ενίσχυση της Υπηρεσίας Μέριμνας Αναπήρων, για να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της. Όμως δεν συμφωνούμε πλήρως γιατί, με τις εισηγήσεις του, με τις σκέψεις του, γιατί δεν θέλουμε την γκετοποίηση των ατόμων με αναπηρίες. Δεν θέλουμε μια υπηρεσία και να τα κάμνει όλα. Ούτε είναι εφικτό αυτό το πράγμα. Για θέματα υγείας που αφορούν απόλυτα την υγεία θα πρέπει να είναι αρμόδιο το Υπουργείο Υγείας. Σχεδιασμός για όλους δεν σημαίνει ότι θα πρέπει γίνουν, μόνο ειδικά να ληφθούν μόνο, ειδικά συγκεκριμένα μέτρα και υπηρεσίες για τα άτομα με αναπηρίες, αλλά κάποια θέματα που θα πρέπει να γίνονται μέσα στη γενική, συνολική πολιτική του κράτους θα πρέπει να συνεχίζονται και μπορεί να συνεχίζονται μόνο εκεί. Το θέμα της απασχόλησης είναι σοβαρό. Η ποσόστωση έχει εφαρμοστεί σε πολλές χώρες και συνεχίζει να ισχύει στη Γερμανία, στη Γαλλία, στην Ουγγαρία, στη Φιλανδία κλπ με επιτυχία, αλλού υπάρχουν προβλήματα. Η Αγγλία το έχει καταργήσει και παρόλα αυτά η ανεργία δεν έχει αυξηθεί. Αλλά μιλούμε για διαφορετικές καταστάσεις σε διαφορετικές χώρες. Στην Κύπρο πιστεύω ότι το

μέτρο της ποσόστωσης μπορεί να βοηθήσει, τουλάχιστον για τα επόμενα μερικά χρόνια. Μπορεί, αν δούμε ότι πράγματι βοήθησε και τα άτομα με αναπηρίες έχουν βρει δουλειά σε μεγαλύτερο βαθμό, να σκεφτούμε άλλους τρόπους και καλύτερους από αυτό. Ευχαριστώ.

Απλά να προσθέσω και το ότι βεβαίως, η μεθοδολογία της ποσόστωσης είναι ένα πρακτικό και δραστικό μέτρο να υπάρξει πρόοδος. Αλλά επιτέλους, δεν είναι καιρός να αναγνωρίσουμε το ότι έχουμε αδρανοποιημένο και περιθωριοποιημένο ανθρώπινο δυναμικό, που είναι δυναμικό, σήμερα, που αντιμετωπίζει διακρίσεις και ταμπού γιατί είναι στην ομάδα των ατόμων με αναπηρίες; και πρέπει να πάμε. Η δική μας άποψη είναι, για αυτό είπα για νέα προσέγγιση και νέα κουλτούρα και από το συνδικαλισμό είναι η λογική του να κατανοήσουν και η κυβέρνηση και οι φορείς και οι επιχειρήσεις μας, ότι το ανθρώπινο δυναμικό είναι πλούτος σε μια χώρα και έτσι πρέπει να είναι και τα άτομα με αναπηρίες. Να έχουν ευκαιρίες και κάθε καλή εταιρεία, κάθε καλή επιχείρηση, από μόνη της να αναγνωρίζει ότι έχει και για την ίδια την εταιρεία συμφέρον, να θέσει στόχο από μόνη της χωρίς νόμους χωρίς ποσοστώσεις, να εργοδοτήσει, αναλογικά, άτομα με αναπηρίες, που μπορεί να έχουν μια αναπηρία και 99 εξαιρετικά παραγωγικά προσόντα. Αυτό σιγά σιγά θα φέρει τη πρακτική αλλαγή και τις ευκαιρίες απασχόλησης και όχι μόνο το μέτρο της ποσόστωσης που ναι μεν βοήθησε αλλά καιν εκείνο πάλι εκλαμβάνεται ως μια φιλανθρωπική χειρονομία της κοινωνίας. Δεν πρέπει έτσι να αντιμετωπίσουμε τα πράγματα. Η κοινωνία έχει υποχρέωση να γνωρίσει πλούτο παραγωγικό μεταξύ των ατόμων με αναπηρία και να πει, είμαι απαράδεκτη, να έχω απασχόληση μεταξύ αυτών των ατόμων σε ποσοστό 15%. Και σε αυτό πρέπει όλοι να πιστέψουμε και αυτό πρέπει όλοι να πιέσουμε να αρχίσει να συμβαίνει στη κοινωνία μας. Όταν μίλησα με τον πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου της ΑΗΚ και μου είπε ότι σε δυόμισι χιλιάδες υπαλλήλους έχει μόνο 6 άτομα, παρακαλώ 6 άτομα με αναπηρίες στην απασχόληση της ΑΗΚ, λέω έλεος. Αν εσείς, οι οργανισμοί με κοινωνική κουλτούρα, με εταιρική ευθύνη έναντι της μικρής κοινωνίας της Κύπρου δεν αναλάβετε πρωτοβουλίες, ενδεχομένως καμιά ποσόστωση, κανένα μέτρο νομικό, σκληρό δεν σας συνεφέρει στα συγκαλά σας, δηλαδή, περίπου έτσι μίλησα.

Ν.ΤΡΙΜΙΚΛΙΝΙΩΤΗΣ

Έχω δυο σχόλια το ένα αφορά το ζήτημα των μέτρων και της ποσόστωσης. Πιστεύω ότι η συγκεκριμένη απόφαση του δικαστηρίου είναι προβληματική διότι έκαμε μια πολύ στενή και πολύ συντηρητική ερμηνεία του συντάγματος. Πουθενά το σύνταγμα δεν λέει απαγορεύεται η ποσόστωση. Λέει ότι διασφαλίζεται η αρχή της ισότητας και έκαμε μια συγκεκριμένη ερμηνεία το δικαστήριο, η οποία με τη σύγχρονη αντίληψη των πραγμάτων δεν θα οδηγούσε, δεν έπρεπε να είναι τέτοια, δεδομένου ότι και το άρθρο 7 της συγκεκριμένης οδηγίας 78, αναφέρει συγκεκριμένα ότι τίποτα δεν απαγορεύει από τα κράτη μέλη που εφαρμόζουν, που ενσωματώνουν αυτήν την οδηγία από το να αναπτύσσουν μέτρα, ειδικά μέτρα, τα οποία να εμποδίζουν ή να αποζημιώνουν για τις χρόνιες, μειονεκτήματα τα οποία σχετίζονται με τις διακρίσεις. Επομένως, η ίδια η οδηγία προστατεύει και δίνει ακριβώς το στίγμα της σύγχρονης αντίληψης για την καταπολέμηση των διακρίσεων. Ασφαλώς, συμφωνώ στο ότι η ποσόστωση από μόνη της δεν η ουσία. Η ποσόστωση σαν μέρος μιας ευρύτερης κοινωνικής πολιτικής, με συγκεκριμένους στόχους,

μεσοπρόθεσμους, βραχυπρόθεσμους, μπορεί να αποβεί πάρα πολύ χρήσιμη και ιδίως αν αντιστραφεί το βάρος της απόδειξης και όταν απαιτηθεί από τους εργοδότες να εφαρμόσουν συγκεκριμένα μέτρα. Αυτή είναι η σωστή προσέγγιση των πραγμάτων μαζί με τις ευρύτερες κοινωνικές, ας πούμε, πολιτικές που έχουν να κάμουν με την ίδια τη δραστηριοποίηση και την ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρίες.

Το δεύτερο σημείο που ήθελα να αναφέρω είναι ένα ερώτημα που μου έθεσε μια κυρία, δεν ξέρω αν θέλει να κάμει την ερώτηση, ότι υπάρχει ένα τεράστιο πρόβλημα για την εκπροσώπηση και τη συμμετοχή των ατόμων με πολλαπλές αναπηρίες. Ένα ζήτημα, το οποίο δεν έχει τεθεί, δεν έχει αποτελέσει ζήτημα, για προβληματισμό και νομίζω ότι αξίζει και οι αρμόδιοι να το σκεφτούν αλλά και οι ίδιες οι οργανώσεις των αναπήρων πώς εντάσσουν, πώς επιτρέπουν την ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με πολλές αναπηρίες. Διότι, ακριβώς, πιστεύω ότι ο μόνος τρόπος να λυθούν οποιαδήποτε προβλήματα είναι με τις συμμαχίες και τη κοινή δράση όλων των ατόμων με αναπηρίες αλλά και όλων των ατόμων που πιθανόν να αντιμετωπίσουν διακρίσεις. Εκεί βρίσκεται η επιτυχία των δυο οδηγιών του 78 που πέρασαν το 2000, του 43 και του 78, ακριβώς από το ότι, για πρώτη φορά, το 2000, η συγκυρία ήταν τέτοια, που επέτρεψε σε οργανώσεις, όλες τις οργανώσεις που δραστηριοποιούνται ενάντια στις διακρίσεις, είτε διακρίσεις λόγω φύλου είτε είναι διακρίσεις λόγω, συγγνώμη διακρίσεις λόγω φυλής είτε είναι διακρίσεις λόγω αναπηρίας είτε είναι άλλες μορφές διακρίσεων να έλθουν μαζί και να πιέσουν για να αλλάξει μια κατάσταση και είχε σαν αποτέλεσμα τις συγκεκριμένες δυο οδηγίες, τις οποίες θεωρώ σταθμό στην ιστορία της Ευρωπαϊκής πολιτικής κατά των διακρίσεων. Γι αυτό τα αναφέρω για να αξιοποιήσουμε τη γνώση που υπάρχει στον ευρύτερο χώρο. Ευχαριστώ.

Α.ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Πάνω στο θέμα ουσίας που ανέφερε ο κ. Πέγκας πριν να πούμε ότι οι οργανώσεις αναπήρων, και ειδικά Η Οργάνωση Αναπήρων Κύπρου, όταν συστάθηκε η υπηρεσία το 1989, από το 1990 είχαμε στείλει επιστολή στην οποία ζητούσαμε, ιδού υπάρχει υπηρεσία, αναβαθμίστε την, στελεχωστε την, και συγκεντρώστε εκεί όσα μπορούν να γίνουν, για να μπορούμε να διευκολυνθούμε και εμείς στην εξυπηρέτησή μας. Δυστυχώς είμαστε στο 2004 και τώρα μόλις πρόσφατα έχουμε πάρει, μίαν καταρχήν μελέτη, για πολιτική για τους αναπήρους, την οποία αυτή τη στιγμή συζητούμε με την κυβέρνηση. Σαν οργάνωση αναπήρων η θέση μας είναι κάθετα αντίθετη με αυτό το οποίο εισηγούνται. Εγώ δεν λέω συγκεκριμένα για την υπηρεσία αλλά γενικά.

Υπάρχουν ακόμα δυο άτομα να δώσουμε πρώτα το λόγο

ΜΑΡΙΛΕΝΑ

Ήθελα κατ' αρχήν δυο ερωτήματα για την οργάνωση τυφλών .....που είναι ένας φορέας συντονισμού, θα μπορούσε να βοηθήσει άτομα με αναπηρίες. Πιστεύω το αντίθετο ότι σίγουρα ένας συντονιστικός φορέας που εκπροσωπείτε από όλες τις οργανώσεις αναπήρων, οποιασδήποτε μορφής αναπηρία, θα μπορούσε να παίξει ένα πολύ σημαντικό ρόλο ....πολιτικής, όπως ανέφερε και ο κ. Τριμικλινιώτης. Το άλλο θέμα θα πρέπει να τροποποιηθεί ο νόμος περί δημοσίου βοηθήματος. Λόγω του ότι καλύπτει τις βασικές ανάγκες. Οι βασικές ανάγκες στην ουσία ανταποκρίνονται στο επίπεδο διαβίωσης, επιβίωσης

μάλλον, που σημαίνει ότι ένας ανάπηρος σήμερα έχει πολύ περισσότερες ανάγκες από όσο είναι οι ανάγκες του δημοσίου βοηθήματος που καλύπτονται, οι οποίες είναι περίπου, νομίζω ότι μπορεί να μας πει ο κ. Πέγκας με λεπτομέρεια. Για αυτό πιστεύω ότι ένας νόμος που θα καλύπτει όλα τα επιδόματα των αναπήρων γενικά, θα ήταν πολύ πιο σημαντικός από το να υπάρχει, να ισχύει ακόμα..... ο νόμος περί δημοσίων βοηθημάτων είναι για έκτακτες ανάγκες.

Το άλλο θέμα που ήθελα να εισηγηθώ είναι ότι όπως γνωρίζουμε εδώ και καιρό, το γραφείο ευημερίας προωθεί μια μελέτη για αντιστάθμισμα στο δημόσιο βοήθημα. Βέβαια μια τέτοιου είδους μελέτη θα ήταν πάρα πολύ σημαντική δηλαδή να ληφθούν μέτρα ούτως ώστε αντί ένα άτομο να λήπτης δημοσίου βοηθήματος να ενταχθεί στο χώρο εργασίας. Θα ήταν πολύ σημαντική και πιστεύω σαν οργανώσεις αναπήρων πρέπει να το δούμε καλύτερα, ούτως ώστε να μπορέσουμε να εφαρμόσουμε τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που από ότι βλέπω, δυστυχώς, θα περνούν τα χρόνια και δεν θα εφαρμόζεται τίποτε. Οπότε θα ήταν καλά να προωθήσουμε και να πιέσουμε περισσότερο προς αυτή την κατεύθυνση.

ΧΡ ΝΙΚΟΛΑΙΔΗΣ

Εντάξει. Είναι μια άποψη σεβαστή. Απλώς να πω μόνο ένα παράδειγμα, υπάρχει στην Ελλάδα, το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, κάπως έτσι, και ασχολείται αποκλειστικά με θέματα ατόμων με αναπηρίες. Στην Ελλάδα δεν υπάρχει σχέδιο επιχορήγησης μέσων και βοηθημάτων γιατί δεν υπάγεται στα θέματα υγείας και πρόνοιας, επομένως δεν μπορεί το κράτος, δεν υπάρχει υπηρεσία, που να επιχορηγήσει συσκευές που χρειάζεται ένα άτομο για την εργασία του. Υπάρχουν προβλήματα πιστεύω, πέραν από την γκετοποίηση που είναι θέμα άποψης αυτό και φιλοσοφίας, υπάρχουν και πρακτικές δυσκολίες.

Α.ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Συμφωνούμε απόλυτα. Είναι πολύ εύστοχες οι παρατηρήσεις της Μαριλένας. Πρέπει να πούμε ότι είναι ένα πάγιο αίτημα, τα άτομα με αναπηρία δεν είναι κατ' ανάγκη και άπορα για να εξυπηρετούνται από το Γραφείο Ευημερίας. Υπάρχει το αίτημά μας, αυτές τις ανάγκες, πραγματικά εμείς θέλουμε να καλύψουμε και χωρίς οικονομικά κριτήρια. Διότι εάν αυτές οι ανάγκες, εάν εγώ παίρνω τον ίδιο μισθό με κάποιο που δεν έχει πρόβλημα, οπωσδήποτε αυτές οι ανάγκες εμένα μου επιβάλουν να ξοδεύω πολύ περισσότερα λεφτά. Και είναι γι αυτές τις κατηγορίες ανάγκες που θέλουμε να περιμένουμε. Διότι πρέπει να πούμε ότι από το 1999 είχαμε συμφωνήσει για τροποποίηση του περί δημοσίου βοηθήματος νόμου, ούτως ώστε τα ποσά τα οποία δαπανώνται σήμερα και τα οποία είναι αναχρονιστικά, να τέλος πάντων, να μπορέσουν να δώσουν μια οικονομική ανάσα στα άτομα με αναπηρίες. Δυστυχώς, μέχρι σήμερα, συζητούσα με τον υπουργό, κρατούν στο υπουργείο το νομοσχέδιο και δεν πάει να κατατεθεί, τουλάχιστον μέχρις ότου να καταφέρουμε να φύγουμε από το Γραφείο Ευημερίας, να δημιουργηθεί ένα άλλο, να ανεξαρτητοποιηθούν στο μέγιστο δυνατό βαθμό τα άτομα με αναπηρία.

ΠΙΤΣΙΛΛΙΔΗΣ

Τρόπους που αποτρέπουν τους ανάπηρους για να ζητήσουν εργοδότηση και είναι τα επιδόματα από το Γραφείο Ευημερίας τα οποία, πιστεύω όμως πρέπει να δώσουμε μια πρόληψη. Το σχέδιο, αν φτιάξει σχέδιο το Γραφείο Ευημερίας ούτως ώστε να προσφέρει εργασία αντί επιδόματος θα υπάρξει αντίδραση εκ μέρους μιας μεγάλης μερίδας των αναπήρων λόγω του ύψους των μισθών που θα προσφερθούν. Διότι εν να πει ο άλλος ίντα εν να πάω δουλειά και να δουλεύω οκτώ ώρες και να πιάνω £400 το μήνα εφόσον κάθομαι και πιάνω 300. για 100 λίρες να πηγαίνω να κατασκοτώνουμε.

A. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Ακριβώς εν τούτο που αναφέραμε ότι να μπορείς να εργάζεσαι και να παίρνεις ένα επίδομα εκτός του γραφείου ευημερίας που να καλύπτει αυτές τις ειδικές ανάγκες

ΠΙΤΣΙΛΛΙΔΗΣ

Παραδέχομαι αλλά το όλο θέμα πρέπει να το δουν οι ειδικοί σε πιο πλατειά βάση.

A. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Πρέπει να πούμε ότι αυτή τη στιγμή το Γραφείο Ευημερίας, το Υπουργείο Εργασίας, έχει μπει σε ένα σχέδιο, το οποίο τέλος πάντων, προβλέπουμε ότι θα εργοδοτηθούν τουλάχιστον 500 άτομα με αναπηρία τον επόμενο 1½ χρόνο, το οποίο θα χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και είναι το .....να μας δώσει τα φώτα της στο συγκεκριμένο και υπολογίζουν ότι τουλάχιστον 500 άτομα θα εργοδοτηθούν, οπότε, σιγά σιγά έστω και αυτό, να το δούμε, πρέπει να το δούμε στην πράξη πώς θα δουλέψει. Τι είναι αυτή η εργοδότηση. Αν αυτή η εργοδότηση θα μπορεί να καλύπτει, θα είναι αξιοπρεπής, θα υπάρχει πρόσβαση όλα αυτά, χωρίς διακρίσεις και ισότιμα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Η τρίτη ηλικία που δεν εργάζεται;

A. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Οποσδήποτε πρέπει να βρεθεί τρόπος ένα Α βοήθημα επίδομα να ζει αξιοπρεπώς. Εδώ υπάρχουν οι συνδικαλιστικές οργανώσεις οι οποίες υπάγονται συνδικαλιστικά οι οργανώσεις των συνταξιούχων οπότε πιστεύω ότι.....

ΕΡΩΤΗΣΗ

Να κάνω μια ερώτηση. Είμαι άτομο που υποφέρει από κατά πλάκας σκλήρυνση. Έχω κάνει διάφορες αιτήσεις για εργασία, είχα παει στα σχετικά interviews και με έχουν απορρίψει, πιστεύω, λόγω της κατά πλάκας σκλήρυνσης. ....επίσης παίρνω και ένα επίδομα ένα βοήθημα από τη κυβέρνηση το μόνο που δεν είναι αρκετό αν και..... Βοήθημα ανικανότητας και δεν είναι αρκετό για να καλύπτει τις βασικές ανάγκες. Θα ήθελα να ήξερα, εάν σε περίπτωση εργοδοτηθώ σε μια εταιρεία θα μου κόβουν το επίδομα;

A. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Εάν είναι το επίδομα ανικανότητας το οποίο παίρνετε από τις Κοινωνικές Ασφαλίσεις δεν ξέρω εάν ...

Να απαντήσω εγώ

Εάν κάποιος εργοδοτηθεί 100%

A. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Εάν είναι το επίδομα ανικανότητας του.

Υπάρχει ένα ποσοστό αναπηρίας. Εάν είναι 100% μπορεί να αποκοπεί. Όμως εάν είναι 75% σας επιτρέπει να εργάζεται με περιοδική απασχόληση.

ΝΙΚΟΣ ΤΡΙΜΙΚΛΙΝΙΩΤΗΣ

Επειδή έγινε αναφορά στη πιθανότητα ο κύριος να αντιμετωπίζει να μην προσλαμβάνεται λόγω αναπηρίας, νομίζω ότι αυτό που επείγει να πιέσουμε προς τη σωστή κατεύθυνση. Και η σωστή κατεύθυνση είναι για να βρούμε την έκταση του προβλήματος της αναπηρίας, υπάρχουν πολύ σύγχρονες μέθοδοι, που έχουν αναπτυχθεί σε ευρωπαϊκές χώρες. Μια από αυτές ονομάζεται situation testing. Στο situation testing είναι απλά να βρίσκουν, αν η απόφασή μας είναι να βρούμε την έκταση του προβλήματος σε μια επαρχία ή σε ένα κλάδο ή σε κάποιες υπηρεσίες, όταν υπάρχουν αγγελίες στέλλουμε δυο CVs δυο βιογραφικά, με ακριβώς τα ίδια προσόντα, εκτός από το ένα σημείο το οποίο θέλουμε να διερευνήσουμε. Για παράδειγμα αν γίνεται αναφορά ότι έχω αυτήν την αναπηρία. Απλά αναφέρω αυτή τη μέθοδο διότι μπορούμε να μάθουμε ακριβώς την έκταση του προβλήματος και να δούμε το είδος των διακρίσεων που υφίστανται και τέτοια προβλήματα όπως έχουν αναφερθεί μπορούν να αντιμετωπιστούν φτάνει να αναδειχθεί πόσο ευρέως διαδεδομένα είναι. Ευχαριστώ

Ενότητα III: Προγράμματα και υπηρεσίες

Προγράμματα, υπηρεσίες και δραστηριότητες της Παγκύπριας Οργάνωσης Τυφλών

Χριστάκης Νικολαΐδης, Γενικός Γραμματέας Παγκύπριας Οργάνωσης Τυφλών (ΠΟΤ)

1. Εισαγωγή

(α) Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών (ΠΟΤ)

Η Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών (ΠΟΤ) ιδρύθηκε τον Ιούλη του 1980 από τα ίδια τα άτομα με οπτική αναπηρία και καλύπτει με τα προγράμματα, τις υπηρεσίες και τις δραστηριότητές της τις ανάγκες όλων των τυφλών της Κύπρου. Οι δραστηριότητες αυτές καλύπτουν ένα ευρύτατο φάσμα θεμάτων, που αφορούν ή ενδιαφέρουν τους τυφλούς και τα άτομα με μειωμένη όραση. Εκπροσωπεί, επίσης, τους τυφλούς της Κύπρου στην Κύπρο και διεθνώς και καθορίζει τη γενική πολιτική που θα πρέπει να ακολουθείται σε θέματα τυφλών και ατόμων με μειωμένη όραση.

Η ΠΟΤ διοικείται από ένα 14μελές συμβούλιο, το Ανώτατο Σώμα, καθώς και από 20 περίπου μόνιμες Επιτροπές, που δραστηριοποιούνται σε διάφορα επιμέρους θέματα. Τα μέλη του Ανώτατου Σώματος εκλέγονται για τριετή θητεία και την ίδια περίοδο ανανεώνονται και τα μέλη των Επιτροπών, σύμφωνα με κανονισμούς που εγκρίθηκαν και διαδικασίες που καθορίστηκαν από το Ανώτατο Σώμα της Οργάνωσης.

(β) Σκοποί ίδρυσης της ΠΟΤ

Οι κυριότεροι σκοποί σύστασης της Παγκύπριας Οργάνωσης Τυφλών είναι οι ακόλουθοι:

- ☐ Η πρόληψη και η θεραπεία της τυφλότητας.
- ☐ Η ενθάρρυνση και προώθηση κατάλληλης ακαδημαϊκής και επαγγελματικής εκπαίδευσης στους τυφλούς.
- ☐ Η επαγγελματική αποκατάσταση και επαγγελματική ανέλιξη των τυφλών.
- ☐ Η παροχή των αναγκαίων τεχνικών βοηθημάτων για την εργασία και την καθημερινή τους ζωή και γενικά η δημιουργία των προϋποθέσεων και ευκαιριών για ισότιμη διαβίωσή τους μέσα στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.
- ☐ Η διαφώτιση σχετικά με τα προβλήματα και την ευημερία των τυφλών.
- ☐ Η προαγωγή και η ανάπτυξη του αθλητισμού μεταξύ των τυφλών.

(γ) Μέλη της ΠΟΤ

Σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Καταστατικού της ΠΟΤ, μέλη της Οργάνωσης μπορούν να γίνουν πρόσωπα, πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας, που έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους και πάσχουν από στέρηση της όρασης, ή από κάποια μόνιμη μείωση αυτής, σε

βαθμό που θα την κάνει ανεπαρκή για εργασία για την οποία η όραση είναι απαραίτητη.

Μέλη της Οργάνωσης είναι σήμερα χίλιοι περίπου από τους 2.000 τυφλούς που υπολογίζεται ότι ζουν στην Κύπρο, και αποτελούν ποσοστό 0.16 του Κυπριακού πληθυσμού. 100 άτομα με προβλήματα όρασης είναι παιδιά κάτω των 18 χρόνων και παρόλο που αυτό είναι το κατώτατο όριο ηλικίας που προβλέπεται στο Καταστατικό της ΠΟΤ για την εγγραφή μελών, αξιοποιούν και αυτοί πλήρως τις υπηρεσίες που προσφέρει η ΠΟΤ και παρέχεται και στα τυφλά παιδιά κάθε δυνατή στήριξη από μέρους της Οργάνωσης.

Πέραν του 65% από τα 413 μέλη της Οργάνωσης ηλικίας μεταξύ 18-63 χρόνων είναι άτομα που δεν εργάζονται. Η μεγάλη πλειοψηφία του 34,14% των εργαζόμενων τυφλών (ποσοστό 53,19, δηλαδή 75 άτομα) απασχολούνται ως τηλεφωνητές στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Μόνο 30 περίπου από τους εργαζόμενους τυφλούς είναι απόφοιτοι σχολών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και αυτοί απασχολούνται κυρίως σε θέσεις στη Δημόσια και την Εκπαιδευτική Υπηρεσία (Δικηγόροι, Εκπαιδευτικοί, Διοικητικοί Λειτουργοί, κ.α.). Αλλά 10 άτομα με προβλήματα όρασης ασχολούνται με την κατασκευή χειροτεχνημάτων και ειδών καλαθοπλεκτικής στα Εργαστήρια της ΠΟΤ στη Λευκωσία και 4 στα Εργαστήρια τυφλών στη Λεμεσό.

(δ) Αίτια της τυφλότητας

Τα κυριότερα αίτια της τυφλότητας στην Κύπρο είναι τα εξής:

- ☐ Διαβητική Αμφιβληστροειδοπάθεια (178 μέλη της Οργάνωσής μας).
- ☐ Γλαύκωμα (160 μέλη).
- ☐ Παθήσεις του αμφιβληστροειδούς χιτώνα (110 μέλη).
- ☐ Σύνδρομο Στάργκαρτ (ωχροπάθεια) (69 μέλη).
- ☐ Καταρράκτης (58 μέλη).
- ☐ Ατροφία οπτικού νεύρου (42 μέλη).
- ☐ Εκφυλιστική Αμφιβληστροειδοπάθεια (58 μέλη).
- ☐ Παθήσεις του κερατοειδούς χιτώνα (30 μέλη).
- ☐ Αλφισμός (16 μέλη).
- ☐ Αποκόλληση αμφιβληστροειδούς (13 μέλη).
- ☐ Ανιρίδια (10 μέλη).
- ☐ Ατυχήματα (44 μέλη).
- ☐ Σύνδρομο επισκοπής (8 μέλη).
- ☐ Άλλες κληρονομικές παθήσεις (102).
- ☐ Διάφορες ασθένειες (58 μέλη).
- ☐ Αδιάγνωστα περιστατικά (44 μέλη).

2. Υπηρεσίες που λειτουργεί η ΠΟΤ

(α) Γενικά

Για να πετύχει τους σκοπούς της, η ΠΟΤ διατηρεί και λειτουργεί Κοινωνικές Υπηρεσίες, Υπηρεσίες Αποκατάστασης, Υπηρεσίες Εκπαίδευσης σε Ειδικά

Βοηθητικά Μέσα, Δανειστική Βιβλιοθήκη Ομιλούντων Βιβλίων και Βιβλιοθήκη Braille, Υπηρεσίες Ηχογράφησης και Μεταγραφής Κειμένων, Υπηρεσίες Ενημέρωσης και Πληροφόρησης, Εργαστήρια Κατασκευής Χειροτεχνημάτων και Ειδών Καλαθοπλεκτικής, Υπηρεσίες Κατάρτισης, Υπηρεσίες Νομικών Θεμάτων, Υπηρεσίες Εθνικών και Διεθνών Σχέσεων, Υπηρεσίες Αθλητισμού και Ψυχαγωγίας.

(β) Κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες αποκατάστασης

(i) Γενικά

Οι βασικότερες από τις υπηρεσίες της ΠΟΤ είναι οι κοινωνικές Υπηρεσίες και οι υπηρεσίες αποκατάστασης τυφλών και απευθύνονται προς όλους τους τυφλούς και τις οικογένειές τους συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών. Βασικός σκοπός των υπηρεσιών αυτών είναι η έγκαιρη παρέμβαση, με στόχο τη συμβουλευτική και ψυχολογική στήριξη των τυφλών και των οικογενειών τους καθώς και η εκπλήρωση του σημαντικού σκοπού ίδρυσης της Οργάνωσής μας για πλήρη κοινωνική χειραφέτηση των τυφλών και των ατόμων με μειωμένη όραση.

Στα πλαίσια των υπηρεσιών αυτών η ΠΟΤ απασχολεί Κοινωνική Λειτουργό για το χειρισμό σχετικών προβλημάτων των τυφλών, ειδικό Λειτουργό Αποκατάστασης τυφλών και Υποστηρικτικό Λειτουργό / Συνοδό Τυφλών.

(ii) Κοινωνικές Υπηρεσίες

Η Κοινωνική Λειτουργός επιλαμβάνεται ατομικών θεμάτων των μελών, που αφορούν προβλήματα οικονομικής και άλλης φύσης, ενημερώνει τα μέλη για τους νόμους και τα δικαιώματα-ωφελήματά τους και παρέχει συμβουλές για τη διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσής τους με τη διεκδίκηση των ωφελημάτων αυτών και εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας. Η Κοινωνική Λειτουργός επισκέπτεται κατ'οίκον τα μέλη της ΠΟΤ και τα παιδιά με προβλήματα όρασης, ενημερώνει τις οικογένειες και τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους για τα πιο πάνω και δίνει συμβουλές για την όσο το δυνατό καλύτερη αντιμετώπιση των προβλημάτων που συνεπάγονται από την οπτική αναπηρία.

Μέσω των αρμόδιων οργάνων της ΠΟΤ και σε συνεργασία με τη Γραμματεία της Οργάνωσης, η υπηρεσία αυτή πραγματοποιεί συνεχείς επαφές με Υπουργεία, Υπηρεσίες, διάφορες αρχές και οργανισμούς καθώς και συναντήσεις με τους αρμόδιους φορείς, για σκοπούς προώθησης των αιτημάτων των μελών της Οργάνωσης και επίλυσης προσωπικών προβλημάτων και θεμάτων γενικότερης πολιτικής και ενδιαφέροντος.

Η Κοινωνική Λειτουργός διεξάγει επίσης έρευνες και υποβάλλει εκθέσεις για τα μέλη της ΠΟΤ, που αιτούνται την παραχώρηση

ωφελημάτων και έκτακτων βοηθημάτων από τα αρμόδια όργανα της Οργάνωσής μας και από άλλους συνδέσμους, ώστε οι αρμόδιες Επιτροπές της ΠΟΤ να διευκολύνονται στο θέμα της λήψης τελικών αποφάσεων και υποβολής τεκμηριωμένων εισηγήσεων.

(iii) Υπηρεσίες Αποκατάστασης

Η Λειτουργός Αποκατάστασης έχει την ευθύνη της εκπαίδευσης των τυφλών στην κινητικότητα, στον προσανατολισμό και στις καθημερινές δεξιότητες και προσφέρει τις υπηρεσίες της σε όλους τους τομείς που σχετίζονται με τα θέματα αυτά. Το πρόγραμμα διαλαμβάνει εξάσκηση σε μεθόδους και τεχνικές, που σκοπό έχουν να βοηθήσουν τα άτομα με προβλήματα όρασης να κινούνται στο χώρο με ασφάλεια, άνεση και αυτοπεποίθηση, αλλά και να ξεπεράσουν δυσκολίες που συναντούν στο σπίτι, στη δουλειά ή οπουδήποτε αλλού.

Γίνεται, συγκεκριμένα, εκπαίδευση στη χρήση του μπαστουνιού, διακίνηση σε εξωτερικούς και εσωτερικούς χώρους και εκμάθηση συγκεκριμένων διαδρομών, καθώς επίσης και εκπαίδευση στην άσκηση δεξιοτήτων καθημερινής διαβίωσης, όπως είναι η προσωπική υγιεινή και τακτοποίηση προσωπικού χώρου (π.χ. μαγείρεμα, πλύσιμο ρούχων και πιάτων, σιδέρωμα και συγύρισμα σπιτιού). Βασικός στόχος της εκπαίδευσης αυτής είναι η διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης των τυφλών και ανεξαρτητοποίησής τους σε όλους τους τομείς.

Οι υπηρεσίες αυτές ετοιμάζουν και υποβάλλουν με προκαθορισμένες διαδικασίες υπομνήματα, εισηγήσεις και εκθέσεις για θέματα πολιτικής τα οποία, αφού διαμορφωθούν κατάλληλα, δημοσιοποιούνται και χρησιμοποιούνται για σκοπούς άσκησης πίεσης για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ατόμων με προβλήματα όρασης.

(iv) Υποστηρικτικές Υπηρεσίες Λάρνακας / Αμμοχώστου

Η Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών απασχολεί υποστηρικτικούς Λειτουργούς / Συνοδούς, που παρέχουν τις αναγκαίες υπηρεσίες και βοήθεια σε τυφλούς, που διαμένουν στην περιοχή Λευκωσίας και στην πόλη και την Επαρχία της Λάρνακας καθώς και στην Ελεύθερη Περιοχή της Αμμοχώστου. Οι υπηρεσίες που παρέχονται περιορίζονται ειδικά σ'αυτές που απαιτούνται για τις ανάγκες της ατομικής και κοινωνικής ζωής των τυφλών και των ατόμων με μειωμένη όραση.

Οι Υποστηρικτικοί Λειτουργοί / Συνοδοί της ΠΟΤ επισκέπτονται κατ'οίκον, βοηθούν τους τυφλούς και αναλαμβάνουν την εκτέλεση εργασιών για τις οποίες η όραση είναι απαραίτητη. Στις εργασίες αυτές περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η μετάβασή σε νοσοκομεία,

ιατρεία, κλινικές και άλλα νοσηλευτήρια για ιατρική εξέταση ή περίθαλψη, η μετάβαση και διεκπεραίωση εργασιών σε τραπεζικούς οργανισμούς, συνεργατικά ταμειευτήρια και άλλα κτίρια, οργανισμούς και υπηρεσίες που δέχονται κοινό, η ανάγνωση και διεξαγωγή προσωπικής αλληλογραφίας, η ηχογράφηση σύντομων κειμένων, επιστολών, άρθρων κλπ, η ταξινόμηση, αντιγραφή και πολυγράφηση ηχογραφημένων κειμένων, κειμένων στη συνηθισμένη γραφή, η αγορά βιβλίων, ειδών γραφικής ύλης, κ.α.

Η Οργάνωσή μας προσδοκεί στην ανάπτυξη τέτοιων υπηρεσιών και σε άλλες πόλεις, με σκοπό να καλύψει τις ανάγκες όλων των τυφλών της Κύπρου.

(v) Υπηρεσίες εκπαίδευσης τυφλών στη χρήση ειδικών βοηθητικών μέσων

Οι πιο πάνω Λειτουργοί εκπαιδεύουν και συμβουλεύουν τους τυφλούς και τα άτομα με μειωμένη όραση στη χρήση διάφορων ηλεκτρονικών και άλλων μέσων καθώς και στην ορθή αξιοποίηση του αναγκαίου τεχνικού και άλλου εξοπλισμού για την επαγγελματική τους αποκατάσταση και γενικά την ευημερία τους.

Τα ειδικά αυτά για τυφλούς κατασκευασμένα μέσα, όργανα και συσκευές αγοράζονται και εισάγονται από την ΠΟΤ, στα πλαίσια των οικονομικών δυνατοτήτων της Οργάνωσης, και διατίθενται εντελώς δωρεάν ή σε επιχορηγημένες τιμές σ'όλους τους τυφλούς της Κύπρου. Οι περισσότερες από τις μεθόδους αυτές, τα όργανα και οι συσκευές συνδέονται ή λειτουργούν με ενσωματωμένη πινακίδα Braille, συνθετική φωνή ή έχουν μεγέθυνση. Η Οργάνωσή μας έχει δημιουργήσει μόνιμη έκθεση των τεχνικών αυτών μέσων, στα οποία περιλαμβάνονται 200 περίπου διαφορετικά είδη. Ο Κατάλογος Ειδικών Βοηθητικών Μέσων για Τυφλούς είναι στη διάθεση των μελών μας σε διάφορες μορφές, όπως στη γραφή Braille, σε Μεγέθυνση, ηχογραφημένος σε κασέτα και σε ηλεκτρονική μορφή.

Μια από τις βασικότερες συσκευές που εισάγει η Οργάνωσή μας για τους τυφλούς της Κύπρου είναι η μηχανή για τη γραφή Braille "Perkins Brailler", η οποία επιχορηγείται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και παρέχεται σ'αυτούς δωρεάν μέσω της Οργάνωσής μας. Εισάγονται, επίσης, διάφορα ηλεκτρονικά συστήματα με συνθετική φωνή και πρόγραμμα ανάγνωσης οθόνης, πινακίδα Braille, προγράμματα μεγέθυνσης της συνηθισμένης γραφής, τηλεοράσεις κλειστού κυκλώματος, εκτυπωτές της γραφής Braille, όργανα μέτρησης της πίεσης, όργανα μέτρησης του ζαχάρους, ηλεκτρονικά σημειωματάρια, ομιλούντες ζυγαριές, θερμόμετρα και ρολόγια διαφόρων τύπων και πολλά άλλα, τα οποία, επίσης, μπορεί να επιχορηγηθούν ανάλογα από το πιο πάνω Υπουργείο, μετά από σχετική απόφαση της ειδικής Επιτροπής στην οποία μετέχει και η Οργάνωσή μας με δικό της εκπρόσωπο μέσω της Κυπριακής Συνομοσπονδίας Οργανώσεων Αναπήρων.

Στα πιο πάνω είδη περιλαμβάνεται και η συσκευή αναγνώρισης χρωμάτων (Color-test) στην οποία έχει ενσωματωθεί φυσική φωνή στην Ελληνική γλώσσα. Προωθείται, τέλος, από την ΠΟΤ πρόγραμμα ανάπτυξης και κατασκευής διαφόρων άλλων ομιλούντων συσκευών, όπως είναι οι ζυγαριές, τα πιεσόμετρα, τα ρολόγια διαφόρων τύπων, τα θερμόμετρα, οι υπολογιστικές μηχανές και άλλες συσκευές, όπου θα ενσωματωθεί η Ελληνική φωνή και θα διατίθενται στην Κύπρο και στην Ελλάδα από την ΠΟΤ.

(vi) Οικονομική βοήθεια και επιδόματα

Η Κίνηση για την Ευημερία των Τυφλών, η οποία αποτελείται από την Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών, τη Σχολή Τυφλών, τον Παγκύπριο Σύνδεσμο Ευημερίας Τυφλών και τον Παγκύπριο Σύνδεσμο Γονέων Τυφλών Παιδιών, λειτουργεί ταμείο υγείας το οποίο διαχειρίζεται ειδική Επιτροπή Υγείας όπου μετέχουν εκπρόσωποι όλων των πιο πάνω φορέων. Η Επιτροπή αυτή εξετάζει αιτήσεις για την παροχή έκτακτης οικονομικής βοήθειας σε τυφλούς μετά από αίτησή τους πάνω σε ειδικό έντυπο, για οφθαλμιατρικούς λόγους.

Ο Παγκύπριος Σύνδεσμος Ευημερίας Τυφλών παρέχει επίσης, μετά από τεκμηριωμένη εισήγηση της Οργάνωσής μας, έκτακτη οικονομική βοήθεια για την αντιμετώπιση σχετικών οικονομικών αναγκών.

Επιπλέον, μετά από συνεννόηση των μελών της Κίνησης για την Ευημερία των Τυφλών παραχωρείται στους τυφλούς που τελούν γάμο, μετά από την προσκόμιση κατάλληλου πιστοποιητικού, επίδομα γάμου, συνολικού ύψους Λ.Κ. 1.000, στο οποίο συνεισφέρουν ο Παγκύπριος Σύνδεσμος Ευημερίας Τυφλών (Λ.Κ. 400), το Ταμείο Ευημερίας της Σχολής Τυφλών (Λ.Κ. 400) και η ΠΟΤ (Λ.Κ. 200).

Εκδίδονται, τέλος, διάφορα πιστοποιητικά της Οργάνωσής μας για την εξασφάλιση εκπτώσεων στα αεροπορικά εισιτήρια από τις Κυπριακές Αερογραμμές και από διάφορες αεροπορικές εταιρείες (Louis Tours, Salamis Tours, New Marathon, Paradise Cruise Lines κ.α.) για τους τυφλούς και το συνοδό τους, όταν ταξιδεύουν με αεροπλάνο ή πλοία των εταιρειών αυτών.

(γ) Υπηρεσίες πρόσβασης στο γραπτό λόγο

(i) Γενικά

Οι υπηρεσίες και τα μέσα που παρέχονται από την Οργάνωσή μας για την πρόσβασή των τυφλών στο γραπτό λόγο έχουν τεράστια σημασία γι'αυτούς. Πρόκειται για υπηρεσίες που απευθύνονται σε όλους τους τυφλούς της Κύπρου, ανεξάρτητα

από ηλικία και ενδιαφέροντα, όπως είναι η Δανειστική Βιβλιοθήκη Ομιλούντων Βιβλίων, η βιβλιοθήκη Braille και οι υπηρεσίες ηχογράφησης σε κασέτες και μεταγραφής της συνηθισμένης γραφής στη γραφή Braille.

(ii) Δανειστική Βιβλιοθήκη Ομιλούντων Βιβλίων

Από της ίδρυσής της η ΠΟΤ ανέλαβε την οργάνωση και λειτουργία Δανειστικής Βιβλιοθήκης Ομιλούντων Βιβλίων, τα οποία ηχογραφούνται από εθελοντές, το προσωπικό της Σχολής Τυφλών στη Λευκωσία ή το ίδιο το προσωπικό της ΠΟΤ. Τα βιβλία ηχογραφήθηκαν στην αρχή σε μαγνητοταινίες "καρούλια" και χρησιμοποιήθηκαν στη συνέχεια για την ηχογράφησή τους οι συνηθισμένες κασέτες, οι οποίες και χρησιμοποιούνται μέχρι σήμερα.

Οι ηχογραφήσεις γίνονται συνήθως στα στούντιο της ΠΟΤ στη Λευκωσία, που εξοπλίστηκαν και διαμορφώθηκαν ειδικά για το σκοπό αυτό στους χώρους που έχει στη διάθεσή της η Οργάνωση ή γίνεται κατ'οίκον με τη χρήση ειδικών συσκευών που δανείζονται στους εθελοντές αναγνώστες από την ΠΟΤ. Η Βιβλιοθήκη αυτή εμπλουτίζεται, επιπρόσθετα, με ομιλούντα βιβλία, που αποκτά η Οργάνωσή μας από τις αντίστοιχες βιβλιοθήκες της Ελλάδας και άλλων χωρών.

Η Δανειστική Βιβλιοθήκη Ομιλούντων Βιβλίων της ΠΟΤ περιορίστηκε στην αρχή σε σχολικά βιβλία και βιβλία από την Ελληνική και ξένη λογοτεχνία. Επεκτάθηκε στη συνέχεια για να καλύψει και πολλούς άλλους τομείς, όπως είναι διάφορες επιστήμες (νομική, θεολογία, παιδαγωγικά, κοινωνιολογία, ψυχολογία κλπ) και τέχνες όπως η μουσική, το θέατρο κ.α.

Μέλος της Δανειστικής αυτής Βιβλιοθήκης μπορεί να γίνει οποιοδήποτε άτομο του οποίου η όραση είναι αποδεδειγμένα περιορισμένη και τα μέλη της είναι δεσμευμένα στην τήρηση Κανονισμών Λειτουργίας της Βιβλιοθήκης, που ετοιμάστηκαν από την αρμόδια Επιτροπή της ΠΟΤ και εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο της Οργάνωσης. Οι Κανονισμοί αυτοί αφορούν τόσο διαδικαστικά θέματα, όσο και θέματα που άπτονται της διαχείρισης και της χρήσης των βιβλίων και του περιεχομένου τους.

Τα βιβλία αποστέλλονται στα μέλη της Δανειστικής Βιβλιοθήκης ατελώς με το ταχυδρομείο και οι κασέτες είναι τοποθετημένες σε δερματοθήκες, οι οποίες κατασκευάστηκαν ειδικά για το σκοπό αυτό. Οι χρήστες μπορούν να επιλέγουν τα βιβλία που επιθυμούν να διαβάσουν από το σχετικό κατάλογο, τον οποίο μπορούν να προμηθεύονται στη συνηθισμένη γραφή, στη γραφή Braille, ηχογραφημένο σε κασέτα ή σε ηλεκτρονική μορφή, είτε ολόκληρο είτε τμηματικά, ανάλογα με το θέμα που τους ενδιαφέρει.

Ο δανεισμός των βιβλίων καλύπτεται μηχανογραφικά και διατηρείται αρχείο, στο οποίο είναι καταχωρημένοι, εκτός από τα προσωπικά στοιχεία των μελών, οι τίτλοι όλων των βιβλίων που δανείστηκε ο κάθε χρήστης από την ημερομηνία που έγινε μέλος της Δανειστικής Βιβλιοθήκης. Με τον τρόπο αυτό οι χρήστες τροφοδοτούνται με βιβλία χωρίς διακοπή, ακόμα και στις περιπτώσεις που οι ίδιοι δεν ζητούν συγκεκριμένους τίτλους. Οι χρήστες έχουν να επιλέξουν ανάμεσα σε 3.000 τίτλους ομιλούντων βιβλίων τα οποία είναι ηχογραφημένα σε 20.000 περίπου κασέτες.

Στη Δανειστική Βιβλιοθήκη Ομιλούντων Βιβλίων υπάρχει, τέλος, συλλογή 100 περίπου ομιλούντων βιβλίων με επιστημονικό περιεχόμενο, που αναφέρονται στους τυφλούς και στα άτομα με αναπηρίες γενικά καθώς και δεκάδες ηχογραφημένα άρθρα στην Αγγλική γλώσσα, τα οποία μπορούν να δανείζονται οι ενδιαφερόμενοι για σκοπούς μελέτης των θεμάτων που τους ενδιαφέρουν.

(iii) Βιβλιοθήκη Braille

Από το 1996 άρχισε τη λειτουργία της η Βιβλιοθήκη της ΠΟΤ με βιβλία στη γραφή Braille. Η Βιβλιοθήκη αυτή ενισχύθηκε αρχικά με βιβλία θρησκευτικού, κυρίως, περιεχομένου, τα οποία μεταγράφηκαν στη γραφή αυτή από λειτουργούς της Οργάνωσής μας, τη Σχολή Τυφλών ή αγοράστηκαν από το Φάρο Τυφλών της Ελλάδος. Η Βιβλιοθήκη αυτή εμπλουτίστηκε στη συνέχεια με λεξικά, βιβλία λογοτεχνικού περιεχομένου (μυθιστορήματα, νουβέλες, ποιητικές συλλογές κλπ) καθώς και με βιβλία στην Αγγλική και άλλες γλώσσες, που μεταγράφονται στην Οργάνωσή μας ή αγοράζονται από βιβλιοθήκες Braille της Ευρώπης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής.

Η Βιβλιοθήκη Braille αναπτύσσεται ραγδαία, δεδομένης και της απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Οργάνωσής μας για προώθηση της ανάγνωσης και γενικά της χρήσης της γραφής αυτής από τους τυφλούς. Ο κατάλογος βιβλίων της Βιβλιοθήκης Braille της ΠΟΤ περιλαμβάνει σήμερα γύρω στους 1.000 τίτλους (2.000 τόμους), που δανείζονται στους αναγνώστες της γραφής αυτής, ο αριθμός των οποίων θεωρείται ωστόσο, ότι είναι πολύ περιορισμένος.

(iv) Υπηρεσίες μεταγραφών της συνηθισμένης γραφής στη γραφή Braille

Η Οργάνωσή μας απασχολεί λειτουργούς και αξιοποιεί τη βοήθεια εθελοντών για τη μεταγραφή κειμένων, βιβλίων, συγγραμμάτων, διαφόρων οδηγιών και καταλόγων καθώς και άλλου υλικού στη γραφή Braille.

Οι μεταγραφές γίνονται είτε με τη χρήση συσκευών οι οποίες σαρώνουν το κείμενο και το αποθηκεύουν σε δισκάκια, είτε με τη χρήση δακτυλογράφων, οι οποίοι αντιγράφουν το κείμενο με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών. Τα κείμενα αυτά επεξεργάζονται στη συνέχεια οι λειτουργοί της Οργάνωσής μας και τα διαμορφώνουν κατάλληλα, ώστε να είναι δυνατή η εκτύπωσή τους στη γραφή Braille, με τη χρήση ειδικών εκτυπωτών της γραφής αυτής, που διαθέτει η Οργάνωσή μας. Κείμενα επιστημονικού περιεχομένου δακτυλογραφούνται απευθείας στο χαρτί με τη χρήση ειδικών γραφομηχανών της γραφής για τυφλούς Braille.

Προτεραιότητα για τη μεταγραφή των κειμένων αυτών έχουν κείμενα τα οποία είναι απόλυτα απαραίτητα για εκπαιδευτικούς επιμορφωτικούς ή επαγγελματικούς σκοπούς, και ακολουθούν στη συνέχεια κείμενα τα οποία τα μέλη της Οργάνωσής μας επιθυμούν να διαβάσουν στον ελεύθερό τους χρόνο για ψυχαγωγικούς ή άλλους σκοπούς.

(v) Αρχείο Βιβλιογραφίας για Τυφλούς

Το 1998 ιδρύθηκε από την Οργάνωσή μας Αρχείο με βιβλία, περιοδικά, καταλόγους και άλλα έντυπα, τα οποία αφορούν ή αναφέρονται ειδικά στους τυφλούς και τα άτομα με μειωμένη όραση, ή σε θέματα που τους ενδιαφέρουν άμεσα. Εκτός από περιορισμένο αριθμό βιβλίων στα Ελληνικά και σε ξένες γλώσσες, η συλλογή αυτή περιλαμβάνει δεκάδες καταλόγους και έντυπα που αφορούν δημοσιεύσεις για τυφλούς ή από τα ίδια τα άτομα με προβλήματα όρασης, ειδικά βοηθητικά μέσα και μεθόδους για την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση των τυφλών. Περιλαμβάνει, επίσης, αριθμό περιοδικών, που εκδίδονται από διάφορους οργανισμούς τυφλών του εξωτερικού. Το υλικό αυτό δε δανείζεται στους ενδιαφερόμενους, οι οποίοι όμως έχουν τη δυνατότητα να μελετούν στα γραφεία της Οργάνωσής μας ή / και να φωτοτυπούν συγκεκριμένα άρθρα ή κείμενα για προσωπική τους χρήση.

Το Αρχείο αυτό χρησιμοποιείται από τυφλούς και βλέποντες με ειδικό ενδιαφέρον για επιστημονικά, τεχνικά ή άλλα θέματα, που αφορούν τα άτομα με προβλήματα όρασης. Ο κατάλογος του Αρχείου ανανεώνεται και εκσυγχρονίζεται συνεχώς και δεν έχει πάρει ακόμα την τελική του μορφή. Είναι, όμως, στη διάθεση των ενδιαφερομένων, τόσο στη συνηθισμένη γραφή όσο και στη γραφή Braille.

(vi) Σύνοψη

Η Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών θεωρεί τη Δανειστική Βιβλιοθήκη Ομιλούντων Βιβλίων, τη Βιβλιοθήκη Braille και το Αρχείο με Βιβλιογραφία για Άτομα με Προβλήματα Όρασης, ως

μια από τις βασικότερες υπηρεσίες που παρέχει στους τυφλούς της Κύπρου και γενικότερα στα άτομα, που ενδιαφέρονται για τα άτομα με οπτική αναπηρία. Γι'αυτό ακριβώς το λόγο καταβάλλονται συνεχείς προσπάθειες για την ενίσχυση και αναβάθμιση των Υπηρεσιών αυτών.

Βρισκόμαστε ήδη στο στάδιο της σοβαρής μελέτης τρόπων αξιοποίησης της ψηφιακής τεχνολογίας καθώς και άλλων σύγχρονων τεχνολογικών εξελίξεων στον τομέα της ηχογράφησης βιβλίων και κειμένων, με μοναδικό στόχο την εξυπηρέτηση με τον καλύτερο δυνατό τρόπο των τυφλών και των ατόμων με μειωμένη όραση, που επιθυμούν να διαβάζουν με τη μέθοδο της ακρόασης. Έγιναν ήδη δοκιμαστικές ηχογραφήσεις σε ψηφιακούς δίσκους με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και διαμορφώνονται τελικές απόψεις για τη δημιουργία υπηρεσίας ψηφιακής βιβλιοθήκης. Η βιβλιοθήκη αυτή θα περιλαμβάνει βιβλία σε ψηφιακή μορφή, τα οποία οι τυφλοί χρήστες τέτοιων συσκευών θα μπορούν να ακούσουν ή να διαβάζουν χρησιμοποιώντας τους αναγνώστες οθόνης και τις πινακίδες Braille ή ακόμα χρησιμοποιώντας συνηθισμένες συσκευές ακρόασης ψηφιακών δίσκων.

Για την επίτευξη των πιο πάνω στόχων η Οργάνωσή μας βρίσκεται, παράλληλα, σε συνεχή επικοινωνία με βιβλιοθήκες και κέντρα παραγωγής βιβλίων για τους τυφλούς της Ευρώπης (Γερμανία, Ελβετία, Γαλλία, Ολλανδία και Μεγάλη Βρετανία) και αναμένεται ότι μέσα στο 2005 θα συγκεκριμενοποιηθούν οι μέθοδοι καταγραφής βιβλίων για τυφλούς, για σκοπούς χρήσης ειδικών ή συνηθισμένων συσκευών και άλλων σύγχρονων μεθόδων.

Οι συζητήσεις αυτές καλύπτουν και τη διερεύνηση βελτιωμένων τρόπων εκτύπωσης και βιβλιοδεσίας των βιβλίων στη γραφή Braille, με τη χρήση σύγχρονων πιεστηρίων και εκτυπωτών της γραφής αυτής, καθώς και των αναβαθμισμένων προγραμμάτων εκτύπωσης Braille για ηλεκτρονικούς υπολογιστές, που κυκλοφορούν ήδη στην αγορά.

Από τη μέχρι τώρα εμπειρία καταδεικνύεται ότι η συνεργασία μεταξύ των Οργανώσεων των ατόμων με προβλήματα όρασης είναι απαραίτητη για την προώθηση όλων των υπηρεσιών που προσφέρονται από τα οργανωμένα σύνολα των ατόμων αυτών στα μέλη τους. Με τη συνεργασία αυτή εξοικονομείται χρόνος, μπορεί να αποφεύγεται η πολλαπλότητα στη μελέτη των θεμάτων αυτών και κατά συνέπεια επιτυγχάνονται άριστα αποτελέσματα.

(δ) Υπηρεσίες ενημέρωσης και πληροφόρησης της Παγκύπριας Οργάνωσης Τυφλών

(i) Γενικά

Η Οργάνωσή μας παρέχει πληροφοριακά και ενημερωτικά προγράμματα προς όλους τους τυφλούς της Κύπρου.

(ii) Εβδομαδιαίο ηχογραφημένο περιοδικό ‘Ψηλαφισμοί’, άλλα ομιλούντα περιοδικά και περιοδικά στη γραφή Braille

Στα πλαίσια των υπηρεσιών και των προγραμμάτων της Οργάνωσής μας, εκδίδεται μια φορά τη βδομάδα το ηχογραφημένο περιοδικό ‘Ψηλαφισμοί’, το οποίο περιέχει ειδήσεις και πληροφορίες που αφορούν τους τυφλούς, αναφορά στη δραστηριότητα της ΠΟΤ και της Κίνησης για την Ευημερία των Τυφλών γενικά καθώς επίσης άρθρα και σύντομα κείμενα ποικίλου ενδιαφέροντος από βιβλία, περιοδικά, τον ημερήσιο τύπο και άλλα έντυπα. Το ηχοπεριοδικό ‘Ψηλαφισμοί’ είναι διάρκειας μιας ώρας, ηχογραφείται στα στούντιο της Οργάνωσης στη Λευκωσία από λειτουργούς της ΠΟΤ και αποστέλλεται δωρεάν, σε όσους ενδιαφέρονται να το ακούσουν.

Η Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών εκδίδει, περαιτέρω, ηχογραφημένο περιοδικό με επιστημονικό περιεχόμενο, διάρκειας τριών τουλάχιστο ωρών κάθε φορά, που αποστέλλεται δωρεάν σε 200 περίπου μέλη της Οργάνωσης και σε άλλους ενδιαφερόμενους στην Κύπρο και στην Ελλάδα. Το ηχοπεριοδικό αυτό εκδίδεται τρεις φορές το χρόνο και περιλαμβάνει άρθρα με επιστημονικές μελέτες και αναλύσεις από διάφορα Ελληνικά περιοδικά ή ξενόγλωσσα έντυπα μεταφρασμένα στην Ελληνική γλώσσα.

Μετά από σχετική απόφαση της Επιτροπής Διαφώτισης και Πρόσβασης στο Γραπτό Λόγο της Οργάνωσής μας, εκπονήθηκε πρόγραμμα ηχογράφησης κειμένων σε ψηφιακό δισκάκι και κυκλοφορίας ψηφιακού περιοδικού. Η Οργάνωσή μας προχωρεί στην απόκτηση του απαραίτητου εξοπλισμού καθώς και στην κατάλληλη διαμόρφωση του στούντιο ηχογράφησης, που λειτουργεί στα γραφεία της Οργάνωσης στη Λευκωσία.

Η Οργάνωσή μας κυκλοφορεί, περαιτέρω, για τα μέλη της στην Κύπρο και στο εξωτερικό, διάφορα άλλα ηχογραφημένα περιοδικά στην Ελληνική και στην Αγγλική Γλώσσα, τα οποία ετοιμάζονται και εκδίδονται από Οργανώσεις και ομάδες πρωτοβουλίας τυφλών της Ελλάδας και άλλων χωρών του εξωτερικού.

Τα ηχοπεριοδικά αυτά έχουν αναλυτικά ως εξής:

1. Ανοικτοί Ορίζοντες: Ηχογραφημένο περιοδικό του Πανελληνίου Συνδέσμου τυφλών. (Διμηνιαίο).

2. Αρμονία: Ηχογραφημένη έκδοση του ομώνυμου περιοδικού με θέματα υγείας, ψυχολογίας, διατροφής, ταξίδια, εναλλακτικές θεραπείες κ.α. (Διμηνιαίο).
3. Βίτα (Vita): Περιοδικό για την υγεία και την ομορφιά. (Μηνιαίο).
4. Διαβάζω: Μηνιαία επιθεώρηση του βιβλίου που αναφέρεται στις νέες κυκλοφορίες βιβλίων με σχόλια και συνεντεύξεις, πλήρη βιογραφικά δελτία, κριτικές, γενικές ειδήσεις που αφορούν το βιβλίο και πλήρες βιβλιογραφικό δελτίο. (Μηνιαίο).
5. Εξπέριμεντ: Περιοδικό με θέματα που αναφέρονται στην επιστήμη, στην οικολογία, τα ταξίδια, το περιβάλλον κλπ. (Μηνιαίο).
6. Επιστημονικό περιοδικό της ΠΟΤ: (Διμηνιαίο).
7. Ιστορία εικονογραφημένη: Περιοδικό με Ιστορικά και πολιτιστικά θέματα, θέματα από την αρχαιολογία κλπ. (Μηνιαίο).
8. Λέξη: Λογοτεχνικό περιοδικό με κείμενα και ποιήματα τόσο επωνύμων όσο και επανεμφανιζόμενων συγγραφέων και ποιητών καθώς και σχετικά αφιερώματα. (Διμηνιαίο).
9. National Geographic: Ελληνική μετάφραση του ομώνυμου περιοδικού που περιλαμβάνει θέματα για τη Γεωγραφία, την επιστήμη κλπ. (Μηνιαίο).
10. Οξυγόνο: Περιοδικό με θέματα που αναφέρονται στο περιβάλλον, τα ταξίδια, την Οικολογία, τη Λαογραφία, την παράδοση και την επιστήμη γενικότερα. (Διμηνιαίο).
11. Ορθόδοξη Πορεία: Θρησκευτικό περιοδικό του συλλόγου Ορθόδοξη Πορεία. (Διμηνιαίο).
12. Σύγχρονη Γυναίκα: Ομιλούν περιοδικό που εκδίδεται από το Γυναικείο Τμήμα του Πανελληνίου Συνδέσμου Τυφλών. (Διμηνιαίο).
13. Φόκους (Focus): Περιοδικό που αναφέρεται στο περιβάλλον, στην οικολογία, στην επιστήμη, τη λαογραφία, τα ταξίδια, την παράδοση κ.α. (Μηνιαίο).
14. Ψηλαφισμοί: Περιοδικό ενημερωτικού / πληροφοριακού περιεχομένου και ποικίλης ύλης της Παγκύπριας Οργάνωσης Τυφλών. (Εβδομαδιαίο).

15. European Blind Union Newsletter. (Τριμηνιαίο).

16. Sight view. (Τετραμηνιαίο).

17. Women's Bulletin. (Εξαμηνιαίο).

Η Οργάνωσή μας αγοράζει παράλληλα διάφορα περιοδικά στη γραφή Braille, τα οποία αποστέλλονται απευθείας στους αναγνώστες ή διατίθενται σε αυτούς μέσω των γραφείων της Οργάνωσής μας στη Λευκωσία. Οι ενδιαφερόμενοι έχουν να επιλέξουν από μια συλλογή 100 περίπου περιοδικών Braille σε διάφορες γλώσσες όπως είναι Ελληνικά, Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ιταλικά, Ισπανικά και Ολλανδικά.

(iii) Υπηρεσία άμεσης ενημέρωσης των μελών της ΠΟΤ

Για σκοπούς άμεσης ενημέρωσης των μελών της ΠΟΤ η Οργάνωσή μας λειτουργεί, επιπρόσθετα, υπηρεσίες τηλεπληροφόρησης μέσω των οποίων έχουν πρόσβαση τα μέλη της Οργάνωσης μέσω τηλεφώνου σε ειδήσεις και πληροφορίες, που τους ενδιαφέρουν ή τους αφορούν άμεσα.

Η Τηλεφημερίδα της ΠΟΤ περιλαμβάνει, εκτός από την ενημέρωση για τις δραστηριότητες της ΠΟΤ και της ευρύτερης Κίνησης για την Ευημερία των Τυφλών, ειδήσεις και ανακοινώσεις που αφορούν ή ενδιαφέρουν τους τυφλούς, διάφορες άλλες ανακοινώσεις και ειδήσεις γενικότερου ενδιαφέροντος.

Η Τηλεφημερίδα της ΠΟΤ εκδίδεται συνήθως κάθε Δευτέρα και Πέμπτη στις 9.00 π.μ. και οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να την ακούσουν καλώντας τον αριθμό 22305160.

Η Οργάνωσή μας εκδίδει, επίσης, κάθε Τρίτη απόγευμα μια ειδική έκδοση Τηλεφημερίδας, στην οποία ανακοινώνονται οι τυχεροί αριθμοί της εβδομαδιαίας κλήρωσης του Κρατικού Λαχείου. Στην έκδοση αυτή ανακοινώνονται, επιπρόσθετα, τα αποτελέσματα της κλήρωσης του Λαχείου, που εκδίδει το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου και κληρώνεται στην εβδομαδιαία εκπομπή του Ιδρύματος "Ευχάριστο Σαββατόβραδο" καθώς και τα αποτελέσματα των κληρώσεων του Λόττο, του Πρώτο και του Joker.

Ο αριθμός τηλεφώνου για την πρόσβαση στην ειδική έκδοση της Τηλεφημερίδας της ΠΟΤ είναι 22511494.

Οι υπηρεσίες αυτές λειτουργούν όλο το εικοσιτετράωρο και όλες τις ημέρες της εβδομάδας, περιλαμβανομένων του Σαββάτου και της Κυριακής.

(iv) Ενημερωτικό, διαφωτιστικό και πληροφοριακό υλικό

Στα πλαίσια των προσπαθειών που καταβάλλει η Οργάνωσή μας για τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση των υπηρεσιών της, ετοιμάστηκε σειρά ενημερωτικών / πληροφοριακών κειμένων, πάνω σε θέματα που ενδιαφέρουν άμεσα τα μέλη της ΠΟΤ. Τα κείμενα αυτά είναι στη διάθεσή των ενδιαφερόμενων στη συνηθισμένη γραφή, στη γραφή Braille, ηχογραφημένα σε κασέτα και σε ηλεκτρονική μορφή.

Τα κείμενα που είναι ήδη έτοιμα και διατίθενται στους ενδιαφερόμενους από τα γραφεία της Οργάνωσής μας είναι τα εξής:

1. Σύντομο Ιστορικό, Σκοποί, Στόχοι και Δραστηριότητες Της ΠΟΤ.
2. Οδηγός Ωφελημάτων Ατόμων με Προβλήματα Όρασης. Νομοθετικές Πράξεις και Διοικητικές Ρυθμίσεις.
3. Εργαστήρια χειροτεχνημάτων της Παγκύπριας Οργάνωσης Τυφλών στη Λευκωσία.
4. Το Άσπρο Μπαστούνι. Αναντικατάστατο Βοηθητικό Μέσο για τη Διακίνηση των Τυφλών.
5. Η Ζωή της Χέλεν Κέλλερ.
6. Λουί Braille.
7. Συναντώντας τους Τυφλούς. Αξιοπρεπής Διαβίωση και ίσες Ευκαιρίες.
8. Το Γλαύκωμα. 19 Σημαντικά Ερωτήματα.
9. Ο Καταρράκτης. 15 Σημαντικά Ερωτήματα.
10. Η Αποκόλληση του Αμφιβληστροειδούς Χιτώνα. 11 Σημαντικά Ερωτήματα.
11. Ο Διαβήτης. 15 Σημαντικά Ερωτήματα.
12. Κατάλογος Τεχνικών Μέσων και Ειδικών Συσκευών για τυφλούς και Άτομα με Μειωμένη Όραση.
13. Κατάλογος Ηχογραφημένων Περιοδικών.
14. Κατάλογος βιβλίων στη γραφή Braille.
15. Χρήσιμα τηλέφωνα.
16. Κατάλογος Ομιλούντων Βιβλίων.

(ε) Εργαστήρια χειροτεχνημάτων της Παγκύπριας Οργάνωσης Τυφλών στη Λευκωσία.

Η Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών λειτουργεί εδώ και 30 περίπου χρόνια εργαστήρια κατασκευής χειροτεχνημάτων καλαθοπλεκτικής με χόρτο, σκαμνάκια και καρεκλίσες επενδυμένες με τόνο ή πλαστικό σχοινάκι, καθώς επίσης και καρέκλες επενδυμένες με ψάθα.

Στα Εργαστήρια αυτά εκπαιδεύτηκαν και εκπαιδεύονται στη χειροτεχνία, καλαθοπλεκτική, δέσιμο και επιδιόρθωση καρεκλών κλπ πολλοί τυφλοί, ανάμεσα στους οποίους συγκαταλέγονται, κυρίως, άτομα που χάνουν την όρασή τους σε μεγαλύτερη ηλικία,. Η εκπαίδευσή των τυφλών στους τομείς

αυτούς συνέβαλε τα μέγιστα στην απόκτηση δεξιοτήτων και εμπειριών, οι οποίες τους βοήθησαν πάρα πολύ στην εξασφάλιση εργασίας και στην επιτυχημένη απασχόληση τους καθώς επίσης και στην απόκτηση αυτοπεποίθησης, για να νοιώθουν ενεργά και χρήσιμα μέλη της κοινωνίας. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η συμβολή των Εργαστηρίων αυτών στο θέμα της κοινωνικοποίησης ατόμων που ζούσαν απομονωμένα και σε αδράνεια, για τους οποίους η απασχόληση εκεί λειτουργεί εργασιοθεραπευτικά.

Για σκοπούς ενθάρρυνσης των μελών μας να εκπαιδευτούν και να απασχοληθούν στη συνέχεια στα Εργαστήρια της ΠΟΤ παραχωρείται στους ενδιαφερόμενους σχετικό επίδομα για περίοδο τριών μηνών, μέχρι δηλαδή να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες για την κατασκευή των χειροτεχνημάτων αυτών. Ένας αριθμός τυφλών απασχολήθηκαν κατά καιρούς και 10 περίπου άτομα συνεχίζουν να απασχολούνται στα Εργαστήρια πάνω σε μόνιμη βάση. Τα άτομα αυτά αμείβονται από τις εισπράξεις πώλησης σε διάφορες εκδηλώσεις των ειδών που κατασκευάζουν, από εθελοντικές εισφορές στο ταμείο των Εργαστηρίων, καθώς, επίσης, και από την εθελοντική προσφορά φίλων των τυφλών και της Οργάνωσής τους.

Τα είδη που κατασκευάζονται στα Εργαστήρια της ΠΟΤ διατίθενται στο κοινό και μέσω του Καταστήματος πώλησης των ειδών αυτών που λειτουργεί η Οργάνωσή μας στη Λευκωσία καθώς και μέσω του παραρτήματος που ιδρύθηκε πρόσφατα και λειτουργεί στα πλαίσια των υπηρεσιών της Οργάνωσής μας Λάρνακας-Αμμοχώστου. Τα καταστήματα αυτά δέχονται, επίσης, παραγγελίες για ειδικά μεγέθη ή και είδη καλαθοπλεκτικής που δεν κατασκευάζονται στα Εργαστήρια της ΠΟΤ σε μόνιμη βάση και παραλαμβάνονται καρέκλες και άλλα είδη για επιδιόρθωση από τους τυφλούς που απασχολούνται εκεί.

Για σκοπούς διάθεσης των ειδών που κατασκευάζονται στα Εργαστήρια διοργανώνονται, περαιτέρω, ολόκληρο το χρόνο διάφορες μικρές και μεγάλες εκδηλώσεις στις οποίες συμμετέχουν τα Εργαστήρια της ΠΟΤ. Στις εκδηλώσεις αυτές προβάλλονται σύντομες ενδιαφέρουσες ενημερωτικές βιντεοταινίες για τις δραστηριότητες, τις ανάγκες και τα προβλήματα των τυφλών στην Κύπρο και το εξωτερικό και για άλλα θέματα που έχουν σχέση με αυτούς, λειτουργεί, παράλληλα, έκθεση ειδικών μέσων που χρησιμοποιούν οι τυφλοί και τα άτομα με μειωμένη όραση, γίνεται επίδειξη συνοδείας τυφλών από τους συνανθρώπους τους (δεξιότητες συνοδού) και κυκλοφορεί ενημερωτικό και υλικό για τα θέματα που αφορούν τα άτομα αυτά.

Οι εκδηλώσεις αυτές εντάσσονται στην ευρύτερη προσπάθεια της Παγκύπριας Οργάνωσης Τυφλών για την επαγγελματική και την κοινωνική ένταξη των ατόμων με προβλήματα όρασης και είναι ευπρόσδεκτοι όσοι θα ήθελαν να συμβάλουν σε αυτή την προσπάθεια, να ενημερώνονται για τα θέματα που αφορούν τα άτομα αυτά καθώς και να ενισχύουν την προσπάθειά τους με οποιοδήποτε τρόπο.

(στ) Υπηρεσίες κατάρτισης:

Η επαγγελματική αποκατάσταση και η επαγγελματική ανέλιξη είναι βασικό μέλημα της Οργάνωσής μας. Γι αυτό το λόγο καταβάλλονται προσπάθειες για κάλυψη των αναγκών των μελών μας και στον τομέα αυτό. Εκτός από τη συνεχή συνεργασία με τη Σχολή Τυφλών σε θέματα κατάρτισης των τυφλών ως τηλεφωνητών η ίδια η ΠΟΤ διοργανώνει και συντονίζει προγράμματα εκπαίδευσης ή επανεκπαίδευσης τυφλών σε διάφορους τομείς. Πρόκειται, συνήθως, για διάφορα προγράμματα καθορισμένης διάρκειας παροχής υπηρεσιών, πληροφοριών και εξειδικευμένων γνώσεων σε όλους τους τυφλούς της Κύπρου, περιλαμβανομένων και των παιδιών (σεμινάρια εκπαίδευσης και χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών, προγράμματα επαγγελματικής προώθησης και αποκατάστασης, προγράμματα εξοικείωσης νέων συστημάτων και μεθόδων διακίνησης, προσανατολισμού και καθημερινών δεξιοτήτων, προγράμματα ανταλλαγής γνώσεων και εμπειριών κ.α.).

Η Οργάνωσή μας ηχογραφεί, παράλληλα, βιβλία, κείμενα και διάφορα άλλα έντυπα για θέματα επαγγελματικής αποκατάστασης και φροντίζει για τη μεταγραφή κειμένων και βιβλίων που είναι απαραίτητα για την επαγγελματική αποκατάσταση και επαγγελματική ανέλιξη των τυφλών και των ατόμων με μειωμένη όραση.

Συντονίζει, επίσης, την ηχογράφιση και μεταγραφή βιβλίων για σπουδαστές και φοιτητές και αναλαμβάνει την αποστολή του υλικού αυτού στους φοιτητές της Κύπρου και του εξωτερικού.

Παρέχεται, τέλος, επιστημονικό επίδομα σε απόφοιτους πανεπιστημίων και ανώτερων σχολών, μέχρι που τα άτομα αυτά να αποκατασταθούν επαγγελματικά. Το επίδομα αυτό παρέχεται για χρονική περίοδο 12 μηνών από τον Παγκύπριο Σύνδεσμο Ευημερίας Τυφλών μετά από εισήγηση της Οργάνωσής μας και το ύψος του επιδόματος είναι σήμερα Λ.Κ. 100 το μήνα.

Τα ενήλικα άτομα με προβλήματα όρασης στερούνται ειδικής κρατικής μέριμνας μέσω ενός κέντρου εκπαίδευσης, κατάρτισης και αποκατάστασής τους (ΚΕΑΤ), όπως συμβαίνει στην Ελλάδα, άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και αλλού. Στην Κύπρο λειτουργεί η Σχολή Τυφλών Αγ. Βαρνάβας στη Λευκωσία, που παρέχει τέτοιες υπηρεσίες μόνο σε παιδιά με προβλήματα όρασης.

Η Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών είχε πετύχει απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου το 1988 για την ίδρυση τέτοιου Κέντρου και συστάθηκε εξ Υπουργών Επιτροπή για την προώθησή του. Δυστυχώς, όμως, το 1996 το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε ερήμην των τυφλών, ότι το θέμα θεωρείται λήξαν. Έτσι οι τυφλοί παραμένουν χωρίς κρατική μέριμνα και η Οργάνωσή μας παρέχει, στα πλαίσια των δυνατοτήτων της, ένα μίνιμουμ υπηρεσιών που είναι απαραίτητες για τους τυφλούς και τα άτομα με μειωμένη όραση.

(ζ) Υπηρεσίες Νομικών Θεμάτων:

Η ΠΟΤ ασχολείται σε μόνιμη βάση με την επεξεργασία και προώθηση στα αρμόδια όργανα νομοθετικών και άλλων μέτρων για την εξίσωση των ευκαιριών και την απάμβλυνση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι τυφλοί λόγω της

φύσης της οπτικής τους αναπηρίας, και ειδικότερα για την επαγγελματική αποκατάσταση, ανέλιξη και κοινωνική τους ένταξη.

Παρέχει, επίσης, νομικές συμβουλές πάνω σε επαγγελματική βάση τόσο σε μέλη της Οργάνωσής μας όσο και σε άλλους νομικούς και άλλους ειδικούς, που υπερασπίζονται μέλη μας ενώπιον διαφόρων οργάνων ή χειρίζονται θέματα που ενδιαφέρουν αφορούν άμεσα τους τυφλούς και τα άτομα με μειωμένη όραση.

Η φύση της οπτικής αναπηρίας, δημιουργεί στα άτομα που τη φέρουν διάφορες δυσκολίες. Οι κυριότερες δυο είναι η δυσκολία πρόσβασης στο γραπτό λόγο και η ανεξάρτητη διακίνηση. Αυτές και άλλες δυσκολίες περιορίζουν το πεδίο επιλογής και εξάσκησης επαγγέλματος στους τυφλούς και γενικά προκαλούν ανισότητα ευκαιριών των τυφλών σε σχέση με τους βλέποντες στην καθημερινή ζωή.

Διεθνώς και στην Κύπρο, χρειάστηκε να ληφθούν νομοθετικά μέτρα, που να βοηθούν, όσο είναι δυνατό, στην εξίσωση των ευκαιριών και την απάμβλυνση των δυσκολιών. Η ΠΟΤ, έχοντας όλα αυτά υπόψη, από τα πρώτα κιόλας βήματά της προσπάθησε να προωθήσει την ψήφιση των αναγκαίων νόμων. Έτσι, πέτυχε διάφορα νομοθετικά και άλλα μέτρα, που ρυθμίζουν θέματα επαγγελματικής αποκατάστασης, ανέλιξης και κοινωνικής ένταξης των τυφλών. Υπάρχουν, όμως, πολλά περιθώρια και ανάγκες παραπέρα βελτίωσης των συνθηκών της ζωής των τυφλών της Κύπρου.

Η ΠΟΤ γρήγορα συνειδητοποίησε, πως έπρεπε να συνεργαστεί με άλλες Οργανώσεις ατόμων με αναπηρίες, για να πετύχει τους σκοπούς της. Πήρε λοιπόν την πρωτοβουλία και βοήθησε να ιδρυθεί, το 1984, η Συνομοσπονδία Οργανώσεων Αναπήρων Κύπρου (ΣΟΑΚ). Η Οργάνωσή μας είναι πολύ ενεργό μέλος της Συνομοσπονδίας και συμβάλλει μέσω της στην προώθηση και εφαρμογή νομοθετικών και άλλων μέτρων, για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες. Η Συνομοσπονδία αυτή μετονομάστηκε, με τροποποίηση του Καταστατικού της το 1999, σε Κυπριακή Συνομοσπονδία Οργανώσεων Αναπήρων (ΚΥΣΟΑ), στην οποία σήμερα μετέχουν όλες οι Οργανώσεις και οι Ομοσπονδίες των ατόμων με αναπηρίες και προεδρεύει η Οργάνωσή μας.

(η) Υπηρεσίες Διεθνών Σχέσεων

Η Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών από την ίδρυσή της ανέπτυξε διεθνή δραστηριότητα. Φυσιολογικά συνδέθηκε κατ'αρχήν αμέσως στενότερα με την αδελφική Ελλαδική Οργάνωση των τυφλών, τον Πανελλήνιο Σύνδεσμο Τυφλών, με τον οποίο εδώ και είκοσι χρόνια δημιουργήσαν την Εθνική Επιτροπή Τυφλών. Η ΠΟΤ έχει το ρόλο του γενικού συντονισμού της Επιτροπής αυτής στην οποία συμμετέχουν όλα τα ιδρύματα, τα εκπαιδευτικά κέντρα και οι Οργανώσεις τυφλών της Κύπρου και της Ελλάδας.

Ταυτόχρονα η ΠΟΤ έγινε μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Τυφλών (EBU), της Παγκόσμιας Ένωσης Τυφλών (WBU), της Διεθνούς Αθλητικής Ομοσπονδίας

Τυφλών (IBSA) και άλλων παρεμφερών Οργανισμών. Παρακολουθεί και συμμετέχει ανελλιπώς σε όλες τις Γενικές Συνελεύσεις των εν λόγω Οργανισμών καθώς και στις συνεδρίες διάφορων άλλων ευρωπαϊκών και διεθνών Επιτροπών.

(θ) Εθνική και διεθνής επικοινωνία

Για την επικοινωνία με τους διεθνείς Οργανισμούς χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο το διαδίκτυο. Αναπτύχθηκαν, περαιτέρω, ιστοσελίδες της ΠΟΤ για την κάλυψη των θεμάτων που αφορούν άμεσα την ΠΟΤ.

Η Οργάνωσή μας αποφάσισε πρόσφατα την κυκλοφορία ειδικού ενθέτου, το οποίο αποστέλλεται σε 100 περίπου χώρες και περιέχει πληροφορίες για την Κύπρο, τους τυφλούς και την Οργάνωσή μας και τους τυφλούς σε όλο τον κόσμο γενικότερα. Το πληροφοριακό αυτό δελτίο στο οποίο δόθηκε το όνομα "Cyprus Braille" αποστέλλεται στους ενδιαφερόμενους και στη γραφή Braille.

(ι) Δραστηριότητες Κίνησης Ευημερίας Τυφλών

Η ΠΟΤ πετυχαίνει τους στόχους της στηριζόμενη στις δυνάμεις των μελών της καθώς και στην οικονομική και ηθική συμπαράσταση του Παγκύπριου Συνδέσμου Ευημερίας Τυφλών (ΠΣΕΤ). Εκτός από τον Σύνδεσμο αυτό, η ΠΟΤ συνεργάζεται στενά με τη Σχολή Τυφλών, όπου στεγάζονται και τα γραφεία της Οργάνωσης. Η ΠΟΤ συνεργάζεται επίσης με τον Παγκύπριο Σύνδεσμο Γονέων Τυφλών Παιδιών που ιδρύθηκε τα τελευταία χρόνια.

Η συνεργασία με τις Οργανώσεις αυτές είναι τόσο στενή και η δραστηριότητά τους τόσο κοινή, που κάποιος δυσκολεύεται να ξεχωρίσει τα όρια της δράσης του ενός Οργανισμού από τον άλλο. Η Κίνηση για την Ευημερία των Τυφλών, όπως ονομάζεται η δράση όλων των Οργανισμών μαζί, αποτελεί μια αξιοθαύμαστη προσφορά υπηρεσιών προς το σύνολο των τυφλών της Κύπρου.

(ια) Υπηρεσίες Αθλητισμού και Ψυχαγωγίας

Η Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών έχει την ευθύνη του συντονισμού κάθε αθλητικής δραστηριότητας με τη συμμετοχή τυφλών από όλη την Κύπρο. Για το σκοπό αυτό η Οργάνωσή διοργανώνει από τον Απρίλιο του 1998, σε μόνιμη τακτική βάση, εντατικές αθλητικές δραστηριότητες και προπονήσεις σε διάφορους αθλητικούς τομείς, όπως είναι ο στίβος, το ποδόσφαιρο, η ποδηλασία, η κολύμβηση κ.α. Η δραστηριότητά αυτή εντάσσεται στα πλαίσια της ευρύτερης δραστηριότητας της Παγκύπριας Οργάνωσής Τυφλών ως του Εθνικού Μέλους της Κύπρου στη Διεθνή Ομοσπονδία Αθλητισμού για τους Τυφλούς (IBSA).

Τον Απρίλιο του 1999, ιδρύθηκαν ποδοσφαιρικές ομάδες σε διάφορες κατηγορίες, ανάλογα με το βαθμό οπτικής οξύτητας των συμμετεχόντων. Οι ομάδες αυτές συμμετέχουν σε διάφορους αγώνες στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Οι ομάδες αυτές είναι της κατηγορίας B1 και B2 που αποτελούνται από τυφλούς και άτομα με μειωμένη όραση, αντίστοιχα.

Οργανώνονται και εκτελούνται, επίσης, από την ΠΟΤ προγράμματα ψυχαγωγίας για όλους τους τυφλούς της Κύπρου (εκδρομές, ψυχαγωγικές βραδιές, καλλιτεχνικά προγράμματα, εκπαιδευτικές εκδρομές, συγκεντρώσεις κλπ).

Προγράμματα που λειτουργεί η Οργάνωση Παραπληγικών Κύπρου

Παναγιώτα Παναγιώτου - Κοινωνική Λειτουργός Οργάνωσης Παραπληγικών Κύπρου (ΟΠΑΚ)

Η Οργάνωση Παραπληγικών Κύπρου ιδρύθηκε στις αρχές του 1979 με έδρα τη Λευκωσία, αλλά θεσμοθετήθηκε στο ιδρυτικό της συνέδριο τον Απρίλιο το 1980. Η ιδέα δημιουργίας της οργάνωσης γεννήθηκε από την ανάγκη διεκδίκησης και επίλυσης των ιδιαίτερων αναγκών και προβλημάτων που αντιμετώπιζαν οι παραπληγικοί και τετραπληγικοί που στόχευαν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και επανένταξης των ατόμων με παραπληγία και τετραπληγία στη κοινωνία. Μέσα από πολλούς αγώνες κατάφερε να δημιουργήσει τα γερά θεμέλια, πάνω στα οποία στηρίζεται και διεκδικεί δικαιώματα, πρωτοπορώντας μάλιστα μέχρι σήμερα. Βασισμένη στην ιδέα της αποϊδρυματοποίησης, της μέγιστης ανεξαρτητοποίησης και της αυτόνομης κατ' οίκον διαβίωσης με ποιοτική φροντίδα, η οργάνωση στοχεύει στο να καταστήσει τα μέλη της ενεργούς και ισότιμους πολίτες του κράτους, σε κάθε πτυχή της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ζωής και όχι πολίτες δεύτερης κατηγορίας. Φροντίζει έτσι ώστε τα μέλη της να αποκτήσουν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους, να γίνουν γνώστες των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων τους, να γίνονται χρήστες των διαφόρων υπηρεσιών με τις οποίες μπορούν να καλύπτουν τις ανάγκες τους και γενικά να ζήσουν μια ζωή με αξιοπρέπεια, αποδοχή και σεβασμό.

Η οργάνωση δεν έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα, γι αυτό και οι πόροι της προέρχονται από εισφορές, από δωρεές και ευεργετήματα, από τη διεξαγωγή διαφόρων κοινωνικών εκδηλώσεων και γενικά από οποιαδήποτε νόμιμη δραστηριότητα της οργάνωσης.

Διοικείται από εθελοντικό 7μελές συμβούλιο, πρόεδρο, αντιπρόεδρο, γραμματέα και μέλη και τρεις συμβούλους το οποίο εκλέγεται για διετή θητεία. σε γενική συνέλευση που αποτελεί και το ανώτατο σώμα

Στόχοι της Οργάνωσης:

Η όλη λειτουργία της οργάνωσης, σύμφωνα πάντα με το καταστατικό της, αποσκοπεί στην προαγωγή της ευημερίας των μελών της γενικά, περιλαμβανόμενης της οικογενειακής, της κοινωνικής προσαρμογής και της επαγγελματικής αποκατάστασης, στην εξασφάλιση και παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης προς τα μέλη, στην προαγωγή μέτρων για ενεργότερη συμπαράσταση του κράτους και της κοινωνίας γενικά προς τους παραπληγικούς και τετραπληγικούς, στη μέριμνα και την εκπαιδευτική βοήθεια προς τα μέλη, στην οικονομική βοήθεια σε έκτακτες και επείγουσες περιπτώσεις σε άπορα μέλη της οργάνωσης, στη συνεργασία με οποιαδήποτε οργάνωση, σύνδεσμο ή άτομα για βοήθεια προς επίτευξη των σκοπών της οργάνωσης, στην προαγωγή, ενθάρρυνση και ανάπτυξη του αθλητισμού μεταξύ των αναπήρων.

Προγράμματα της οργάνωσης

Για καλύτερη εξυπηρέτηση των μελών της οργάνωσης λειτουργούν τα εξής προγράμματα

(α). Κοινωνική υπηρεσία

Η οργάνωση εργοδοτεί κοινωνική λειτουργό, η οποία βοηθά τα μέλη της οργάνωσης στην επίλυση των πολλαπλών ψυχολογικών και κοινωνικών προβλημάτων που προκύπτουν από την απρόσμενη, σκληρή εμπειρία να βρεθούν, λόγω κάποιου ατυχήματός ή πάθησης, από τη καθημερινή ζωή του μη ανάπηρου στη καθήλωση για μια ζωή στο τροχοκάθισμα και των συνεπακόλουθων αυτής.

Η ζωή των ατόμων και των οικογενειών τους αλλάζει ριζικά και χρειάζονται υποστήριξη, καθοδήγηση, συμβουλή και παρέμβαση από κάποιο ειδικό, πέραν της ορθώς, δομημένης ομάδας στήριξης που υπάρχει, σε μια μονάδα αποκατάστασης. Δυστυχώς αυτή δεν υπάρχει στη πτέρυγα των παραπληγικών, για να μπορέσουν να λειτουργήσουν στο δικό τους περιβάλλον.

Γίνονται κατ' οίκον επισκέψεις για να διαπιστωθούν οι διάφορες ανάγκες και τα προβλήματα που τυχόν αντιμετωπίζουν τα μέλη της οργάνωσης και οι οικογένειες τους. Οι επισκέψεις αρχίζουν από τη περίοδο αποκατάστασής τους στη πτέρυγα παραπληγικών, με βασική έγνοια να αποδεχθούν τη κατάσταση τους, να γνωρίσουν τα δικαιώματά τους, να αποταθούν και αυτά στα αρμόδια τμήματα και να ετοιμαστούν για τη διαβίωση στα σπίτια τους με τις οικογένειες τους.

Η κοινωνική λειτουργός συνεργάζεται στενά με το Διοικητικό Συμβούλιο της οργάνωσης, στο οποίο μεταφέρει τα προβλήματα των μελών που χρειάζονται την άμεση ή έμμεση υποστήριξη της οργάνωσης για να επιλυθούν. Αποτελεί το συνδυαστικό κρίκο ανάμεσα στα μέλη και το Διοικητικό Συμβούλιο. Ενημερώνει τα μέλη σχετικά με τις αιτήσεις που μπορούν να υποβάλουν στις διάφορες υπηρεσίες του κράτους και βοηθά στη συμπλήρωση αυτών. Επίσης, γνωστοποιεί στα μέλη τα δικαιώματά και τις υποχρεώσεις τους. Γενικώς διατηρεί μια ιδιαίτερη σχέση σε ότι αφορά τα πολύ προσωπικά προβλήματα, που τα μέλη μπορούν να τις εμπιστευθούν με σεβασμό στην απόλυτη εχεμύθεια.

Εκτός από την κοινωνική λειτουργό της ΟΠΑΚ στο έργο αυτό συμβάλλουν εθελοντικά ή με μερική απασχόληση και άλλοι ειδικοί επιστήμονες.

(β). Επιδιόρθωση τροχοκαθισμάτων

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα έχει να κάνει με την επιδιόρθωση τροχοκαθισμάτων, τόσο των μελών της οργάνωσης όσο και άλλων ατόμων που χρησιμοποιούν τροχοκάθισμα. Η επιδιόρθωση γίνεται από παραπληγικό μέλος της οργάνωσης και τα εξαρτήματα είναι σε τιμή κόστους.

Με το πρόγραμμα αυτό τα μέλη και μη της οργάνωσης, αγοράζουν δωρεάν υπηρεσίες από την οργάνωση, σε τιμές κόστους στα εξαρτήματα, σε σύγκριση με τους ιδιώτες εισαγωγείς.

Με αυτό τον τρόπο προστατεύονται από υπερκέρδη σε βάρος τους, ενώ ταυτόχρονα εξυπηρετούνται άμεσα και φιλικά. Στο μέλος μας που προσφέρει τις υπηρεσίες αυτές με μερική απασχόληση δίνεται μικρό μηνιαίο επίδομα για την κοινωνική του προσφορά. Εξάλλου, μετά από πρόσφατη δωρεά 15 τροχοκαθισμάτων από τον Ροταριανό Όμιλο προς την ΟΠΑΚ, αυτά δανείζονται στα μέλη για μικρό χρονικό διάστημα σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, ενώ ενοικιάζονται σε μηδαμινές τιμές σε άλλα άτομα που μπορεί να χρειαστούν τη χρήση τροχοκαθίσματος για λίγο καιρό.

(γ). Επιμόρφωση και ψυχαγωγία των μελών

Η οργάνωση, μέσα από διάφορες τακτές διαλέξεις που γίνονται στο οίκημά μας στοχεύει να ενημερώσει τα μέλη για διάφορα θέματα που τους απασχολούν και που ατομικά μπορεί να μην έχουν το θάρρος και την ευκαιρία να ενημερωθούν. Από τους διάφορους προσκεκλημένους ομιλητές που στη πλειοψηφία τους προέρχονται από τον ιατρικό και επιστημονικό χώρο, παίρνουν αρκετές πληροφορίες οι οποίες σίγουρα τους χρησιμεύουν στο να κάνουν τη ζωή τους πιο εύκολη και ανεξάρτητη. Επίσης με διαλέξεις από λειτουργούς του δημοσίου μαθαίνουν τα προσφερόμενα ωφελήματα, υπηρεσίες και νομοθετήματα. Περιοδικά, είτε με δικά της έξοδα είτε σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας φιλοξενεί γιατρούς από το εξωτερικό που εξετάζουν, περιθάλπουν ή συμβουλεύουν τα μέλη. Όσον αφορά τη ψυχαγωγία τους, μέσα από διάφορες εκδηλώσεις ψυχαγωγικού περιεχομένου τους δίνεται η ευκαιρία να βρεθούν μεταξύ τους, να κουβεντιάσουν, να αστειευτούν, να βγουν έξω από το σπίτι και να περάσουν λίγες ώρες μαζί με άτομα που αντιμετωπίζουν τα ίδια προβλήματα με αυτούς, ξεφεύγοντας για λίγο από την καθημερινότητα και ανταλλάζοντας χρήσιμες εμπειρίες και πληροφορίες. Κατά καιρούς, δυο μόνο χρόνια μετά την ίδρυσή της, η ΟΠΑΚ άρχισε να διοργανώνει επισκέψεις μελών στο εξωτερικό με προγράμματα ανταλλαγής επισκέψεων με οργανώσεις ατόμων με αντίστοιχες αναπηρίες με φιλοξενία τους και στην Κύπρο

(δ). Εξωσωματικές γονιμοποιήσεις

Η Οργάνωση, σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας, προσφέρει στα μέλη τη δυνατότητα να προβούν σε τεχνητή εξωσωματική γονιμοποίηση για την απόκτηση παιδιού. Το πρόγραμμα αυτό έχει επενεργήσει πολύ θετικά στη ζωή των μελών της οργάνωσης με μεγάλα ποσοστά επιτυχίας και κατάφερε να ξεπεράσει ταμπού του παρελθόντος. Η λειτουργία του προγράμματος έχει βοηθήσει κατά πολύ στη προσπάθεια της οργάνωσης για την κοινωνική ενσωμάτωση των μελών της και επανένταξή τους στη φυσιολογική ρουτίνα της ζωής.

Τέλος να σημειωθεί ότι το 1981 η ΟΠΑΚ μετάφρασε το βιβλίο της Μπερναντέτ Φαλόν "Έτσι λοιπόν είσαι παράλυτος" στην Ελληνική. Το βιβλίο αποτελεί το

εγχειρίδιο του κάθε ατόμου με σπονδυλική κάκωση και δίδεται δωρεάν στα μέλη και σε κάθε ενδιαφερόμενο. Στην Ελλάδα, αποτελεί την κορωνίδα της βιβλιογραφίας για θέματα παραπληγίας, αφού ήταν το πρώτο βιβλίο επί του θέματος στην Ελληνική. Εξάλλου, εξέδωσε βιβλίο ποίησης της Αμερικανίδας παραπληγικής ποιήτριας Μαίρη Ο'Κόννορ, το οποίο προσφέρεται δωρεάν.

Θα ήθελα να κλείσω με ένα απόσπασμα από το βιβλίο της βρετανίδας Μπερναντέτ Φαλλόν, "Έτσι λοιπόν είσαι παράλυτος": "Ορισμένα μέλη του σώματός σου δεν δουλεύουν τόσο καλά όπως πριν. Αλλά όλα τα στοιχεία που αποτελούσαν εσένα σαν άτομο ακόμα υπάρχουν: η προσωπικότητά σου, τα γούστα σου, οι συνήθειές σου, αυτά που έλπιζες και οι φόβοι σου ακόμα και η αίσθηση του χιούμορ. Υπάρχεις ακόμα σαν άτομο."

Προγράμματα για άτομα με σκλήρυνση κατά πλάκας **Καρολίνα Παντέχη, Σύνδεσμος Ατόμων με Σκλήρυνση Κατά Πλάκας**

Ο Παγκύπριος Σύνδεσμος Ατόμων με Κατά Πλάκας Σκλήρυνση ιδρύθηκε στις 6 Μαρτίου 1986 και είναι επίσημα εγγεγραμμένος από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας ως εθελοντική οργάνωση. Διοικείται από Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από άτομα που είναι ασθενείς και μέλη του Συνδέσμου και τα οποία προσφέρουν εθελοντικά τις υπηρεσίες τους για τη προώθηση των σκοπών του συνδέσμου. Το Διοικητικό Συμβούλιο απαρτίζεται από τους: Μαριάννα Παπαδοπούλου (πρόεδρο), Σωτήρη Παπαζησίμου (αντιπρόεδρο), Μαίρη Μακρίδου (ταμία και γραμματέα) και τους Σπύρο Σπύρου, Άντρη Μονογιού, Βέρα Κυπριανού, Λένια Χριστοφόρου και Άνθο Σεκκιερή.

Βασικός σκοπός μας είναι να βοηθήσουμε τα άτομα με Κατά Πλάκας Σκλήρυνση καθώς και τις οικογένειες τους με την παροχή υποστηρικτικής συμβουλευτικής, ιατρικής και οικονομικής βοήθειας, γι' αυτό και κύρια απασχόληση του Διοικητικού Συμβουλίου είναι η εξεύρεση οικονομικών πόρων για ενίσχυση του ταμείου του Συνδέσμου. Ο Σύνδεσμος στοχεύει στη παροχή της συμβουλευτικής υποστήριξης της ψυχολογικής στήριξης, παροχή φυσιοθεραπείας και κατ' οίκον φροντίδας από ειδικούς νοσηλευτές εκεί όπου υπάρχει ανάγκη. Η κοινωνική υπηρεσία είναι βασικά ατομική, οικογενειακή και συμβουλευτική και αξιολογεί την ανάγκη των ασθενών και των οικογενειών τους. Παρέχει πληροφορίες στους ασθενείς και στις οικογένειες τους για τις κρατικές υπηρεσίες, εθελοντικές οργανώσεις και άλλους φορείς σε σχέση με τα δικαιώματα και τα ωφελήματα των ατόμων αυτών. Επίσης παρέχει εξυπηρέτηση με τη συμπλήρωση κατάλληλων εντύπων και τη διοχέτευση αυτών στους αρμόδιους φορείς προς διευκόλυνση των μελών μας. Συντονίζει και σχεδιάζει νέα κοινωνικά προγράμματα και οργανώνει εκδηλώσεων, διαλέξεις και διάφορα σεμινάρια. Ο Σύνδεσμος προσδοκεί ότι θα συνεχίσει να παρέχει κατ' οίκον φροντίδα σε μέλη του που την χρειάζονται, κατόπιν αξιολόγησης από την Κοινωνική Λειτουργό. Οι ανάγκες για κατ' οίκον φροντίδα είναι βασικά ατομική καθαριότητα, περιποίηση και συνοδεία ασθενών.

Λίγα λόγια για τη φυσιοθεραπεία: Από το 2000 ο σύνδεσμος εργοδοτεί πλήρως δυο φυσιοθεραπεύτριες. Η φυσιοθεραπεία παρέχεται δωρεάν στα μέλη του Συνδέσμου μας και συγκεκριμένα στη Λευκωσία υπεύθυνη είναι η κα Σούλα Τσαγγαρίδου. Στη Λεμεσό είναι η κα Γαλάτεια Χαραλάμπους και στις πόλεις Λάρνακας και Πάφου υπάρχει διευθέτηση με ιδιώτες φυσιοθεραπευτές, με μερική απασχόληση. Ο αριθμός των ατόμων που εξυπηρετούνται στη Λευκωσία είναι γύρω στα 50, στη Λεμεσό 40, στη Λάρνακα 5 και στην Πάφο 3.

Ο Σύνδεσμος μας εργοδοτεί Διοικητική Λειτουργό η οποία, με τη συνεργασία όλων μας, συντονίζει τις ανάγκες μας για επαφή και αλληλοβοήθεια, εξυπηρετεί το Σύνδεσμο σε ότι αφορά τη γραφειακή εργασία και την διεκπεραίωση εργασιών που προκύπτουν από τα διάφορα προγράμματα και πληροφορεί τα μέλη για θέματα που τους αφορούν..

Η Δικηγόρος κα Μαρία Θρασυβούλου είναι η νομική σύμβουλος του Συνδέσμου και εξυπηρετεί το σύνδεσμο παρέχοντας νομικές συμβουλές σε οποιαδήποτε νομικά θέματα αφορούν είτε το Σύνδεσμο είτε τα μέλη του μας.

Μπορείτε να επικοινωνείτε με τα γραφεία του Συνδέσμου που βρίσκονται στην οδό Αγίου Νικολάου 67-69, διαμ. 201 στην Έγκωμη, απέναντι από το ξενοδοχείο Hilton Park. Οι ώρες λειτουργίας μας είναι 9-1 και 2-4 και το νέο τηλέφωνο του Συνδέσμου μας είναι 22590949 και το φαξ 590979

Πόροι του συνδέσμου:

Όπως είναι γνωστό ο Σύνδεσμος στηρίζει τη λειτουργικότητα του στα έσοδα από διάφορες καλλιτεχνικές οργανώσεις που οργανώνει σε συνεργασία με άλλους φορείς και από εισφορές φίλων. Σημαντική βοήθεια αποτελούν και οι κρατικές χορηγίες που λαμβάνει ο Σύνδεσμος μας από το Υπουργείο Υγείας τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και την Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων .

Μελλοντικά προγράμματα του Συνδέσμου:

Προγραμματίζεται η οργανωμένη μεταφορά μελών μας στο Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής Κύπρου για φυσιοθεραπεία ή για ιατρική επίσκεψη, η αρωματοθεραπεία και η οικονομική βοήθεια σε άπορα μέλη μας στο βαθμό που είναι δυνατό. Ο Παγκύπριος Σύνδεσμος Ατόμων με Κατά Πλάκας Σκλήρυνση θα προσπαθήσει με τη δραστήρια παρουσία του να επιτύχει τα όνειρα και τις φιλοδοξίες των μελών μας, παρέχοντας υπηρεσίες σε όσο μεγάλο αριθμό ατόμων γίνεται, βοηθώντας τα να αντεπεξέλθουν σε ένα καινούργιο τρόπο ζωής και στηρίζοντας τους στα καθημερινά τους προβλήματα και ανάγκες τους..

Η ενσωμάτωση των ατόμων με κώφωση στην Κυπριακή Κοινωνία

Γιαννάκης Γιαννακίδης, Πρόεδρος Παγκύπριας Ομοσπονδίας Κωφών

Ως Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Κωφών θέλω να αναφέρω εν συντομία τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η κοινωνία των κωφών, στην Κύπρο στη προσπάθεια της να ενσωματωθεί στην κοινωνία.

Στο παρελθόν υπήρχαν προβλήματα, ιδιαίτερα στην επαγγελματική αποκατάσταση των κωφών ατόμων. Δεν θα πω πολλά για το θέμα αφού αρκετοί κωφοί, με την υποστήριξη των τότε κυβερνήσεων, εύρισκαν δουλειά είτε στο Δημόσιο είτε στον ιδιωτικό τομέα. Τα τελευταία 10-15 χρόνια όμως η επαγγελματική αποκατάσταση των κωφών ατόμων είναι αρκετά δύσκολη, αφού οι τελευταίες κυβερνήσεις έδειξαν και δείχνουν αδιαφορία στο θέμα. Η κατάσταση δυσχεραίνεται με το γεγονός ότι το απολυτήριο της Σχολής Κωφών δεν θεωρείται ισότιμο με το απολυτήριο της Γενικής Εκπαίδευσης και έτσι με τον τρόπο αυτό αποκλείονται κωφά άτομα από το δικαίωμα να είναι υποψήφιοι σε θέσεις στον κρατικό και τον ημικρατικό τομέα. Παρακαλούμε τη κυβέρνηση και ιδιαίτερα το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων να δείξει ευαισθησία και να βελτιώσει τις σχετικές πρόνοιες της Νομοθεσίας για επαγγελματική αποκατάσταση. Να δοθεί επίσης ιδιαίτερη σημασία στις σχετικές πολιτικές και κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που έχουν σχέση με την ενθάρρυνση της επαγγελματικής αποκατάστασης ατόμων με αναπηρία όπως επιχορηγήσεις και διευκολύνσεις στους εργοδότες στους οποίους προτείνεται να εργοδοτηθούν ανάπηρα άτομα, πρακτική που ακολουθούσαν και οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ένας από τους στόχους της Ομοσπονδίας των Κωφών Κύπρου είναι η αναγνώριση του απολυτηρίου της Σχολής Κωφών. Όπως λέχθηκε πιο πάνω, ταυτόχρονα με τη αναβάθμιση της Σχολής, το θέμα τέθηκε υπόψη του Υπουργού Παιδείας και Πολιτισμού, μαζί με το ζήτημα της αναγνώρισης της νοηματικής γλώσσας, ως επίσημης γλώσσας των κωφών στην Κύπρο. Αυτό θα κάνει σίγουρα τη ζωή των κωφών πιο εύκολη και πιο ευχάριστη και θα τους αποσύρει από την απομόνωση. Άλλο σοβαρό θέμα είναι η ένταξη των κωφών παιδιών στη γενική εκπαίδευση. Η Ομοσπονδία μας πιστεύει ότι η ένταξη θα πρέπει να γίνεται μετά από σοβαρή και εμπεριστατωμένη έρευνα, αφού, σε αντίθετη περίπτωση, μπορεί να επιδράσει αρνητικά στη ψυχολογία των παιδιών, τα αποξενώνει και δεν ωφελεί καθόλου την εκπαίδευση γενικότερα. Αναμένουμε από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού να κάνει τη σχετική έρευνα για το θέμα της ένταξης.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Ανδρέας Μυρίλλης

Κατ' αρχάς θα ήθελα να συγχαρώ τους διοργανωτές για την πολύ αξιόλογη και ενδιαφέρουσα ημερίδα που έχουν διοργανώσει σήμερα. Τα θέματα πιστεύω ήταν πάρα πολύ καλά και όσοι τα παρακολούθησαν θα φύγουν από εδώ περισσότερο σοφοί. Μια παρατήρηση που ήθελα να κάνω είναι ότι αυτά τα θέματα λίγο πολύ όλοι τα γνωρίζουμε, ο καθένας ξεχωριστά. Πιστεύω η απουσία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης να καλύψουν αυτό το γεγονός είναι ένα από τα αρνητικά της σημερινής ημερίδας. Τα ΜΜΕ έπρεπε να βρίσκονται εδώ για να μεταδώσουν ένα πολύ σημαντικό γεγονός προς τα έξω, να ευαισθητοποιήσουν τον κόσμο για τις παθήσεις από τις οποίες όλοι υποφέρουμε. Ελπίζω πως στις άλλες διοργανώσεις θα δοθεί περισσότερη έμφαση όσον αφορά την παρουσία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.

Γ. Προδρόμου

Ο κ. Νικολαΐδης, ως εκπρόσωπος και των διοργανωτών θα μπορούσε να μας πει για τις ενέργειες τις οποίες έχουν προβεί οι διοργανωτές της σημερινής ημερίδας για να είναι και τα Μέσα μαζί μας, που δυστυχώς για ακόμα μια φορά λείπουν δια της απουσίας τους.

Χρ. Νικολαΐδης

Παρ'όλο που μας κάλυψε το ΡΙΚ το πρωί, σε γενικές γραμμές έχετε δίκαιο και δεν είναι η πρώτη φορά που τα ΜΜΕ απουσιάζουν. Πριν ένα περίπου χρόνο είχε γίνει μια μεγάλη εκδήλωση με την ευκαιρία του έτους αναπήρων και ούτε εκεί, αν θυμάμαι καλά, δεν ήρθαν τα ΜΜΕ. Χθες είχαμε επικοινωνήσει και πάλι με τους τηλεοπτικούς σταθμούς οι οποίοι μας υποσχέθηκαν ότι θα προσπαθήσουν. Ένας απ' αυτούς μας πρότεινε να μιλήσουμε τη Δευτέρα γιατί δεν μπορούσαν σήμερα να είναι εδώ. Αντιλαμβάνεστε έχουν και άλλες υποχρεώσεις και θα προτιμήσουν να καλύψουν θέματα μεγαλύτερης ακροαματικότητας, τα οποία βοηθούν τα Μέσα να "βγάλουν το ψωμί τους".

Το σεμινάριο αυτό έχει σκοπό, ακριβώς, την ενημέρωση όλων για τις δραστηριότητες των οργανώσεων αλλά και του κράτους που θα τις έχουμε το απόγευμα, παρόλο που τα θέματα αυτά είναι γνωστά, όπως λει ο κ. Μυρίλλης. Γι αυτό περιοριστήκαμε σε τέτοιες εισηγήσεις σήμερα. Το 2005, που θα είναι το δεύτερο μέρος του συνεδρίου αυτού, στα πλαίσια του ίδιου προγράμματος αυτού, θα παρουσιαστούν μελέτες και καλές πρακτικές από την Κύπρο αλλά και από τέσσερις τουλάχιστον χώρες του εξωτερικού, που πιστεύουμε θα είναι μια πολύ καλή συνέχεια της σημερινής μας συνάντησης.

Γ. Προδρόμου

Να ευχαριστήσουμε το ΡΙΚ που μας κάλυψε έστω και για λίγη ώρα το πρωί και να αναφέρουμε ότι αν δεν ερχόταν θα ήμασταν ιδιαίτερα δυσαρεστημένοι διότι ως το ημικρατικό κανάλι οφείλει να καλύπτει αυτές τις δραστηριότητες

Πανίκος Πέγκας

Από το Τμήμα Ευημερίας. Θέλω να συμπληρώσω ότι στα προγράμματα που ανέφεραν οι συνάδελφοι των εθελοντικών οργανώσεων της κοινωνικής

υπηρεσίας για ατομική, συμβουλευτική και ψυχολογική στήριξη υπήρξα για δέκα χρόνια συνεργάτης των εθελοντικών οργανώσεων, και είχαμε προωθήσει, παράλληλα τη λειτουργία προγραμμάτων ομαδικής ψυχολογικής στήριξης που είναι εξίσου και καμιά φορά πιο αποτελεσματικά από την ατομική στήριξη. Διότι εκεί, είτε παραπληγία είτε τετραπληγία είτε τυφλότητα, όποιο πρόβλημα και να υπάρχει, όταν συνευρίσκεσαι με άτομα που αντιμετωπίζουν την ίδια δυσκολία, μοιράζεσαι το πόνο, μοιράζεσαι εμπειρίες και υπάρχουν οι ειδικοί που σου υπενθυμίζουν πως αντιμετωπίζονται τα διάφορα εξειδικευμένα προβλήματα που προκύπτουν από την αναπηρία. Νομίζω ότι σε συνδυασμό με τις κοινωνικές, ομαδικές εκδηλώσεις απαλύνεται πάρα πολύ ο ανθρώπινος πόνος που προκαλεί η αναπηρία. Γι' αυτό κάνω έκκληση να δείτε ξανά αυτές τις ομαδικές συνεδρίες και επειδή καταλαβαίνω ότι χρειάζονται πολύ εξειδικευμένες γνώσεις για να συντονίζει κανείς τέτοιες ομάδες, είναι χρήσιμο να γίνονται κάποια σεμινάρια για αυτό το σκοπό.

Παράλληλα, θέλω να τονίσω ακόμα ένα άλλο μέρος του προβλήματος της αναπηρίας. Συνέχεια μιλούμε για την αναπηρία και για τα άτομα που υποφέρουν από την αναπηρία αλλά ξέρουμε ότι δίπλα τους υπάρχουν κάποιοι άλλοι που μοιράζονται την αναπηρία μαζί τους. Είτε αυτός είναι ο/η σύζυγος ή είναι η μητέρα που έχει το ανάπηρο παιδί και χρειάζονται και για αυτούς τους ανθρώπους εξειδικευμένα προγράμματα για να τους στηρίξουμε ψυχολογικά. Γι αυτό οι σύνδεσμοι πρέπει να δημιουργήσουν προγράμματα μέσα στα πλαίσια των κρατικών χορηγιών, τα οποία προγράμματα νομίζω ότι μπορούν να ενισχύονται οικονομικά περισσότερο από τις κρατικές χορηγίες..

Παναγιώτα Παναγιώτου

Να πω και εγώ ότι είμαστε σε διαδικασία συζήτησης με το σύνδεσμο μας για τις ομάδες στήριξης και είμαστε στη διάθεση του Γραφείου Ευημερίας για να το υλοποιήσουμε.

Χρ. Νικολαΐδης

Ήθελα απλώς να πω ότι τα άτομα με αναπηρία δεν υποφέρουμε από την αναπηρία τους, αλλά από τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουμε στο ξεπεράσουμε την αναπηρία μας. Τα εμπόδια που δύσκολα αντιμετωπίζονται και ξεπερνιούνται είναι ο τρόπος που μας αντιμετωπίζουν οι συνάνθρωποι μας. Εκεί είναι το πρόβλημα και όχι ότι υποφέρουμε γιατί δεν βλέπουμε, γιατί δεν ακούμε ή γιατί δεν μπορούμε να περπατήσουμε. Εδώ νομίζω έχω μια διαφωνία με τον κ. Πέγκα.

Πάμπος

Σχετικά με Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, θα ήταν καλά να αναληφθεί μια πρωτοβουλία από τις οργανώσεις μας, ίσως από την Κυπριακή Μέριμνα Αναπήρων, για να γίνουν κάποιες τηλεοπτικές παραγωγές, όπως π.χ. διαφημιστικά σποτ που με κάποιο τρόπο ίσως να αρχίσουν να τα προβάλλουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Γ. Προδρόμου

Θα έλεγα ότι η εισήγηση του φίλου Πάμπου σε κάποιο βαθμό εφαρμόζεται. Σίγουρα θα πρέπει να γίνουν περισσότερα, αφού αποφασιστεί βέβαια ότι θα

διατεθούν και περισσότερα κονδύλια. Είναι βέβαια καλή εισήγηση, έχει καταγραφεί και ελπίζω ότι θα αξιοποιηθεί κατάλληλα από τις αρμόδιες υπηρεσίες.

Δημητράκης Αυξεντίου

Από το Βαρώσι και τώρα στη Λάρνακα. Χαιρετίζω τους παρευρισκομένους και επικροτώ όλα αυτά τα οποία είπατε. Και να είμαστε πιο ισχυροί και να τα διεκδικούμε από το κράτος που σήμερα έχει τόσα οικονομικά προβλήματα. Πρέπει όμως να προσέξουμε διότι μεταξύ μας υπάρχουν και επιτήδριοι, οι οποίοι εκμεταλλεύονται το σύστημα. Και πιο συγκεκριμένα, θα αναφερθώ στην κατηγορία εμάς των τυφλών, αφού σύμφωνα με μια δημοσίευση, 38 μέλη μας οδηγούν και αυτοκίνητο και όταν έτυχε να ερωτηθώ και εγώ από κάποιους συνανθρώπους για το τι ελλείψεις έχουμε, μου απάντησαν πως αφού οδηγούμε και αυτοκίνητο, πώς έχουμε αιτήματα έναντι της κυβέρνησης.

Χρ. Νικολαΐδης

Το δημοσίευμα στο οποίο αναφέρεται ο κ. Αυξεντίου είναι λίγο διαφορετικό. Δεν λει ότι 38 μέλη της οργάνωσης τυφλών οδηγούν αυτοκίνητο αλλά ότι έχουν άδεια οδηγού. Το κατά πόσον οδηγούν αυτοκίνητο δεν μπορούμε να το γνωρίζουμε αλλά από τα ονόματα που και εμείς έχουμε πάρει με δυσκολία από την Αστυνομία, βλέπουμε ότι αποκλείεται αυτά τα άτομα να οδηγούν αυτοκίνητο, αφού δεν βλέπουν. Επομένως, έχουν την άδεια οδηγού διότι την κατείχαν και προηγουμένως. Φαίνεται, όμως, πως 6-8 άτομα πράγματι έχουν ένα υπόλοιπο όρασης που να τους επιτρέπει να οδηγούν, με κίνδυνο βέβαια της ζωής τους και των υπόλοιπων οδηγών. Εμείς σαν οργάνωση προσπαθούμε να αντιμετωπίζουμε το πρόβλημα συμβουλευοντας τα άτομα αυτά να μην οδηγούν. Αλλά ακόμα και αν δεν έχουν άδεια οδηγού, ορισμένοι άνθρωποι που δεν έχουν συνείδηση και το αίσθημα της ευθύνης απέναντι στην οικογένεια τους πάλι θα οδηγούν και επί τούτου δεν νομίζω ότι οι οργανώσεις μπορούν να κάνουν πολλά πράγματα. Είναι θέματα της αστυνομίας. Εμείς έχουμε καταγγείλει 4-5 περιπτώσεις ατόμων που πιστεύουμε ότι πιθανόν να οδηγούν και ήταν θέμα ασφαλώς της Αστυνομίας να το εξετάσει. Αντιλαμβάνεστε όμως ότι όταν έχεις 1000 μέλη (αυτή τη στιγμή όλοι οι καταγεγραμμένοι τυφλοί είναι 1060), υπάρχουν και κάποια άτομα τα οποία παρανομούν με διάφορους τρόπους, χωρίς να μπορεί η οργάνωση να τους ελέγξει. Δεν είναι ούτε και απόλυτη αρμοδιότητα της οργάνωσης τυφλών να έχει ντετέκτιβ και να παρακολουθεί αν κάποιος οδηγά ή όχι. Όμως η άποψη μας είναι ότι αν αυτά τα άτομα μπορούν να οδηγούν, τότε δεν δικαιούνται να είναι μέλη της οργάνωσης μας, ούτε και να επωφελούνται με οποιοδήποτε τρόπο των ωφελημάτων από το κράτος, όπως χορηγίες κλπ. Οποιοδήποτε άτομο ζητά να γίνει μέλος της ΠΟΤ η αίτηση του κοινοποιείται αυτόματα στο Τμήμα Οδικών Μεταφορών μαζί με τον αριθμό ταυτότητας του, για να ελέγξουν αν έχει άδεια οδηγού και αν την έχει παραδώσει.

Παναγιώτης Κραμβής

Από την Ακανθού και τώρα στη Λάρνακα. Ελέχθησαν πάρα πολλά στη σημερινή μας ημερίδα και τα περισσότερα θέματα ασχολήθηκαν με την εργοδότηση των αναπήρων και τις διάφορες οργανώσεις των αναπήρων. Τίποτα δεν άκουσα σήμερα στη συγκέντρωση αυτή, σχετικά με την τρίτη ηλικία. Θέλω όλες τις οργανώσεις να τοποθετηθούν σε αυτό το ζήτημα για να ξέρουμε

και εμείς οι ηλικιωμένοι που βαδίζουμε. Δηλαδή είμεθα απολύτως στο περιθώριο, είμεθα γλάστρα που όταν μας θυμηθούν μας ρίχνουν λίγο νερό για να μας δροσίσουν; Για να γίνω πιο σαφής: Όταν ένας εργαζόμενος σήμερα έχει πρόβλημα κινητικότητας, το γραφείο επιδομάτων του κράτους τον επιδοτεί με μηνιαίο επίδομα. Εμάς τους ηλικιωμένους, διότι περάσαμε κάποιο όριο ηλικίας και μετά πάθαμε το οποιοδήποτε ατύχημα, το κράτος μας έχει στο περιθώριο και κάθε έξι μήνες μας θυμάται και μας πληρώνει αυτό το επίδομα. Μήπως οι ανάγκες ενός υπέργηρου ανθρώπου προκύπτουν μόνο κάθε έξι μήνες; Πρέπει οι οργανώσεις μας να απαιτήσουν από την Κυβέρνηση να διευθετηθεί αυτού του είδους η διάκριση που γίνεται σε βάρος της τρίτης ηλικίας.

Γ. Προδρόμου

Αντιλαμβάνομαι ότι το θέμα έχει τεθεί και προηγουμένως με άλλη ευκαιρία και έχει αναφερθεί ότι ναι μεν οι ηλικιωμένοι είναι και μέλη σε οργανώσεις αναπήρων αλλά υπάρχουν συγκεκριμένες και ειδικές συνδικαλιστικές οργανώσεις των ηλικιωμένων, οι οποίες είναι επιφορτισμένες με την προώθηση και την επίλυση των ζητημάτων αυτών. Εξ όσων τουλάχιστον γνωρίζω, οι δυο μεγάλες συνδικαλιστικές οργανώσεις, η ΠΕΟ και η ΣΕΚ, στεγάζουν στις τάξεις τους από μια οργάνωση ηλικιωμένων. Για να είμαι ειλικρινής δεν γνωρίζω αν έχει αντίστοιχη και η ΔΕΟΚ αλλά έτσι για πιο συγκεκριμένα θέματα και ειδικά για τη διοργάνωση τη σημερινή νομίζω ότι ο κ. Νικολαΐδης μπορεί να απαντήσει.

Χρ. Νικολαΐδης

Είναι γεγονός ότι η ημερίδα ασχολείται περισσότερο με τα θέματα που έχει πει ο κ.Κραμβής, αλλά σε καμιά περίπτωση οι οργανώσεις των ατόμων με αναπηρίες δεν παραγνωρίζουν τα μέλη τους. Δηλαδή μετέχουν ισότιμα και γίνονται μέλη της οργάνωσής μας οποιοσδήποτε έχει πρόβλημα όρασης ανεξαρτήτως ηλικίας. Έγινε χθες, με έγκριση του Συμβουλίου μας, μέλος ένα άτομο το οποίο είναι ηλικίας 102 ετών και με χαρά τον δεχτήκαμε στις τάξεις μας. Έχει πρόβλημα όρασης και δικαιούται να μετέχει όσο μπορεί και όσο επιθυμεί στις δραστηριότητες της οργάνωσης μας. Γνωρίζουμε ότι γίνονται πολλές διακρίσεις σε βάρος των ηλικιωμένων και καταβάλλουμε κάθε προσπάθεια για την κατάργησή τους. Ένα παράδειγμα όπου πετύχαμε κάτι, έστω και μικρό αλλά πολύ σημαντικό, είναι ότι μέχρι σήμερα το επιχορηγημένο αυτοκίνητο το δικαιούνταν μόνο άτομα μέχρι 65 χρόνων. Αυτό το όριο αυξήθηκε, ευτυχώς στα 70. Είναι ένα βήμα, πιστεύω, σημαντικό. Το Γραφείο Ευημερίας επιμένει να παρέχει επίδομα μόνο σε όσους είχαν την αναπηρία πριν κλείσουν τα 65. Δηλαδή αν ένας χάσει την όρασή του στα 70, δεν θα δικαιούται αναπηρικό επίδομα, όπως το ονομάζει το Γραφείο Ευημερίας. Και εκεί είναι πάγιο αίτημα μας όπως καταργηθεί και το όριο αυτό. Επειδή όμως δυστυχώς και στην Ευρώπη ισχύουν παρόμοια μέτρα, είναι δύσκολο να πείσουμε το κράτος μας να τα αλλάξει. Για παράδειγμα, ενώ η Αγγλία και η Σουηδία έχουν ηλικιακούς περιορισμούς στη παροχή επιδομάτων ακόμα και του επιδόματος τυφλότητας, στην Κύπρο καταφέραμε, και ήταν μεγάλη η επιτυχία μας αυτή, ώστε το επίδομα αυτό να το διακινούνται όλοι που έχουν πρόβλημα όρασης και η οπτική τους οξύτητα είναι στο καλύτερο μάτι1/10 ανεξάρτητα από πότε έχασαν την όραση τους, ποιοι ήταν οι λόγοι κλπ. Ασφαλώς όμως έχει δίκιο ο κύριος Κραμβής και επαναλαμβάνω ότι τα άτομα τρίτης ηλικίας βρίσκονται σε πολύ μειονεκτικότερη θέση από τους

εργαζόμενους ή άλλα νεαρότερα άτομα και θα πρέπει να γίνουν γι αυτούς ειδικές διευθετήσεις.

ΕΡΩΤΗΣΗ

Θάθελα να τοποθετηθώ στο θέμα του επιδόματος από το Γραφείο Ευημερίας. Ήθελα να πω ότι για να πάρει κάποιο άτομο επίδομα πρέπει να συμπληρώσει μια φόρμα. Δεν σημαίνει όμως ότι μόλις κάποιο άτομο φυσιολογικό πάει στο Γραφείο Ευημερίας, αυτό του απαντά αμέσως εντάξει ρε φίλε εδώ είναι το επίδομα σου πάρε τα λεφτά σου. Συγνώμη απλά αυτό που έκαμα είναι μια απάντηση στον κ. Παναγιώτη.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Από ότι γνωρίζω οι συνταξιούχοι παίρνουν το επίδομα των £1700 οπότε δεν νομίζω να υπάρχει συνταξιούχος με πρόβλημα αναπηρίας που να μην μπορεί να απευθυνθεί, όπως είπε η δεσποινίς, στο γραφείο ευημερίας για επιπρόσθετο επίδομα στη σύνταξή του λόγω της αναπηρίας.

Γ. Προδρόμου

Μια διευκρίνιση: το επίδομα όπως το ονομάσατε, αυτό στην πραγματικότητα χορηγία. Δεν είναι ακριβώς επίδομα. Αν θέλει ο κ. Νικολαΐδης να σχολιάσει κάτι.....

Χρ. Νικολαΐδης

Νομίζω απαντήθηκε. Η χορηγία παρέχεται σε όλους. Το γραφείο Ευημερίας δεν ανταποκρίνεται πάντα στο αίτημα των συνταξιούχων γιατί η νομοθεσία δεν τους το επιτρέπει. Δηλαδή όταν κάποιος χάσει την όρασή του στα 80, νομίζω ότι δεν θα εγκριθεί το αίτημα του για αναπηρικό επίδομα. Να το διευκρινίσουμε όμως.

Γ. Προδρόμου

Αν μιλάτε για τη χορηγία που είναι κάθε 6μηνο είναι κάτι διαφορετικό. Δεν είναι επίδομα που δίνεται από το γραφείο Ευημερίας, είναι χορηγία που δίνεται από τον κρατικό προϋπολογισμό.. Αν μιλούμε γι αυτό είναι κάτι διαφορετικό, να μη τα συγχύζουμε και να προκαλούμε και σύγχυση σε όσους μας ακούσουν και έχουν διαφορετική άποψη.

Αν υπάρχουν ανάγκες λόγω αναπηρίας, πιστεύω το γραφείο ευημερίας δεν θα τις αρνηθεί να τις προσφέρει. Έτσι πιστεύω.

Γ. Προδρόμου

Αυτό είναι άλλο ζήτημα. Αυτό που συζητούμε είναι το κατά πόσον αν κάποιος παίρνει το αναπηρικό επίδομα από το γραφείο Ευημερίας ενώ έχει προκύψει η αναπηρία σε ηλικία μεγαλύτερη των 65 χρόνων.

Ενότητα IV: Πρόσβαση στην απασχόληση

Το εθνικό σχέδιο δράσης για την απασχόληση και η ένταξη αδύνατων ομάδων στην αγορά εργασίας.

Νέλσων Νεοκλέους, Διευθυντής Τμήματος Εργασίας

Έχω αναλάβει την παρουσίαση της πολιτικής απασχόλησης, ουσιαστικά σε σχέση με τα άτομα με αναπηρία, εκ μέρους του κλάδου απασχόλησης και βιομηχανικής εκπαίδευσης του Τμήματος Εργασίας, διότι στο Τμήμα Εργασίας υπάγονται όχι μόνο η Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων αλλά και η Υπηρεσία Απασχόλησης και Βιομηχανικής Εκπαίδευσης καθώς και κάποιες άλλες υπηρεσίες.

Το Τμήμα Εργασίας βεβαίως, όπως και το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων γενικότερα, έχει, ανάμεσα στις πολιτικές του την κοινωνική ένταξη όλων των ανθρώπων και την οικονομική τους δραστηριοποίηση, περιλαμβανομένης και της απασχόλησης. Αναφέρθηκα σε αυτό θέμα ενωρίτερα στο χαιρετισμό μου, ακούσατε και από τον κ. Van Der Meer αλλά και από τον Υπουργό μας ποιες είναι οι διάφορες δράσεις, ή οι κύριοι άξονες όσον αφορά την κρατική πολιτική και την Ευρωπαϊκή πολιτική πάνω σε θέματα που αφορούν και τα άτομα με αναπηρία.

Τώρα θα επικεντρωθώ στο θέμα της απασχόλησης και το τι κάνει το Κυπριακό κράτος στον τομέα της απασχόλησης και ειδικότερα, όσον αφορά το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση, βέβαια, είναι ένα από τα βασικά σχέδια δράσης στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα.

Θα αναφερθώ, εν συντομία, στην Ευρωπαϊκή στρατηγική απασχόλησης, στους στόχους και τις προτεραιότητες του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Απασχόληση της Κύπρου και κάποιες ενδεικτικές δράσεις για την περίοδο 2004-2006, γιατί αυτό το σχέδιο είναι τριετές και έχει ξεκινήσει ήδη. Ο πρώτος χρόνος έχει ουσιαστικά συμπληρωθεί και θα δώσω κάποια έμφαση σε σημεία που αφορούν τα άτομα με αναπηρία.

Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική της Απασχόλησης εντάσσεται στην ευρύτερη στρατηγική ομπρέλα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη στρατηγική της Λισσαβόνας, που ασχολείται με την αξιοποίηση των πόρων, την κοινωνία της γνώσης που να σέβεται όμως και τον άνθρωπο και το περιβάλλον και την κοινωνία, για να μπορέσει η Ευρώπη να είναι η πιο ανταγωνιστική περιοχή στον κόσμο, αναπτύσσοντας την κοινωνία της γνώσης, αλλά παράλληλα με την κοινωνική πτυχή του θέματος και το σεβασμό στο περιβάλλον.

Ειδικά η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης, η πιο εξειδικευμένη στρατηγική που αφορά την απασχόληση, έχει τρεις κεντρικούς στόχους, αυτούς: πρώτον, την πλήρη απασχόληση, δεύτερον την παραγωγικότητα και ποιότητα στην εργασία, ποιοτικές και παραγωγικές θέσεις εργασίας και τρίτον την κοινωνική συνοχή και κοινωνική ένταξη.

Για την Κύπρο, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση αναφέρει διάφορες προκλήσεις, μεταξύ των οποίων η αξιοποίηση εγχώριων δεξαμενών εργασίας, δηλαδή του εγχώριου εργατικού δυναμικού και η αντιμετώπιση της δημογραφικής γήρανσης. Διότι και ο πληθυσμός της Κύπρου γερνά, δηλαδή οι αναλογίες των νέων προς τους ηλικιωμένους αλλάζουν, έχουμε πιο πολλούς ηλικιωμένους και πιο λίγους νέους που μπορούν να εργαστούν και πιο λίγα παιδιά ίσως. Πρέπει επίσης να προωθηθούν ενεργητικές πολιτικές για εισδοχή στην αγορά εργασίας άνεργων νέων και αδρανών γυναικών, αδρανών οικονομικά, που μπορεί βέβαια να απασχολούνται στο νοικοκυριό τους ή αλλού αλλά θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν περισσότερο αν τους δοθούν οι ευκαιρίες

Η αύξηση ποσοστών απασχόλησης ατόμων με ειδικές ανάγκες ή ατόμων με αναπηρία είναι πάρα πολύ σημαντική. Αποτελεί πρόκληση για την Κύπρο το να αυξήσουμε τα ποσοστά απασχόλησης τόσο για λόγους ίσης μεταχείρισης και ευκαιριών για τα άτομα αυτά αλλά και για λόγους οικονομικούς διότι χρειάζεται να αυξηθεί η προσφορά ανθρώπινου δυναμικού για τους γενικότερους λόγους οικονομικής παραγωγής και τους άλλους λόγους που αναφέραμε προηγουμένως.

Άλλες προκλήσεις, άλλοι στόχοι για την Κύπρο είναι ο περιορισμός της διαρροής ατόμων με υψηλή ακαδημαϊκή μόρφωση προς το εξωτερικό. Ιδιαίτερα τώρα με την ελεύθερη διακίνηση, οφείλουμε να φροντίσουμε να μην αφήνουμε κατά το δυνατό να φεύγουν από την Κύπρο ταλαντούχα άτομα και να μένουν στο εξωτερικό.

Και τελευταίο, η προώθηση ευέλικτων μορφών απασχόλησης που είναι προς όφελος των εργαζομένων αλλά και των επιχειρήσεων. Η ευελιξία λειτουργεί και προς όφελος των εργαζομένων γιατί έτσι έχουν πιο πολλές ευκαιρίες να προσαρμόσει ο καθένας στα μέτρα του κάποιες νέες μορφές απασχόλησης αλλά και των επιχειρήσεων που έτσι θα τα βγάλουν πέρα όσον αφορά τις προκλήσεις του ανταγωνισμού.

Κάτω από αυτές τις γενικότερες γραμμές που ανέφερα, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης, το οποίο είναι 60-70 σελίδες μαζί με πίνακες, περιλαμβάνει διάφορες δράσεις που πρέπει να γίνουν μέσα στη τριετία 2004-2006. Ενδεικτικά αναφέρω πιο κάτω μερικές από αυτές τις δράσεις, κάτω από κάποιους βασικούς στόχους.

Όσον αφορά τον στόχο της ενίσχυσης της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων και των εργαζομένων, πρέπει να εισαχθούν και να προωθηθούν οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης. Για να γίνει αυτό με επιτυχία και με συμφωνία όσων επηρεάζονται, ξεκινούμε με μια διερευνητική μελέτη, ακολουθεί κοινωνικός διάλογος και θα ακολουθήσει πειραματική εφαρμογή για να γίνει όσο το δυνατόν πιο σωστά.

Κάτω από ένα άλλο στόχο, την προσέλκυση και παραμονή περισσότερων ατόμων στην αγορά εργασίας, δηλαδή ουσιαστικά την αύξηση της προσφοράς εργασίας, προωθούνται διάφορες πολιτικές. Ανάμεσα σε αυτές, δυο πάρα πολύ σημαντικές πολιτικές είναι ο εκσυγχρονισμός των δημόσιων υπηρεσιών

απασχόλησης και τα προγράμματα στήριξης της απασχόλησης ατόμων με αναπηρίες και ληπτών δημοσίου βοηθήματος.

Η πρώτη πρωτοβουλία που μόλις ανέφερα, δηλαδή ο εκσυγχρονισμός των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης και η εξατομικευμένη προσέγγιση, θα βοηθήσει τους εργαζόμενους και αυτούς που θέλουν να εργαστούν να βρουν πιο σωστή και πιο κατάλληλη εργασία. Θα βοηθήσει επίσης τις επιχειρήσεις να εντοπίσουν το κατάλληλο προσωπικό. Αυτό είναι ένα σημείο που έχει ιδιαίτερες δυσκολίες γιατί αφορά ακριβώς τις ειδικές ή πιο δύσκολες περιπτώσεις ή δύσκολες κοινωνικές ομάδες που χρήζουν περισσότερης σημασίας και πιο εξειδικευμένης προσέγγισης. Επενδύουμε στον εκσυγχρονισμό αυτό και πιστεύουμε ότι θα εξυπηρετήσει τους στόχους μας. Πρέπει να αναβαθμιστούν τα γραφεία εργασίας, οι υπηρεσίες απασχόλησης με διάφορους τρόπους, και με ηλεκτρονικά μέσα αλλά και με τα μέσα που διαθέτουν, με καλύτερο προσωπικό, λιγότερους έκτακτους και πιο πολλούς μόνιμους, με πιο καλά εκπαιδευμένο προσωπικό που να δίνει σημασία στον πολίτη, με περισσότερο προσωπικό και με γεωγραφική και άλλη επέκταση των υπηρεσιών αυτών, ίσως με τηλεπέκταση, μέσω διαδικτύου για παράδειγμα, για να μπορούν να έχουν περισσότερα άτομα πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες και να είναι βέβαια αποδοτικότερες.

Η μέθοδος αυτή έχει ήδη δοκιμαστεί στα 15 κράτη Μέλη της Ευρώπης, όπως π.χ. στη Δανία στην Αγγλία και στην Ολλανδία, όπου εδόθη μεγάλη σημασία στον τομέα της απασχόλησης, εν μέρει διότι είχαν και αυξημένη ανεργία, κάτι το οποίο εμείς δεν είχαμε. Γι αυτό το λόγο, έχουμε πολλά μοντέλα από τα οποία μπορούμε να διδαχθούμε και από τα οποία ήδη διδασκόμαστε. Προσωπικό του τμήματος μας άρχισε ήδη να συμμετέχει, να διενεργεί μελέτες κλπ, για να μπορέσουμε να εκσυγχρονίσουμε αυτές τις υπηρεσίες και εύχομαι να εξασφαλίσουμε χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, πράγμα το οποίο δεν είναι απλό: χρειάζεται κόπος, πάρα πολλοί έλεγχοι, προγραμματισμός και οργάνωση.

Κάτω από τον ίδιο στόχο αναφέρω τα προγράμματα στήριξης των ατόμων με αναπηρίες και τα προγράμματα στήριξης των ληπτών δημοσίου βοηθήματος, που πρέπει να προωθηθούν για να ενθαρρύνουν την απασχόληση, στοχεύοντας τόσο στα άτομα που θέλουν να απασχοληθούν όσο και στους εργοδότες και τις επιχειρήσεις, ενθαρρύνοντας τους οικονομικά να προσαρμόσουν τους χώρους τους, τα μηχανήματά τους, τα κτίρια τους κλπ αλλά και με μισθολογικές και άλλες ενθαρρύνσεις, στις οποίες θα αναφερθώ στη συνέχεια.

Άλλες δράσεις, για αυτή την περίοδο του 2004-2006, πάλι κάτω από τον στόχο της αύξησης της προσφοράς εργασίας, είναι τα μέτρα προς το αδρανές δυναμικό, η παράταση του εργασιακού βίου και ο επαναπροσδιορισμός της πολιτικής για την απασχόληση υπηκόων τρίτων χωρών. Έχουμε πάρα πολλούς αλλοδαπούς και πρέπει να δούμε τι γίνεται και σε εκείνο το τομέα. Ίσως μπορούμε να αντικαταστήσουμε λίγους αλλοδαπούς, εκεί που δεν χρειάζεται να είναι τόσοι πολλοί, δίνοντας προτεραιότητα σε Κύπριους, σε άτομα που μπορούν να δουλέψουν λιγότερες ώρες, ή που μπορεί να έχουν αναπηρία ή σε κάποιες άλλες ειδικές ομάδες. Μπορούμε να δώσουμε σημασία

σ' αυτό το θέμα, περιορίζοντας έτσι κάπως τον αριθμό των ξένων που φαίνεται να έχει ξεπεράσει κάποια όρια και άρχισε να μας ανησυχεί. Όσον αφορά τους Τουρκοκύπριους, θα μπορούσαν να υποκαταστήσουν, εν μέρει, τους ξένους αλλά αυτό είναι ένα ευρύτατο κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό θέμα και δεν θα επεκταθώ.

Άλλες ενδεικτικές δράσεις αφορούν την επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο, είναι ένας άλλος από τους βασικούς στόχους του ΕΣΔΑ, του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Απασχόληση, η επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο και η ευκαιρίες για την δια βίου μάθηση. Δράσεις που προωθούνται εδώ είναι καλύτερη σύνδεση της εκπαίδευσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, δηλαδή, τα παιδιά, αυτά που μαθαίνουν στο σχολείο να μπορούν πιο εύκολα να τα αξιοποιήσουν στη πράξη, στην αγορά εργασίας, όταν πάνε να εργαστούν και επίσης, τα σχολεία να γνωρίζουν τι ανάγκες έχει η αγορά εργασίας και να προσαρμόζονται πιο γρήγορα. Αν είναι δυνατόν, να μαθαίνουν στο νέο, να τον διδάσκουν να μαθαίνει να αναπροσαρμόζεται, να διψά για μάθηση.

Η ενίσχυση και αναβάθμιση των δομών της κατάρτισης και της επανεκπαίδευσης είναι επίσης ένα πολύ σημαντικό θέμα που αφορά άμεσα την πρόσβαση σε ευκαιρίες κατάρτισης και επανεκπαίδευσης.

Επαναλαμβάνω ότι, όσον αφορά τα άτομα με αναπηρία, κάτω από τον τίτλο απασχόληση και αύξηση της απασχόλησης και των ευκαιριών της, υπάρχουν διάφοροι τρόποι να προσεγγίσει κανείς το θέμα. Υπάρχει βέβαια, η νομοθετική προστασία, η νομική κάλυψη, η βελτίωση των νόμων και της εφαρμογής τους. Υπάρχουν και άλλα είδη δράσης που αφορούν την οικονομία και την κοινωνία, αυτά όμως είναι πιο χειροπιαστά και πιθανόν να μη χρειάζονται τόσο άμεσα τη νομική προστασία όσο τη δυνατότητα αξιοποίησης της νέας τεχνολογίας, όπως αναφέρθηκε από προηγούμενοι ομιλητές. Το θέμα της προσβασιμότητας έχει εντοπιστεί και από την Ευρωπαϊκή Ένωση και γενικότερα είναι μια ευκαιρία που προσφέρεται σήμερα για αξιοποίηση και που ενδιαφέρει ιδιαίτερα τα άτομα με αναπηρία.

Όσον αφορά τους μηχανισμούς αποτελεσματικής υλοποίησης αυτών των πολιτικών, δηλαδή, γενικότερα του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Απασχόληση, έχει ιδρυθεί, εδώ και ένα χρόνο περίπου η Εθνική Επιτροπή Απασχόλησης, στην οποία συμμετέχουν οι κοινωνικοί εταίροι, που είναι βασικά οι συνδικαλιστικές και οι εργοδοτικές οργανώσεις κάτω από τον Υπουργό Εργασίας. Όπου χρειάζεται, καλούνται και άλλοι φορείς να συμμετέχουν στις εργασίες της Επιτροπής, για να ανταλλάξουν απόψεις και να συμβάλουν στην όλη προσπάθεια που γίνεται. Η Επιτροπή θα μελετά τα σοβαρά προβλήματα της αγοράς εργασίας και της απασχόλησης και θα επιβλέπει την καλύτερη εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Δράσης, πράγμα που επιβάλλεται για λόγους και της ίδιας της Κύπρου αλλά και της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την απασχόληση.

Υπάρχει επίσης η διυπηρεσιακή συνεργασία, δηλαδή η επιτροπή που αποτελείται από διάφορους κρατικούς οργανισμούς, κρατικά τμήματα και κρατικές υπηρεσίες και που αποσκοπεί στον καλύτερο συντονισμό ώστε το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση να υλοποιείται πιο σωστά και πιο

αποτελεσματικά. Αυτό γιατί, όπως θα προσέξατε προηγουμένως, μιλώντας για πολιτική και απασχόληση, δεν εννοούμε την εργασία με την στενή έννοια αλλά την ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού, την παιδεία, την δια βίου εκπαίδευση, την κατάρτιση, ακόμα και την επιχειρηματικότητα. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση είναι πολύπλευρο και για να εφαρμοστεί ικανοποιητικά και σωστά χρειάζεται η διυπηρεσιακή συνεργασία.

Τέλος, χρειάζεται η εμπλοκή των μη κυβερνητικών οργανώσεων, των τοπικών αρχών και άλλων τοπικών ομάδων, μεταξύ των οποίων βέβαια και οι οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία. Αυτό ήδη άρχισε να γίνεται. Από την αρχή που έγινε το πρώτο προσχέδιο του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Απασχόληση ζητήθηκαν οι απόψεις των μη κυβερνητικών οργανώσεων, των τοπικών αρχών και των κοινωνικών ομάδων γενικότερα. Το Παγκύπριο Συμβούλιο Ευημερίας, οι συνδικαλιστικές και οι εργοδοτικές οργανώσεις μας έχει υποβάλει λεπτομερείς απόψεις τις οποίες προσπαθήσαμε να λάβουμε υπόψη σε όσο το δυνατό μεγαλύτερο βαθμό. Βεβαίως, η διαβούλευση αυτή θα συνεχιστεί για να καθοριστούν καλύτερα οι διάφορες δράσεις και για να τις παρακολουθήσουμε και στην εφαρμογή τους στην πράξη, διότι έχουμε ακόμα πολλά να κάνουμε στα επόμενα δυο χρόνια που μας μένουν για το τριετές αυτό σχέδιο.

Για να τελειώσω, υπενθυμίζω ότι για να γίνει πιο σωστή και πιο αποτελεσματική η αντιμετώπισή των προκλήσεων αυτών, πρέπει να υπάρχει σφαιρική αντιμετώπιση. Χρειάζεται συνεργασία μεταξύ πολλών φορέων και εταιρικότητα και μια καλά οργανωμένη, προγραμματισμένη με μηχανισμούς παρακολούθησης της υλοποίησης, ώστε να εφαρμόζουμε στην πράξη αυτά που λέμε. Τα προγράμματα οφείλουν να υλοποιούνται όσο το δυνατό καλύτερα για να επιτυγχάνονται τελικά οι στόχοι μας.

Πολιτικές της μη διάκρισης, θετικά μέτρα και πρακτικές στην Κύπρο

Αριστος Τσιάρτας- Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως

Επιτρέψτε μου κατ' αρχήν να επισημάνω ότι η τελευταία πενταετία, και αναφέρομαι στην περίοδο μετά το 2000, μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια περίοδος ουσιαστικής κατοχύρωσης σε νομοθετικό επίπεδο των δικαιωμάτων των αναπήρων και συνακόλουθα ως μια περίοδος υψηλών προσδοκιών και απαιτήσεων. Οι σημαντικότερες εξελίξεις ήταν η ψήφιση του περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμου του 2000(N.127(I)/2000) και αργότερα, το 2004, του τροποποιητικού Νόμου 57(I)/2004 που μετέφερε ουσιαστικά στην κυπριακή έννομη τάξη το κοινοτικό κεκτημένο αναφορικά με τα δικαιώματα των αναπήρων στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης. Στο μεταξύ, η ανακήρυξη του 2003 ως έτους αφιερωμένου στα άτομα με αναπηρίες έδωσε την ευκαιρία για ευρύτερη ενημέρωση αλλά και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για τα θέματα αυτά.

Κεντρική συνισταμένη των νομοθετικών εξελίξεων και πολιτικών στον τομέα της διασφάλισης των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία παραμένει η κατοχύρωση του δικαιώματος της ισότιμης πρόσβασης σε όλες τις πτυχές της επαγγελματικής και κοινωνικής ζωής. Οι εξελίξεις σε νομοθετικό επίπεδο είχαν ως αφετηριακό σημείο τα σχετικά ψηφίσματα και τις διακηρύξεις διεθνών ή περιφερειακών οργανισμών (Η.Ε, Ευρωπαϊκή Ένωση) και σε μεγάλο βαθμό συνιστούσαν μεταφορά σε εθνικό επίπεδο γενικά αποδεκτών επιπέδων προστασίας των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία. Κατ' αυτόν τον τρόπο κατοχυρώθηκαν στην Κύπρο μέσω του νόμου Ν. 127(I)/2000 κάποια βασικά δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία όπως:

- (α) Η έγκαιρη επισήμανση και διάγνωση της αναπηρίας, η παρέμβαση και η πρόληψη των περαιτέρω συνεπειών της, η παροχή ιατροφαρμακευτικής φροντίδας, η αποκατάσταση των λειτουργιών περιλαμβανομένης της παροχής και εκπαίδευσης στη χρήση προσθετικών και ορθοτικών μελών, καθώς και ψυχολογική και άλλη στήριξη του ίδιου του ατόμου και της οικογένειάς του.
- (β) Η προσωπική στήριξη με βοηθητικά όργανα συσκευές, άλλα μέσα και υπηρεσίες, τα οποία βοηθούν το άτομο στην καθημερινή διαβίωση και εργασία, με διερμηνέα ή συνοδό, καθώς και άλλη αναγκαία στήριξη, όπου κρίνεται απαραίτητο.
- (γ) Η προσβασιμότητα στη στέγαση, στα κτίρια, στους δρόμους και γενικά στο φυσικό περιβάλλον, στα δημόσια μέσα συγκοινωνίας και σε άλλα μέσα διακίνησης.
- (δ) Η πρόσβαση στην ενταγμένη εκπαίδευση σύμφωνα με τις ανάγκες των ατόμων αυτών.
- (ε) Η πρόσβαση στην πληροφόρηση και την επικοινωνία με ειδικά μέσα όπου τούτο κρίνεται αναγκαίο, ιδιαίτερα για ορισμένες ομάδες ατόμων με αισθητηριακές αναπηρίες.

- (στ) Οι υπηρεσίες κοινωνικής και οικονομικής ένταξης, επαγγελματικής αξιολόγησης και προσανατολισμού, επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης στην ανοικτή αγορά εργασίας.
- (ζ) Το αξιοπρεπές επίπεδο ζωής και, όπου απαιτείται, μέσα από οικονομικές παροχές και κοινωνικές υπηρεσίες.
- (η) Η δημιουργία προσωπικής και οικογενειακής ζωής.
- (θ) Η συμμετοχή σε πολιτιστικές, κοινωνικές, αθλητικές και θρησκευτικές δραστηριότητες καθώς και σε άλλες δραστηριότητες αναψυχής.

Σημαντικό είναι επίσης το ότι κατοχυρώθηκε και νομοθετικά η αρχή της ίσης μεταχείρισης, σε σχέση με τους υπόλοιπους εργοδοτούμενους, στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης και στον τομέα της παροχής αγαθών και υπηρεσιών. Εγκαθιδρύθηκε επιπλέον το Παγκύπριο Συμβούλιο για Άτομα με Αναπηρίες με συμβουλευτικές και συντονιστικές αρμοδιότητες σε σχέση με θέματα που αφορούν τα άτομα με αναπηρίες

Εν τω μεταξύ η πορεία ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου σε συνδυασμό με την εφαρμογή των δράσεων του πενταετούς προγράμματος της Ένωσης για την καταπολέμηση των διακρίσεων, επηρέασαν καθοριστικά τη διαμόρφωση ενός νέου πλαισίου καταπολέμησης των διακρίσεων και την ανανέωση των υφιστάμενων θεσμών προστασίας των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία. Η Οδηγία 2000/78 του Συμβουλίου της Ένωσης εισάγει και διαμορφώνει ένα νέο γενικό πλαίσιο για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία. Σκοπός της Οδηγίας είναι η θέσπιση ενός γενικού και ελάχιστου πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω θρησκείας, πεποίθησης, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας.

Το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας καλύπτει το φάσμα όλων των δραστηριοτήτων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και αφορά:

- Τους όρους πρόσβασης στην απασχόληση, την αυτοαπασχόληση και την εργασία.
- Την πρόσβαση σε όλα τα επίπεδα επαγγελματικού προσανατολισμού.
- Τις εργασιακές συνθήκες και τους όρους απασχόλησης.
- Την ιδιότητα του μέλους και τη συμμετοχή σε οργανώσεις εργαζομένων ή εργοδοτών.

Στην περίπτωση των ατόμων με αναπηρία, όπως και στην περίπτωση των υπολοίπων τεσσάρων θεματικών διακρίσεων που ανέφερα πιο πάνω, η Οδηγία διακρίνει μεταξύ των ακόλουθων μορφών διακρίσεων:

1. Άμεση διάκριση

Άμεση διάκριση υφίσταται όταν ένα άτομο με αναπηρία υφίσταται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν που υφίσταται, υπέστη ή θα υφίστατο σε ανάλογη

κατάσταση ένα άλλο πρόσωπο. Κρίσιμη για την εφαρμογή της ρύθμισης αυτής είναι η έννοια της ανάλογης κατάστασης. Για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων είναι σημαντική η προβολή συγκριτικών μεθόδων και αποτελεσμάτων για κάθε περίπτωση. Τρεις τρόποι είναι οι ενδεδειγμένοι με βάση και τις αποφάσεις του Δικαστηρίου των ευρωπαϊκών Κοινοτήτων:

- Η σύγκριση με βάση στοιχεία που συμπίπτουν χρονικά με μια καταγγελία.
- Η σύγκριση με βάση στοιχεία του παρελθόντος.
- Οι υποθετικές συγκρίσεις.

Όπως είναι γνωστό, η σύγκριση είναι θεμελιώδες στοιχείο των διακρίσεων. Ένα άτομο με αναπηρία, λόγου χάριν, μπορεί εύκολα να συγκρίνει την περίπτωση του με ένα άτομο χωρίς αναπηρία. Μπορούν να γίνουν ακόμα και πιο πολύπλοκες συγκρίσεις όπως ανάμεσα σε ένα άτομο με αναπηρία στην όραση και ένα άτομο με αναπηρία στην ακοή που ισχυρίζεται ότι έτυχε δυσμενούς μεταχείρισης λόγω της αναπηρίας του.

Η απάντηση στο ερώτημα κατά πόσον η άμεση διάκριση μπορεί να επιτραπεί σε συγκεκριμένες περιπτώσεις είναι καταρχήν καταφατική. Όταν η διαφορετική μεταχείριση βασίζεται σ' ένα χαρακτηριστικό στοιχείο σχετικό με τη φύση συγκεκριμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων ή του πλαισίου εντός του οποίου διεξάγονται αυτές, τότε εφόσον ο στόχος είναι θεμιτός και η προϋπόθεση ανάλογη, η διάκριση είναι νόμιμη. Για παράδειγμα, μπορεί ένας σκηνοθέτης να απαιτήσει όπως ένας ηθοποιός έχει ή να μην έχει μια μορφή αναπηρίας για να υποδυθεί συγκεκριμένο ρόλο, χωρίς αυτό να αποτελεί διάκριση.

2. Έμμεση Διάκριση

Έμμεση διάκριση υφίσταται όταν μια εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική μπορεί να θέσει πρόσωπα συγκεκριμένης αναπηρίας σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με άλλα πρόσωπα, εκτός αν η διάταξη ή το κριτήριο ή η πρακτική δικαιολογείται αντικειμενικά από ένα θεμιτό σκοπό και τα μέσα επίτευξης του σκοπού είναι πρόσφορα και αναγκαία.

Μεθοδολογικά, πως μπορεί κάποιος να συγκρίνει μια ομάδα προσώπων με μια άλλη για να καταλήξει σε ασφαλή συμπεράσματα για το θέμα της διάκρισης; Τα στατιστικά στοιχεία ίσως να είναι η μόνη αλλά όχι η πιο ασφαλής μέθοδος αφού για πολλούς τομείς δεν μπορούν να συγκεντρωθούν στατιστικές.

Σε σχέση με το επιτρεπτό της έμμεσης διάκρισης στη βάση της αναπηρίας ενός ατόμου, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο υποστήριξε ότι αυτό μπορεί να συμβεί μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και μόνο εφόσον συντρέχουν *σωρευτικά* τρεις προϋποθέσεις:

- α. Εφόσον η συγκεκριμένη πρακτική ή διάταξη συναρτάται με κάποια ειδική ανάγκη.
- β. Εφόσον η πρακτική ή η διάταξη είναι η πλέον πρόσφορη για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού.
- γ. Εφόσον η πρακτική ή η διάταξη είναι αναγκαία για την επίτευξη του στόχου.

3. Παρενόχληση

Ως παρενόχληση ορίζεται η ανεπιθύμητη συμπεριφορά έναντι οποιουδήποτε προσώπου που συνδέεται με την αναπηρία του με σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας του προσώπου αυτού και τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού ταπεινωτικού ή εχθρικού περιβάλλοντος. Η έννοια της παρενόχλησης μπορεί να ορισθεί με βάση την εθνική νομοθεσία και την πρακτική των κρατών μελών.

4. Εντολή για εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης

Ο Νόμος απαγορεύει ρητά την οποιαδήποτε εντολή για εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης στη βάση της αναπηρίας ενός προσώπου. Απαγορεύεται για παράδειγμα η εντολή ενός εργοδότη για πρόσληψη ή αποκλεισμό από πρόσληψη ατόμων με αναπηρία.

Όσον αφορά στη μεταφορά της Οδηγίας αυτής στο Κυπριακό νομικό σύστημα, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι ρυθμίσεις αυτές έχουν ενσωματωθεί στο Νόμο 57(I) του 2005 ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1^η Μαΐου 2004. Παράλληλα ψηφίστηκε και ο νόμος - πλαίσιο (Ν 42(I)/2004) για την καταπολέμηση των διακρίσεων ο οποίος προσέδωσε νομοθετικά στην Επίτροπο Διοικήσεως τις αρμοδιότητες ανεξάρτητου οργάνου που είναι επιφορτισμένο με την καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων συμπεριλαμβανομένων και διακρίσεων σε βάρος ατόμων με αναπηρίες στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας.

Οι σημαντικότερες και εν πολλοίς καινοτόμες πρόνοιες των δυο νέων νομοθεσιών συνιστούν ουσιαστική αναβάθμιση του πλαισίου κατοχύρωσης των δικαιωμάτων των αναπήρων αφού με αυτές:

1. Θεσμοθετείται η δυνατότητα δικαστικής και εξωδικαστικής προστασίας στα θύματα διακρίσεων. Στην περίπτωση της δικαστικής προστασίας, εισάγονται αποδεικτικές διαδικασίες αντιστροφής του βάρους της απόδειξης που αποσκοπούν στο να καταστήσουν πιο ευχερή την απόδειξη της διάκρισης. Έτσι σε περίπτωση δικαστικής διαδικασίας, εφόσον το θύμα της διάκρισης αποδείξει εκ πρώτης όψεως τη δυνατότητα διάκρισης, το βάρος της απόδειξης αντιστρέφεται και εναπόκειται στον αντίδικο να αποδείξει ότι δεν παραβίασε τη σχετική νομοθεσία.
2. Ο θεσμός του εξωδικαστικού ελέγχου σε συγκεκριμένες καταγγελίες για διακρίσεις σε βάρος ατόμων με αναπηρίες κατοχυρώνεται νομοθετικά και ασκείται από τον Επίτροπο Διοικήσεως. Με βάση το σχετικό νόμο ο Επίτροπος είναι πλέον επιφορτισμένος με την αρμοδιότητα εξέτασης συγκεκριμένων καταγγελιών για επίδειξη διακριτικής μεταχείρισης σε βάρος ατόμων με αναπηρίες σε θέματα εργασίας και απασχόλησης. Ο Επίτροπος προβαίνει σε έρευνα συγκεκριμένων καταγγελιών και μέσα από ευέλικτες διαδικασίες διαμεσολάβησης ή συμφιλίωσης αποβλέπει κατ'αρχήν στην άρση και εξάλειψη των διακρίσεων σε βάρος των ατόμων με αναπηρίες. Σε περίπτωση που η παρέμβαση του Επιτρόπου δεν οδηγήσει σε άρση της παρανομίας και της διάκρισης τότε ο Επίτροπος μπορεί να

υποβάλει το πόρισμα του και να χρησιμοποιήσει τις κυρωτικές δυνατότητες που του δίδει η νομοθεσία. Οι κυρώσεις μπορεί να συνίστανται στην επιβολή προστίμων και έκδοση διαταγμάτων που δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας. Σε σοβαρές περιπτώσεις που συγκεκριμένη συμπεριφορά μπορεί να επισύρει ποινικές κυρώσεις είναι δυνατή η προσφυγή στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας για λήψη δικαστικών μέτρων εναντίων των παραβατών.

3. Θεσμοθετείται πλέον η δυνατότητα του Επιτρόπου να διενεργεί έρευνες και στατιστικές μελέτες για θέματα διακρίσεων, να ετοιμάζει και να δημοσιεύει κώδικες πρακτικής και να υποβάλλει εισηγήσεις για θέματα που σχετίζονται με τις διακρίσεις σε βάρος των ατόμων με αναπηρίες.
4. Προκειμένου να πραγματοποιηθεί η πλήρης ισότητα, η αρχή της ίσης μεταχείρισης δεν εμποδίζει τις αρμόδιες αρχές να θεσπίσουν ή να διατηρήσουν ειδικά μέτρα θετικής δράσης με σκοπό την πρόληψη ή την αντιστάθμιση μειονεκτημάτων λόγω αναπηρίας.
5. Καθίσταται πλέον και θεσμικά υπόλογος, πέραν του δημόσιου, και ο ιδιωτικός τομέας αφού η νέα αρχή που δημιουργείται εξετάζει καταγγελίες και παράπονα εναντίον δημοσίων αλλά και ιδιωτών και ιδιωτικών επιχειρήσεων και οργανισμών.

Στα πλαίσια εφαρμογής της νέας νομοθεσίας στο Γραφείο του Επιτρόπου Διοικήσεως έχουν ήδη δημιουργηθεί, από την 1^η Μαΐου 2004, δυο νέες Αρχές. Η Αρχή κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων, η οποία διερευνά παράπονα για διακρίσεις στη βάση της φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής ή προέλευσης ενός προσώπου και η Αρχή Ίσης Μεταχείρισης στην Απασχόληση και την Εργασία που διερευνά παράπονα για διακρίσεις λόγω φύλου, αναπηρίας, ηλικίας, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων και σεξουαλικού προσανατολισμού.

Μέχρι σήμερα έχουν υποβληθεί στις δυο Αρχές πάνω από 100 τέτοια παράπονα και έχουν γίνει παρεμβάσεις σε σημαντικά ζητήματα. Αναφορικά με τα θέματα αναπηρίας, βρίσκονται τώρα στο στάδιο της διερεύνησης παράπονα ενός τυφλού ατόμου για επίδειξη διακριτικής συμπεριφοράς απέναντι του από την ΑΗΚ σε σχέση με διαδικασίες πρόσληψης, καθώς και ενός παιδιού με αναπηρία σε σχέση με τη μεταχείριση και την ιατρική φροντίδα που τυγχάνει από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας.

Εκτιμώ ότι τα τελευταία χρόνια, μετά και τις προσπάθειες των ατόμων με αναπηρίες στην Κύπρο, νέες πολιτικές, νέες ρυθμίσεις και νέες πρακτικές συνθέτουν ένα νέο αναβαθμισμένο πλαίσιο άρσης των εμποδίων και του αποκλεισμού που υφίστανται τα άτομα με αναπηρίες. Σοβαρά προβλήματα εξακολουθούν όμως να παραμένουν άλυτα.

Υπολογίζεται ότι σήμερα στην Ευρώπη υπάρχουν γύρω στα 40 εκατομμύρια άτομα με αναπηρίες. Στην Κύπρο, με βάση στοιχεία που παρατίθενται στο Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ενσωμάτωση για την περίοδο 2004-2006, ο

αριθμός των ατόμων με μακροχρόνια προβλήματα υγείας ή ανικανότητας αντιστοιχεί στο 12.2% του πληθυσμού ενώ μόνο το 48% των ατόμων με αναπηρίες δηλώνουν ότι εργάζονται. Υπάρχει λοιπόν ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων που πρέπει να συμμετέχουν, που έχουν τη δυνατότητα να αποτελέσουν παραγωγικό δυναμικό και που ο αριθμός τους και μόνο επιβάλλει συγκεκριμένες δράσεις. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης που εκπόνησε πρόσφατα το Υπουργείο Εργασίας φαίνεται να υιοθετεί την αναγκαιότητα λήψης μέτρων για απάμβλυνση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρίες προωθώντας την κοινωνική τους ένταξη, την ανάσχεση του αποκλεισμού τους, την ανεξάρτητη διαβίωση τους και το δικαίωμα τους για ισότιμη συμμετοχή στην κοινωνική και οικονομική ζωή του τόπου.

Για να επιτύχει η προσπάθεια αυτή απαιτείται η συνδρομή όχι μόνο των οργανώσεων των ατόμων με αναπηρίες αλλά και η συμμετοχή ολόκληρης της κοινωνίας των πολιτών, των κρατικών υπηρεσιών, της τοπικής αυτοδιοίκησης, του ιδιωτικού τομέα και όλων των κοινωνικών εταίρων. Σε κάθε περίπτωση, ο σεβασμός και η κατοχύρωση του δικαιώματος στη διαφορά, η αξία και αυταξία της μοναδικότητας και της ιδιαιτερότητας του κάθε ανθρώπου θα πρέπει να επιτελέσουν τον ακρογωνιαίο λίθο της δημιουργίας ενός νέου περιβάλλοντος που δεν θα αποκλείει αλλά θα ενσωματώνει τα άτομα με αναπηρίες.

Σε απάντηση του ερωτήματος που έθεσε από το ακροατήριο ο κ. Φλωρέντζος ως προς τη διάκριση που μπορεί να υποστεί ένα άτομο με αναπηρία σε σχέση με τη ρύθμιση του νόμου του 87/1, θεωρώ ότι το θέμα έχει ως εξής: Αν ερμηνευθεί η έννοια της ανάλογης κατάστασης με βάση τα πρότυπα που δίδει το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, κατά την άποψή μου υπάρχει πράγματι περίπτωση άμεσης διάκρισης και ως εκ τούτου ένα μεγάλο νομοθετικό κενό στην Κυπριακή νομοθεσία. Στη διαδικασία της ενσωμάτωσης της Οδηγίας υπήρξαν και άλλα νομοθετικά κενά, τα οποία πιστεύω θα αναδειχθούν μέσα από τη δικαστική διεκδίκηση αυτών των δικαιωμάτων, μέσα από την εξωδικαστική τους διεκδίκηση και επίσης μέσα από μια διαδικασία την οποία θα ξεκινήσει η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στις αρχές του 2005, για να εξακριβώσει το κατά πόσον οι εθνικές νομοθεσίες των δέκα νέων κρατών μελών είναι συμβατές με την Οδηγία. Πιστεύω και συμμερίζομαι την άποψή του κ. Φλωρέντζου ότι σε σχέση με τις θετικές δράσεις υπάρχει πράγματι κενό το οποίο θα πρέπει να σπεύσουμε να διορθώσουμε πριν υποστούμε τη διαδικασία εξακρίβωσης της εναρμόνισης που θα γίνει στις αρχές του 2005 γιατί στην περίπτωση που δεν συμμορφωθούμε με τις συστάσεις που θα ακολουθήσουν, θα υπάρξουν κυρώσεις που θα επιβληθούν από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο μετά από προσφυγή σε αυτό από την Επιτροπή.

Ο ρόλος της Υπηρεσίας Μέριμνας Αναπήρων στην στήριξη των ατόμων με αναπηρία

Χρίστος Αγγελίδης, Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων

Η εισήγησή μου θα περιστραφεί στις βασικές αρμοδιότητες της Υπηρεσίας Μέριμνας Αναπήρων, του Τμήματος Εργασίας, στην υφιστάμενη νομοθεσία που αφορά τα άτομα με αναπηρίες που είναι κάτω από την αρμοδιότητα του Τμήματος καθώς και στα νέα σχέδια που θα εισαχθούν μέσα στο νέο χρόνο για διεύρυνση των ευκαιριών απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία και τα οποία θα συγχρηματοδοτηθούν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και την Κυβέρνηση για τα τρία προσεχή χρόνια.

Η πολιτική του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων στον τομέα Μέριμνας Αναπήρων εστιάζεται στην προώθηση της ισότητας ευκαιριών και στην διασφάλιση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες για την πλήρη και ισότιμη συμμετοχή τους στην κοινωνική και οικονομική ζωή του τόπου. Η πολιτική αυτή διασφαλίζεται με την λήψη των αναγκαίων μέτρων και την εφαρμογή διαφόρων προγραμμάτων καθώς επίσης και με την θέσπιση της αναγκαίας νομοθεσίας.

Μια σημαντική εξέλιξη στον τομέα αυτό αποτέλεσε η σύσταση της Υπηρεσίας Μέριμνας Αναπήρων, στο Τμήμα Εργασίας, με σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου το 1989.

Ο κυριότερος λόγος για την ίδρυση της Υπηρεσίας Μέριμνας Αναπήρων ήταν η αντιμετώπιση πάνω σε ενιαία βάση όλων των προβλημάτων που αφορούν τα άτομα με αναπηρίες, με εκτελεστική ή συντονιστική ιδιότητα, ανάλογα με την περίπτωση. Σημαντικότερος στόχος και επιδίωξη της Υπηρεσίας είναι η λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων και η εφαρμογή προγραμμάτων για υλοποίηση στην πράξη της ισότητας ευκαιριών και των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες για πλήρη και ισότιμη συμμετοχή τους στην κοινωνική και οικονομική ζωή της χώρας.

Το 2000 συστάθηκε το Παγκύπριο Συμβούλιο για τα Άτομα με Αναπηρίες με σχετική πρόνοια του Περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμου του 2000 το οποίο ουσιαστικά διαδέχτηκε το Παγκύπριο Συμβούλιο Αποκατάστασης Αναπήρων, που λειτούργησε με διοικητική διευθέτηση για δέκα περίπου χρόνια. Μέσω του Συμβουλίου επιτυγχάνεται η μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή των ιδίων των ατόμων με αναπηρίες στη λήψη αποφάσεων και στην εφαρμογή προγραμμάτων που τους αφορούν.

Το νομοθετικό πλαίσιο προστασίας των Ατόμων με Αναπηρίες που εφαρμόζει η Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων, του Τμήματος Εργασίας, είναι:

Ο περί Λαχείου Πρόνοιας Νόμος του 1992 (Ν. 79(I)/92) και Ο
περί Λαχείου Πρόνοιας Κανονισμοί του 1994 (Κ.Δ.Π. 179/94)
Ο περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμος του 2000 (Ν. 127(I)/2000) και
(Τροποποιητικός) Νόμος του 2004 (Ν58(I)/2004) και
Ο περί Ειδικού Ταμείου του Κέντρου Επαγγελματικής Αποκατάστασης Ατόμων
με Αναπηρία Νόμος του 2000 (Ν.103(I)/2004)

Τα Σχέδια και Προγράμματα τα οποία προωθούν την ένταξη των ατόμων με αναπηρίες στην αγορά εργασίας τα οποία εφαρμόζονται από την Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων, του Τμήματος Εργασίας, είναι:

☐ Το Σχέδιο Αυτοεργοδότησης ατόμων με αναπηρίες

Με το σχέδιο αυτό παρέχεται ποσό μέχρι £2.000 υπό μορφή χορηγίας και επιδότηση τόκων μέχρι £300 για 5 χρόνια στα άτομα με αναπηρία με σκοπό την αυτοεργοδότησή τους. Σε περιπτώσεις ομαδικών σχεδίων παρέχεται αυξημένη χορηγία £500 για κάθε επιπρόσθετο άτομο.

☐ Το Σχέδιο Επαγγελματικής Κατάρτισης ατόμων με αναπηρίες σε ειδικότητες που δεν προσφέρονται στο Κ.Ε.Α.Α.

Με το σχέδιο αυτό επιδοτούνται δίδακτρα μέχρι £1.000 για άτομα με αναπηρία, με σκοπό την παρακολούθηση προγράμματος κατάρτισης διάρκειας μέχρι 6 μήνες το οποίο θα διευκολύνει την εργοδότησή ή την ανέλιξη τους στην εργασία τους.

☐ Το Σχέδιο Απασχόλησης με Στήριξη

Με το σχέδιο αυτό παρέχεται χορηγία ύψους μέχρι £6.000 σε οργανώσεις ή υπηρεσίες για την εφαρμογή προγραμμάτων απασχόλησης με στήριξη ατόμων με σοβαρή αναπηρία, σωματική ή νοητική. Η χορηγία καλύπτει κυρίως έξοδα προσωπικού που παρέχουν προσωπική στήριξη (καθοδηγητές εργασίας).

☐ Το Σχέδιο Παροχής Οικονομικής Βοήθειας σε Εργοδότες για διαμόρφωση χώρων και τροποποίηση μηχανημάτων.

Με το σχέδιο αυτό παρέχεται χορηγία ποσού μέχρι £500 σε εργοδότες για δημιουργία εργονομικών διευκολύνσεων στους χώρους εργασίας, με σκοπό τη διευκόλυνση της πρόσληψης ατόμων με αναπηρία. Το σχέδιο αυτό με την λήξη του τρέχοντος έτους 2005 με συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, για το οποίο θα γίνει αναφορά στη συνέχεια.

Μια άλλη βασική δραστηριότητα στον τομέα της επαγγελματικής αποκατάστασης αναπήρων αποτελεί η επαγγελματική τους κατάρτιση που γίνεται από το Κέντρο Επαγγελματικής Αποκατάστασης Αναπήρων. Για τη διαμόρφωση και εφαρμογή της πολιτικής του, το Κέντρο βοηθείται από Διοικητικό Συμβούλιο που απαρτίζεται από Κυβερνητικούς Λειτουργούς, εκπροσώπους των Εργοδοτών και των Συντεχνιών καθώς και των Αναπηρικών Οργανώσεων, με Πρόεδρο τον Διευθυντή του Τμήματος Εργασίας.

Το Κέντρο παρέχει διευκολύνσεις για την εκτίμηση των επαγγελματικών ικανοτήτων των ατόμων με αναπηρίες και τα κατάρτιζει σε τεχνικά επαγγέλματα με σκοπό τη διευκόλυνση της τοποθέτησής τους σε παραγωγική απασχόληση. Επίσης, το Κέντρο προσφέρει υπηρεσίες που έχουν σκοπό να τα βοηθήσουν να αξιοποιήσουν τις ικανότητές τους, να καταστούν ανεξάρτητα.

Συγκεκριμένα, το Κέντρο παρέχει για την ώρα εκπαίδευση στις ειδικεύσεις της υποδηματοποιίας, επιπλοποιίας /ξυλουργικής, της κατασκευής σαρώθρων και κοπτικής / ραπτικής.

Επίσης το Κέντρο, παράλληλα με την κατάρτιση προσφέρει και απασχόληση στα εργαστήρια, στα άτομα που έχουν τη δυνατότητα να παράγουν, στα οποία καταβάλλεται ειδικό επίδομα παραγωγής πέρα από το εκπαιδευτικό επίδομα.

Στους μελλοντικούς μας σχεδιασμούς αποτελεί η συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ και την κυβέρνηση για τα έτη 2004-2006 των εξής δράσεων:

Ενίσχυση των υποδομών για την κοινωνική ένταξη και την επαγγελματική αποκατάσταση ενηλίκων με σοβαρή αναπηρία.

Σχέδια παροχής κινήτρων για πρόσληψη ατόμων με σοβαρές αναπηρίες στον ιδιωτικό τομέα, είτε μέσω κάλυψης μέρους του κόστους προσαρμογής του χώρου εργασίας, είτε μέσω επιδότησης μέρους του κόστους εργασίας

Επιδότηση των εισφορών στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων των αναπήρων που θα απασχοληθούν σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, καθώς και του μέρους των εισφορών που αναλογεί στους εργοδότες τους

Για μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα της προσφοράς του Τμήματος Εργασίας στον Τομέα Μέριμνας Αναπήρων επιτρέψατε μου να κάνω αναφορά και στα Σχέδια / Προγράμματα τα οποία προωθούν την κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία που εφαρμόζονται από την Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων, του Τμήματος Εργασίας:

☐ Σχέδιο Παροχής Επιδόματος Βαριάς Κινητικής Αναπηρίας

Με το σχέδιο αυτό παρέχεται μηνιαίο επίδομα (σήμερα ανέρχεται στις £160,53) στα άτομα που δεν μπορούν να βαδίζουν και έχουν ανάγκη μόνιμης χρήσης αναπηρικού τροχοκαθίσματος. (Το ύψος του επιδόματος μεταβάλλεται ανάλογα με τις εκάστοτε τιμαριθμικές αναπροσαρμογές).

☐ Σχέδιο παροχής οικονομικής βοήθειας για αντιμετώπιση ειδικών αναγκών των αναπήρων

Με το σχέδιο αυτό παρέχεται οικονομική βοήθεια για αγορά οργάνων ή βοηθημάτων από άτομα με αναπηρία για διευκόλυνση της επαγγελματικής αποκατάστασης ή βελτίωση του επιπέδου διαβίωσής τους.

☐ Σχέδιο επιχορήγησης των οργανώσεων των αναπήρων

Με το σχέδιο αυτό παρέχεται επιχορήγηση μέρους των λειτουργικών εξόδων των οργανώσεων και εξόδων για προγράμματα κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρία.

☐ Σχέδιο Επιχορήγησης Διακοπών για τα Άτομα με Αναπηρίες

Με το σχέδιο αυτό παρέχεται επιχορήγηση για διαμονή και διατροφή των ατόμων με αναπηρία και των εξαρτωμένων τους σε ξενοδοχεία των ορεινών

θέρετρων και των παραθαλάσσιων περιοχών κατά τη διάρκεια του Καλοκαιριού.

☐ Σχέδιο Παροχής Οικονομικής Βοήθειας για την Προμήθεια Τροχοκαθισμάτων στα Άτομα με Βαριά Κινητική Αναπηρία

Με το σχέδιο αυτό παρέχεται οικονομική βοήθεια στα άτομα με μόνιμη κινητική αναπηρία των κάτω άκρων, τα οποία δεν μπορούν να περπατήσουν ή μπορούν να περπατήσουν σε μικρές μόνο αποστάσεις, είτε με τη χρήση βοηθητικών μέσων είτε χωρίς αυτά.

☐ Σχέδιο παροχής τροχοκαθισμάτων με δανεισμό

Με το σχέδιο παραχωρούνται με δανεισμό τροχοκαθίσματα στα άτομα με κινητική αναπηρία των κάτω άκρων, τα οποία έχουν ανάγκη για μικρό χρονικό διάστημα

Τελειώνοντας, ελπίζω να έχω καταφέρει να σκιαγραφήσω σε αδρές γραμμές το ρόλο που έχει να διαδραματίσει το Τμήμα Εργασίας και ειδικότερα η Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων στον τομέα της κοινωνικής ενσωμάτωσης, της επαγγελματικής κατάρτισης και αποκατάστασης των ατόμων με αναπηρίες.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Χρ. Νικολαΐδης

Να προχωρήσουμε σύντομα σε συζήτηση ή ερωτήσεις, εισηγήσεις για τα θέματα που έχουν παρουσιαστεί τελευταία ώρα γι αυτό παρακαλώ όσοι έχουν ερωτήσεις να ετοιμαστούν και όποιος επιθυμεί να υποβάλει μια ερώτηση

Χρ. Αγγελίδης

Αν μου επιτρέπεται κύριε Νικολαΐδη σχετικά με τα νέα σχέδια που θα εξαγγελθούν, ελπίζουμε, κατ' αρχάς, όσα άτομα είναι άνεργα οφείλουν να εγγραφούν στα επαρχιακά γραφεία εργασίας για να εργοδοτηθούν γιατί υπάρχει σχετική πρόνοια στα σχέδια να είναι γραμμένα τα άτομα τρεις συνεχείς μήνες εκεί στα γραφεία για να μπορέσουν να ζητήσουν εργασία και να τοποθετηθούν κάπου. Έτσι να πανε να γραφούν εκεί στα επαρχιακά γραφεία εργασίας.

Ν. Πιτσιλίδης

Δεν άκουσα, μήπως ήμουν αφηρημένος. Για το ΚΕΑ μιλήσετε;

Χρ. Νικολαΐδης

Ναι ο κ. Αγγελίδης είπε κάποια σύντομα

Ν. Πιτσιλίδης

Όχι σύντομα, εκτεταμένα, τι είναι το ΚΕΑ, ο κόσμος εδώ μπορεί να μη ξέρει. Ποια είναι η προσφορά του. Αφού μιλούμε για την επαγγελματική απασχόληση αναπήρων δεν θα έπρεπε να μιλήσετε εκτεταμένα για το ΚΕΑ;

Χρ. Νικολαΐδης

Αν θέλεις κάποιες διευκρινίσεις Ντίνο

Ν. Πιτσιλίδης

Εγώ διευκρινίσεις όχι, ξέρω πολλά καλά. Απλώς ο κόσμος εδώ, αφού ακούσει για την επαγγελματική αποκατάσταση αναπήρων. Το ΚΕΑ είναι Κέντρο Επαγγελματικής Αποκατάστασης Αναπήρων. Δεν έπρεπε να μιλήσετε; απλώς λες δεν θα έπρεπε να αναλύσετε τις υπηρεσίες που προσφέρει το ΚΕΑ, ποιοι μπορούν να πάνε εκεί;.....

Ν. Νεοκλέους

Ο Αγγελίδης ανέφερε κάποια πράγματα προηγουμένως. Είπε ότι το κέντρο αυτό ιδρύθηκε το 1969. είπε σε ποιες ειδικότητες παρέχει επιμόρφωση εκπαίδευσης σήμερα, αλλά πράγματι πιθανόν να αξίζει κάποια ανάλυση το θέμα. Πρώτα όταν έγινε το Κέντρο το 1969 ήταν η μοναδική δραστηριότητα, ήταν η μοναδική υπηρεσία ίσως του Υπουργείου Εργασίας, κατ' εξοχήν υπηρεσία που ασχολείτο με αυτόν τον τομέα. Δεν υπήρχε η Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων. Η Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων ιδρύθηκε πολύ αργότερα και ανάμεσα στις άλλες αρμοδιότητες της περιέκλεισε και το Κέντρο Αναπήρων. Με το να ιδρυθεί η Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων, ακριβώς, διευρύνθηκε, ήταν μια ένδειξη ότι διευρύνεται η κρατική πολιτική και ιδιαίτερα η πολιτική της απασχόλησης και αποκατάστασης ατόμων με αναπηρία και έξω

από το Κέντρο, πράγμα που κάμνει φανερό βέβαια και ένας από τους πιο πρόσφατους νόμους, ο νόμος για το ειδικό ταμείο του Κέντρου Αποκατάστασης Αναπήρων. Δηλαδή, μπορεί να γίνονται διάφορες δραστηριότητες εκπαίδευσης, επιμόρφωσης, αποκατάστασης ατόμων με αναπηρία, όχι μόνο στο Κέντρο αλλά και αλλού. Ακούσατε προηγουμένως για διάφορα σχέδια που υπάρχουν, για διάφορες άλλες ενέργειες που γίνονται ώστε να είναι μέρος της κρατικής πολιτικής, της ευρύτερης κρατικής πολιτικής η ενσωμάτωση, η κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας. Το γεγονός, το ατυχές γεγονός, ότι αυτή τη στιγμή στο Κέντρο λειτουργούν μόνο κάποια εργαστήρια που αντανakλούν την οικονομία προ 20ετίας και όχι τη σημερινή οικονομία, το έχουμε ήδη παραδεχθεί, είναι διαπιστωμένο και πράγματι μια από τις πρώτες προτεραιότητες της κρατικής πολιτικής τα επόμενα, την αμέσως επόμενη περίοδο, πρέπει να είναι, να εντοπιστούν πιο κατάλληλες δραστηριότητες, πιο κατάλληλα επαγγέλματα και πιο κατάλληλοι τρόποι για να βοηθηθούν, όσοι επιθυμούν να πάρουν τις δεξιότητες να αποκτήσουν τις δεξιότητες που χρειάζονται και να μη περιοριζόμαστε σε μια δυο τρεις βιομηχανικές δραστηριότητες που ουσιαστικά έχουν εκλείψει από την Κυπριακή οικονομία ή κάποια άλλα μικροπράγματα.

Μ. Φλωρέντζος

Παρεμπιπτόντως κρατούμε πρακτικά από αυτό το σεμινάριο; Τα αποτελέσματα θα γραφούν σε μια έκθεση; για να σταλούν στους ενδιαφερόμενους;

Χρ. Νικολαΐδης

Βεβαίως θα εκδοθεί ένα compendium, ένα ολοκληρωμένο πρακτικό με όλες τις εισηγήσεις όλα τα συμπεράσματα τα πορίσματα που θα έχουμε.

Πιτσιλλίδης

Διότι ο κ. Νεοκλέους είπε ότι παραδέχθηκε ότι το ΚΕΑ είναι σε πολύ παραδοσιακά επαγγέλματα που εργάζεται μέχρι τώρα και καλό θα είναι να προοδεύσει. Είπε μερικές καλές προοδευτικές εισηγήσεις και καλό θα είναι εφόσον θα γραφούν τα αποτελέσματα να γραφούν και αυτά που είπε ο κ. Νεοκλέους.

Χρ. Νικολαΐδης

Μπορεί να διατυπωθεί στα συμπεράσματα. Ασφαλώς στόχος μας δεν είναι να πάρουμε κανένα από το λαιμό ούτε τον κ. Νεοκλέους ούτε κανένα άλλο.

Χρ. Αγγελίδης

Κύριε Πιτσιλλίδη πρέπει να προσέξετε ότι ο κ. Νεοκλέους έχει αναφερθεί και στο νόμο που έχει ρυθμίσει το ειδικό ταμείο του ΚΕΑ, είστε και εσείς μέλος της διαχειριστικής επιτροπής αυτής και γνωρίζετε τον νόμο ότι δεν είναι ανάγκη να γίνουν ειδικεύσεις εκεί εργαστήρια. Ο νόμος αυτός το επιτρέπει να γίνουν διάφορες δραστηριότητες εκτός του Κέντρου και είναι πολύ σημαντικό αυτό. Δηλαδή και με χαμηλή οικονομική δαπάνη με λίγα χρήματα, πιο αποτελεσματικά, πιο ευέλικτη στρατηγική και δράση προς όφελος των ατόμων με αναπηρίες προφανώς.

Πιτσιλλίδης

Δεν είναι αυτό. Το θέμα είναι ότι ο κ. Νεοκλέους έχει πολύ καλές ιδέες. Μήπως υπάρχει κάποιος μπαμπούλας που δεν τον αφήνει να τις εκτελέσει αυτό είναι.

Μ. Φλωρέντζος

Θέλω να πάρω μια θέση, να υποβάλω μια ερώτηση και να κάνω δυο σχόλια. Η θέση μου πρώτα. Όπως είπε ο κ. Τσιάρτας, με το νόμο 57/1 του 2004 έγινε μια προσπάθεια εναρμόνισης του περί ατόμων με αναπηρίες νόμου του 2000 ώστε να συνάδει με τις διατάξεις της οδηγίας 2000/78 της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πράγματι έχει εναρμονιστεί ο νόμος αυτός αλλά μόνο ως προς τη μια πτυχή της ισότητας, την απαγορευτική πτυχή. Δηλαδή της μη διάκρισης. Πράγματι έχουν τεθεί στο νόμο, έχουν προστεθεί διατάξεις στις οποίες έχει αναφερθεί ο κ. Τσιάρτας, που απαγορεύουν σχεδόν με ικανοποιητικό τρόπο, σχεδόν με κάθε μορφή άμεσης ή έμμεσης διάκρισης στην εργασία ατόμων με αναπηρίες, που ασφαλώς είναι βοηθητικό. Η σπουδαιότερη πτυχή όμως της οδηγίας 2000/78 πιστεύω δεν ήταν η απαγορευτική πτυχή γιατί, θα συμφωνεί και ο κ. Τσιάρτας, πως τουλάχιστον το άρθρο 28 του Συντάγματος μας από το 1960 διασφάλιζε αυτή την μορφή ισότητας, δηλαδή τη μη διάκριση σε βάρος κανενός. Όμως, με όχι με τόσο λεπτομερή τρόπο, όπως μπήκε στις διατάξεις που μπήκαν στο νόμο περί ατόμων με αναπηρίες. Αυτό δεν έχει εναρμονιστεί καθόλου, είναι η άλλη πτυχή της οδηγίας και της έννοιας της ίσης μεταχείρισης. Η έννοια, δηλαδή, της λήψης θετικών μέτρων για τα άτομα με αναπηρίες. Δηλαδή η θετική μορφή, δηλαδή, διαφορετική νομοθετική και διοικητική ρύθμιση, ατόμων και καταστάσεων που είναι διαφορετικές από άλλες. Επομένως παραμερίναμε με το άρθρο 5 του περί ατόμων με αναπηρίες νόμου. Παραμερίναμε με τη δυνατότητα που προβλέπει για τρεις μορφές μόνο θετικών μέτρων, οι οποίες θα ληφθούν από το κράτος και έχουμε τώρα 2004, από το 2000. Το ερώτημα που ανακύπτει και θέτω είναι, δεδομένου ότι το άρθρο 5 εδάφιο 2, του περί ατόμων με αναπηρίες νόμου, προβλέπει αυτές τις τρεις μορφές μόνο, δηλαδή, τη δημιουργία κινήτρων για την εργοδότηση των αναπήρων, την εισαγωγή σχεδίων για την εργοδότηση ατόμων με αναπηρίες στον ιδιωτικό τομέα και τη δημιουργία θέσεων στο Δημόσιο που θα γίνουν για αποκλειστικό διορισμό ατόμων με αναπηρία. Και δεδομένου ότι την ίδια στιγμή που η Βουλή ψήφισε τον τροποποιητικό αυτό νόμο εναρμονίζοντας, τον περί ατόμων με αναπηρίες νόμο, με την οδηγία, την ίδια στιγμή η ίδια η Βουλή ψήφισε τον άλλο νόμο τον νόμο 87/1 του 2004, που παρέχει προτεραιότητα σε άτομα που δεν έχουν αναπηρία, στο δημόσιο τομέα, στη δημόσια υπηρεσία, στην εκπαιδευτική υπηρεσία και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, δηλαδή, άτομα τέκνα εγκλωβισμένων, αγνοουμένων, συγγενείς κλπ θυμάτων πολέμου κλπ και σε ένα μικρό μέρος αναπήρων πολέμου. Δεδομένου λοιπόν αυτών, το ερώτημα που ανακύπτει, όταν βρεθούν ανθυποψήφιοι, ένα άτομο με αναπηρία και ένα άτομο που ευνοείται με τον νόμο αυτό που παραβίασε ακριβώς και την οδηγία και τον νόμο των περί ατόμων με αναπηρίες, τι είναι αυτό κύριε Τσιάρτα άμεση διάκριση, έμμεση διάκριση ή νομοθετικό κενό ή αίσχος; Το ένα είναι αυτό. Η ερώτηση.

Τώρα, το σχόλιο που ήθελα να κάνω είναι ότι με βάση ότι το άρθρο 5, εδάφιο 2, του Περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμου, κ. Αγγελίδη και κ. Νεοκλέους, προβλέπεται, προβλεπόταν από το 2000 η δημιουργία κινήτρων. Το Υπουργείο σας αυτό που έκανε, εξασφάλισε χρήματα από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο για να θεσπίσει κανονισμούς με τα κίνητρα που μας ανέφερε ο κ. Αγγελίδης, και σε αντιστάθμισμα αυτού να καταργηθούν σχέδια που

προϋπήρχαν και που το οικονομικό βάρος το έπαιρνε η κυβέρνηση. Αυτό είναι ο σκοπός και η επιδίωξη του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου να απαλλάσσει δηλαδή τις κυβερνήσεις από τις υποχρεώσεις τους, να τα φορτώνει στο Ευρωπαϊκό κοινωνικό ταμείο ή μήπως είναι για ρύθμιση και θέσπιση θετικών μέτρων σε τομείς που δεν καλύπτει που δεν μπόρεσε να καλύψει. Ευχαριστώ.

Χρ. Νικολαΐδης

Ευχαριστούμε τον κ. Φλωρέντζο. Ο κ. Τσιάρτας παρακαλώ να απαντήσει

Α. Τσιάρτας

Είναι πολύ σημαντικές οι επισημάνσεις του κ. Φλωρέντζου, τουλάχιστον ως προς το ερώτημα που έχει θέσει. Θεωρώ ότι σε αυτές τις περιπτώσεις, τη περίπτωση δηλαδή της διάκρισης που μπορεί να υποστεί, σε τέτοιες περιπτώσεις, ένα ανάπηρο άτομο σε σχέση με τη ρύθμιση του νόμου του 87/1, θεωρώ ότι το θέμα έχει δυο πτυχές. Πρώτο, υπάρχει, κατά την άποψή μου, αν ερμηνευθεί η έννοια της ανάλογης κατάστασης με βάση τα πρότυπα που δίδει το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, υπάρχει μια περίπτωση, πράγματι, άμεσης διάκρισης κατά την άποψη μου. Υπάρχει πράγματι και συμφωνώ και ένα μεγάλο νομοθετικό κενό. Στη διαδικασία της μεταφοράς της οδηγίας υπήρξαν και άλλα νομοθετικά κενά. Τώρα το πώς αυτά τα κενά θα αναδειχθούν. Θα αναδειχθούν βεβαίως μέσα από τη δικαστική, ακριβώς, μέσα από δικαστική διεκδίκηση αυτών των δικαιωμάτων, μέσω την εξωδικαστική τους διεκδίκηση και επίσης μέσα από μια διαδικασία, την οποία θα ξεκινήσει η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στις αρχές του επόμενου χρόνου, για να δει ακριβώς κατά πόσο οι εθνικές νομοθεσίες των δέκα κρατών μελών είναι συμβατές με την οδηγία. Πιστεύω, και συμμερίζομαι την άποψή σας, ότι σε σχέση με τις θετικές δράσεις υπάρχει πράγματι κενό. Και είναι πράγματι, κατά τη γνώμη μου, θα πρέπει να σπεύσουμε να το διορθώσουμε πριν ακριβώς υποστούμε ακριβώς, αυτό το είδος της παρακολούθησης που θα έχουμε στις αρχές του χρόνου, το οποίο, βεβαίως, αντιλαμβάνεστε, στη περίπτωση που θα διαπιστωθεί θα υπάρξει μια διαδικασία παρακολούθησης, συστάσεων και στη συνέχεια αν δεν διορθωθεί θα υπάρξουν ακριβώς οι κυρώσεις που είναι η προσφυγή από την Επιτροπή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Με αποτέλεσμα να πληρώσουμε τα πρόστιμα.

Χρ. Αγγελίδης

Αναφορικά με την επισήμανση του κ. Φλωρέντζου ότι έχουν ουσιαστικά καταργηθεί κάποια υφιστάμενα σχέδια. Ένα σχέδιο το οποίο ουσιαστικά είναι αυτοκαταργημένο γιατί για δέκα περίπου χρόνια που λειτουργεί ελάχιστο ενδιαφέρον είχαν δείξει οι εργοδότες για να πάρουν κάποια χρήματα, να κάμουν διευκολύνσεις για να εργοδοτήσουν άτομο. Οι δράσεις αυτές που θα συγχρηματοδοτηθούν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και την κυβέρνηση, είναι σημαντικό αυτό, είναι ουσιαστικά νέες, εκτός από το σχέδιο από το οποίο θα αναβαθμίσει το υφιστάμενο, όπως έχω πει προηγουμένως και μάλιστα περίπου με 5πλάσιο ή 6πλάσιο ποσό των 500 λιρών και έχω να πω ένα αριθμό μόνο. Περίπου για τα τρία χρόνια, ότι αφορά την μέριμνα αναπήρων, οι δράσεις κοστολογούνται γύρω στο 1,5 εκατομμύριο, 1,4 περίπου. Επομένως, η κυβέρνηση θα δώσει τις 700.000 λίρες και σε σύγκριση με τους ετήσιους προϋπολογισμούς που η αποκατάσταση αναπήρων για 3-4 σχέδια είναι γύρω στις £110.000 για μερικά χρόνια τώρα και από τον προσεχή χρόνο γύρω στις

£140.000. Επομένως, η κυβέρνηση, αν όλα πάνε καλά και επιδείξουν ενδιαφέρον και οι εργοδότες και τα ίδια τα άτομα με αναπηρίες και φυσικά και η Υπηρεσία του Τμήματος Εργασίας πρέπει να αναλάβει μια μεγάλη καμπάνια για να ενημερώσει τον κόσμο, θα δώσει πολύ πολλαπλάσια λεφτά. Δηλαδή περίπου θα δώσει τουλάχιστον 250.000 το χρόνο για τα σχέδια. Επομένως η κυβέρνηση δεν έχει μεταθέσει το βάρος των ευθυνών της στο ευρωπαϊκό κοινωνικό ταμείο .

N. Νεοκλέους

Να συμπληρώσω. Πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι ο νόμος περί ατόμων με αναπηρία του 2000 δίνει περισσότερη ευχέρεια για να γίνουν περισσότερα πράγματα από όσα έχουν γίνει και από όσα προγραμματίζονται ακόμα. Μπορούν να γίνουν και άλλα να βρεθούν και άλλα κίνητρα και άλλα σχέδια, να ληφθούν και άλλες δράσεις. Δεν λέμε ότι δεν μπορεί να γίνει αυτό. Παράλληλα, ελπίζω ότι θα γίνει θα γίνει το συντομότερο δυνατό. Είναι θέμα προτεραιοτήτων, είναι θέμα προγραμματισμού, είναι θέμα οικονομικών δυνατοτήτων. Ταυτόχρονα, είχα πει προηγουμένως ότι δεν είναι μόνο η νομοθεσία είναι και μια σειρά από άλλα κοινωνικοοικονομικά μέτρα, τα οποία προωθούνται. Είναι θέμα να βρούμε για παράδειγμα, κάτι που ξέχασα να πω προηγουμένως, να βρούμε τρόπους φροντίδας κάποιων ατόμων, εις το οποίο θέμα εξακολουθούμε να έχουμε μεγάλα κενά και προβλήματα όσον αφορά και μικρά παιδιά αλλά και ηλικιωμένους και άτομα με αναπηρία. Είναι πολλά πράγματα που μπορούν να γίνουν και δεν σημαίνει ότι ό,τι κάνουμε πρέπει να έχει τη μορφή κανονισμού για να γίνεται. Το άλλο που θα ήθελα να πω είναι όσον αφορά το αν υπάρχει σοβαρό κενό στα θετικά μέτρα, η Νομική μας Υπηρεσία δεν το είχε αντιληφθεί έτσι, γι' αυτό όταν ετοιμάστηκε το νομοσχέδιο για την εναρμόνιση του δικού μας νόμου με την ευρωπαϊκή οδηγία, ετοιμάστηκε το νομοσχέδιο με τον τρόπο που ετοιμάστηκε. Το ξέρω είναι από τότε που η οργάνωσή σας κ. Φλωρέντζο, εντόπισε αυτό το πράγμα, και διαφώνησε με τις κρατικές αρχές, με την εκτελεστική εξουσία και είπατε ότι υπάρχει αυτό το σοβαρό κενό και πρέπει να μελετηθεί περαιτέρω. Αντιλαμβάνομαι αυτό το πράγμα πρέπει να γίνει γιατί αν υπάρχει έστω και ένας κίνδυνος να έγινε λάθος, πρέπει να διορθωθεί όσον το δυνατό πιο σύντομα. Αλλά, και επιπλέον πρέπει να βρεθούν και πρακτικά θετικά μέτρα, τα οποία να μπορούν να εφαρμοστούν να μη σκαλώνουν κάπου αλλού και να έχουν ουσιαστικό αντίκρυσμα. Διότι, και αυτό δεν είναι κάτι που έχει μικρότερη σημασία θα έλεγα, διότι, το συζητούσαμε τις προάλλες, συζητούσαμε την έννοια του θετικού μέτρου κάτω από ένα άλλο κεφάλαιο της νομοθεσίας και εκεί, συγκεκριμένα για την όσον αφορά τις διακρίσεις κατά φύλο, μεταξύ ανδρών και γυναικών. Μπορεί βέβαια η νομολογία και ορισμένα πράγματα να διαφέρουν, αλλά εξακολουθεί να υπάρχει το πρακτικό ερώτημα ποια είναι αυτά τα θετικά μέτρα και πως μπορείς να τα εφαρμόσεις χωρίς να δημιουργούνται προβλήματα και με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Γι αυτό αφού ξεπεραστεί το νομικό κενό το οποίο, κατά τη γνώμη σας, δεν υπάρχει, ή αφού βεβαιωθούμε ότι δεν υπάρχει, πρέπει να δούμε και το δεύτερο, ίσως να σκεφτόμαστε, ίσως από τώρα, ποια θετικά μέτρα και ποιος είναι ο καλύτερος δυνατός τρόπος να τα προωθήσουμε ευχαριστώ.

Μ. Φλωρέντζος

Επανέρχομαι διότι αυτό που έγινε με τη Νομική Υπηρεσία, στο οποίο έχει αναφερθεί ο κ. Νεοκλέους είναι ότι το Υπουργείο Εργασίας υπέβαλε ερώτημα για γνωμοδότηση στο γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα, στη Νομική Υπηρεσία, κατά πόσο, όπως επέμενε η ΚΙΣΟΑ, μπορούν να προχωρήσουν στην εναρμόνιση του νόμου, όταν εναρμονιζόταν ο νόμος αυτός, με την επαναπήφιση της ποσόστωσης που προϋπήρχε και ακυρώθηκε με το Ανώτατο μας Δικαστήριο. Ενόψει της οδηγίας πλέον της Ευρωπαϊκής Ένωσης την οποία θα σεβόμασταν. Και η απάντηση που επήραμε κ. Νεοκλέους, από την Νικολέτα ..... ήταν ότι ναι υπάρχει και μια παλιά απόφαση για ποσόστωση υπέρ των γυναικών που λήφθηκε από το δικαστήριο ευρωπαϊκών κοινοτήτων ως αντιβαίνουσα του νόμου περί ισότητας όμως η οδηγία αυτή περί εργοδότησης, προτεραιότητα στην εργοδότηση των ατόμων με αναπηρίες είναι νεώτερη. Σας υποδείχθηκε ότι άλλα κράτη, μετά την οδηγία αυτή, μετά την έκδοση της οδηγίας, άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβανομένης Γαλλίας, Γερμανίας, θέσπισαν ποσόστωση υπέρ των ατόμων με αναπηρία και το άφησε τελικά η γνωμοδότηση ως θέμα πολιτικής απόφασης του Υπουργείου σας και εσείς δεν προχωρήσετε στη λήψη αυτού του μέτρου. Και δεν είναι μόνο αυτό το μέτρο. Ποιο από τα μέτρα που προβλέπει ο νόμος περί ατόμων με αναπηρία έχει ληφθεί. Δηλαδή, αυτό που θέλω να πω είναι ότι πράγματι δεν εναρμονίστηκε ο νόμος περί ατόμων με αναπηρίες στις διατάξεις της συγκεκριμένης οδηγίας, διότι η οδηγία προβλέπει τη λήψη θετικών μέτρων. Δεν προβλέπει να κάμουμε ένα άρθρο όπως το άρθρο 5 που λέει ότι θα ληφθούν. Απαιτεί τη λήψη μέτρων και να μη μας λετε ότι μα αυτό ξέρετε πέρασε είτε από τη Νομική Υπηρεσία είτε από τη Βουλή. Μα αλίμονο αν ήταν έτσι δεν θα υπήρχε δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, δεν θα υπήρχαν αμφισβητήσεις και όλα τα θα ήταν ωραία.

Ν. Νεοκλέους

Κύριε πρόεδρε της ΚΙΣΟΑ, κύριε Φλωρέντζο, Δεν θέλετε να κάμουμε διάλογο πάνω στο συγκεκριμένο σημείο εδώ αλλά αναγνωρίζω ότι υπάρχει κάποιο πρόβλημα. Πρέπει να το συζητήσουμε περισσότερο. Αντιλαμβάνομαι ότι κατά τη γνώμη σας υπάρχει νομοθετικό κενό και δεν σας είπα και εγώ από την αρχή, δεν λεω ότι δεν υπάρχει, είπα ότι υπάρχει κίνδυνος να έχει πρόβλημα ο νόμος μας και πρέπει να εξεταστεί. Απλώς είπα, επιπλέον, αξίζει τον κόπο να δούμε στο μεταξύ και κάποια πρακτικά πράγματα διότι για εμένα η λέξη μέτρο δεν σημαίνει μόνο νομοθετικό μέτρο αλλά έχει γενικότερη έννοια και πολλές φορές μπορούμε να κάνουμε και άλλα ουσιαστικά πράγματα, έστω και αν δεν έχουν τη μορφή νομοθεσίας. Σίγουρα πρέπει να βεβαιωθούμε ότι δεν μας εμποδίζει η νομοθεσία και όπως είπατε αν έχει οποιοδήποτε πρόβλημα η νομοθεσία πρέπει να διορθωθεί.

Χρ. Νικολαΐδης

Δηλαδή ανησυχία της ΚΙΣΟΑ, αντιλαμβάνομαι είναι ότι όχι μόνο δεν έχουμε εναρμονιστεί αλλά και δεν προχωρούμε στη λήψη θετικών μέτρων που θα βοηθήσουν πραγματικά στην ένταξη των ατόμων αναπηρία στην απασχόληση. Αλλά, αβεβαιότητα της ΚΙΣΟΑ είναι επίσης ότι στον έλεγχο που θα γίνει από την Ευρωπαϊκή Ένωση θα διαπιστωθούν κάποια κενά και οι συνέπειες για την Κύπρο θα είναι μεγάλες. Θα πρέπει λοιπόν να συζητήσουμε για να αποφευχθεί αυτό το θέμα. Και άλλες χώρες, νέα κράτη μέλη, έχουν εισαγάγει και τη

ποσόστωση και η Ουγγαρία και η Σλοβακία, αλλά και άλλα θετικά μέτρα χωρίς να υπάρχει πρόβλημα γι αυτές. Να λάβουμε επίσης υπόψη ότι και χώρες όπως η Γερμανία και η Γαλλία που έχουν πολλά μέτρα θετικά για την απασχόληση βρίσκονται τώρα ενώπιον του εδωλίου του κατηγορουμένου γιατί τα μέτρα που έχουν λάβει και είναι πολύ πιο προχωρημένα από τα δικά μας δεν θεωρούνται επαρκή για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και θα πρέπει να βελτιώσουν τα δικά τους, που είναι πολύ πιο αναβαθμισμένα από τα δικά μας. Αντιλαμβάνεστε ότι επομένως μας περιμένει πολλή δουλειά στην Κύπρο.

Μαρίνα Παγιάτσου

Εκπροσωπώ την κα Ελένη Μαύρου, αλλά αυτή τη στιγμή εκφράζω προσωπικές μου απόψεις. Ήθελα να ρωτήσω κατ' αρχήν αν το σχέδιο δράσης που έχετε καταρτίσει είχε συμμετοχή άλλων μη κυβερνητικών οργανώσεων. Ύστερα πώς σκοπεύετε να τροχειοδρομήσετε την απεξάρτηση των ατόμων από το δημόσιο βοήθημα τη στιγμή, στην αγορά εργασίας τη στιγμή που το δημόσιο βοήθημα για ένα άτομο που έχει περίπου, ας πούμε δυο εξαρτώμενα, είναι γύρω στις 360 λίρες έτσι με πολύ χοντρούς υπολογισμούς, ενώ ο μίνιμουμ μισθός για κάποιο άτομο το οποίο εργάζεται σε κατάσταση ή είναι γραφέας είναι 349 λίρες. Το άλλο ερώτημα. Νομίζω ότι πολύ απλά έχετε ανακαλύψει ότι τα προγράμματα κατάρτισης του ΚΕΑ είναι πολύ παλαιότερα, αναχρονιστικά, δηλαδή δεν αποκαθιστά κανένα άτομο αυτή τη στιγμή είτε να ξέρει κοπτική ραπτική είτε να ξέρει ξυλουργική. Και το ερώτημα είναι όλα αυτά τα χρόνια πόσα άτομα αποκαταστάθηκαν, και εκτός τούτου το κρατικό ταμείο που έγινε για τους αναπήρους. Πόσα άτομα επιχορηγήθηκαν για δραστηριότητες εκτός του ΚΕΑ, που ασφαλώς είναι και ο στόχος να μη δημιουργούμε γκέτα αλλά να δίνονται ευκαιρίες στα άτομα να εργοδοτηθούν για να μπορούν να ενταχθούν στο γενικό πλαίσιο κλπ κλπ. Φοβάμαι πάρα πολύ, διότι ακόμη και σήμερα, όλα τα σχέδια δράσης που κάμνουμε θα μείνουν στο γραφείο μετά η Κύπρος δεν θα μπορεί καν να τηρήσει τις δεσμεύσεις της, αλλά έστω και αν η Κύπρος αποκτήσει κακό όνομα σαν Ευρωπαϊκή χώρα, αυτό δεν με απασχολεί εμένα προσωπικά αλλά με απασχολεί το γεγονός ότι πολλά άτομα ακόμα θα μείνουν περιθωριοποιημένα, εξαρτημένα από το δημόσιο βοήθημα που είναι σχεδόν ελεημοσύνη. Διότι για παράδειγμα, αυτό το σχέδιο δράσης που έχετε κάμει τι στόχο έχετε βάλει. Σε πόσα χρόνια θέλετε να αποκαταστήσετε πόσα άτομα. Αν δεν το βάλουμε έτσι ποιος θα την αξιολογήσει αυτά τα λεφτά που θα ξοδευτούν σε πόσα άτομα θα δοθούν κίνητρα για να μπορούν να αποκατασταθούν στο τέλος. Ευχαριστώ.

Χρ. Νικολαΐδης

Δεν ξέρω αν κάποιος θα ήθελε να απαντήσει

Ασφαλώς το θέμα του Γραφείου Ευημερίας δεν θα μπορέσουμε άμεσα να απαντήσουμε γιατί δεν υπάρχουν εδώ λειτουργοί του γραφείου Ευημερίας αλλά έμμεσα ίσως ο κ. Νεοκλέους

Μαρίνα Παγιάτσου

Το Υπουργείο Εργασίας γενικά όχι το γραφείο Ευημερίας. Αν δεν υπάρχει πολιτική του κράτους για καθορισμό του μίνιμουμ μισθού πώς θα γίνουν ανεξάρτητοι αυτό είναι το ερώτημα και όχι γιατί το τμήμα Ευημερίας μόνο μπορεί να το καθορίσει. Είναι γενικά η εργασιακή πολιτική του κράτους και η κοινωνική πολιτική κατ' επέκταση

Μ. Φλωρέντζος

Επειδή αναφέρθηκε η κοπέλα που μίλησε προηγουμένως και ήταν το δεύτερο μου σχόλιο που είχα πει, ότι ήθελα να κάμω και το ξέχασα, θέλω να προσθέσω στα όσα είπε η κοπέλα ότι εμείς, ως ΚΙΣΟΑ, θεωρούμε το νόμο περί ταμείου του ΚΕΑ το θεωρούμε ως ένα πολύ σύγχρονο νομοθέτημα, επικροτούμε τις διατάξεις του καθιερώνει ταμείο που είναι ίσως το μοναδικό που έχει πόρους από το ίδιο το κράτος, χορηγίες από το ίδιο το κράτος, προβλέπει, σύγχρονα, το καταρτισμό σύγχρονων προγραμμάτων κατάρτισης και εκπαίδευσης στην ανοικτή αγορά εκπαίδευσης και κατάρτισης και προγραμμάτων εργοδότησης στην ανοικτή αγορά εργασίας και το θεωρούμε επομένως ένα πολύ σύγχρονο και ικανοποιητικό νομοθέτημα. Επομένως το ερώτημα που ανακύπτει για τη πολιτική που μας παρουσιάστηκε πρόσφατα θέλετε να καταργήσετε το νόμο αυτό και κάνετε καθαρή εισήγηση κατάργησης του. Ευχαριστώ

Ν. Νεοκλέους

Να προσπαθήσω να απαντήσω κάποια ερωτήματα και θέλουν να με συμπληρώσουν οι συνάδελφοι.

Όσον αφορά τις μη κρατικές οργανώσεις, πράγματι έχουν συμμετάσχει, τους δόθηκε η ευκαιρία να εκφράσουν απόψεις από την αρχή και από το πρώτο προσχέδιο του εθνικού σχεδίου δράσης για την απασχόληση, αλλά όντως, για να είμαστε και δίκαιοι μαζί τους, αν δεν πρόλαβαν να εκφράσουν όλοι σημαντικές απόψεις και να το δουν πάρα πολύ, η προθεσμία ήταν μικρή. Γενικά για όλους μας οι προθεσμίες ήταν πάρα πολύ μικρές. Ήμασταν πάρα πολύ πιεσμένοι και το εθνικό σχέδιο δράσης συντάχτηκε κάτω από τρομερά δύσκολες συνθήκες, τις οποίες παρεμπιπτόντως το τμήμα και η υπηρεσία εξακολουθούμε να βιώνουμε καθημερινώς, και κάνουμε υπεράνθρωπες προσπάθειες και για να βοηθήσουμε να συγχρηματοδοτηθούν προγράμματα και για να βοηθήσουμε να γίνουν αιτήματα, να υποβληθούν αιτήματα κάτω από ευρωπαϊκές στρατηγικές για προγράμματα και έχουμε, παρόλα αυτά, πολλές φορές με κίνδυνο να βρεθούμε σε πολύ δύσκολη θέση αργότερα, έχουμε υποβάλει αιτήσεις με διάφορες μη κρατικές εθελοντικές οργανώσεις πάνω σε διάφορα θέματα σε σημείο που είμαστε όπως είπα σε πολύ δύσκολη θέση. Νιώθουμε ήδη υπερβολικό το βάρος αυτής της ευθύνης.

Όσον αφορά την απεξάρτηση από το δημόσιο βοήθημα αυτό είναι ένα μεγάλο θέμα και το μελετούν διεθνώς και οικονομολόγοι και κοινωνιολόγοι και άλλοι. Η απεξάρτηση από το δημόσιο βοήθημα δεν είναι καθόλου εύκολο πράγμα ούτε είναι εύκολο να βρει κανείς τη μέση λύση, μεταξύ κινήτρων και αντικινήτρων, αν θέλετε, οι λεγόμενες παγίδες φτώχειας, οι λεγόμενες παγίδες εξάρτησης, διότι προσπαθείς να είσαι πιο γενναιόδωρος, ως κράτος για τους ανθρώπους που έχουν ανάγκες και πρέπει να τους δώσεις κάποια λεφτά, στο τέλος αυτό το πράγμα μπορεί να αποδειχθεί αντικίνητρο προς εργασία διότι ο άλλος δεν πάει να πιάσει δουλειά και προτιμά να παίρνει το δημόσιο βοήθημα. Δεν είναι απλά πράγματα, δεν είναι εύκολο να γίνουν αυτά τα πράγματα αλλά γίνονται συνεχώς προσπάθειες και ελπίζει το κράτος, χωρίς να είμαι και ειδικός πάνω σε θέματα ευημερίας, αλλά έχω απλώς μια γενικότερη γνώση πάνω στο θέμα, σας λέω απλώς αυτό. Όσον αφορά τη σχέση ειδικότερα τη σχέση μεταξύ κατώτατου μισθού και δημοσίου βοηθήματος, υπάρχει κάποια σχέση αλλά δεν είναι βέβαια ακριβώς τα ίδια πράγματα διότι μπορεί το ένα να εξαρτάται από τις ανάγκες του ατόμου, το δημόσιο βοήθημα, εξαρτάται κυρίως από τις ανάγκες του ατόμου, πόσα εξαρτώμενα έχει, τι είδους ανάγκες έχει, ποιο εξειδικευμένες

κλπ, ενώ ο κατώτατος μισθός αφορά έναν απλό άνθρωπο, ένα μέσο άνθρωπο σε κάποια ειδικά επαγγέλματα που δεν μπορείτε να το πάρετε σαν τον μοναδικό και βασικό δείκτη για το πόσο πρέπει να είναι το δημόσιο βοήθημα. Τα προγράμματα του Κέντρου Αναπήρων. Το είπα και εγώ και το παραδέχομαι και εκ μέρους του υπουργείου ότι χρειάζεται κατεπειγόντως εκσυγχρονισμό το κέντρο αναπήρων και τα γύρω από αυτό προγράμματα, τα προγράμματα που έχουν να κάνουν με την επαγγελματική αποκατάσταση των αναπήρων, είτε χρηματοδοτούνται από το ειδικό ταμείο είτε από άλλα ταμεία τελείως χωριστά, είτε με οποιοδήποτε τρόπο. Πρέπει να γίνει ακόμα μια προσπάθεια. Είμαστε σε μια περίοδο πολύ φιλόδοξη που προσπαθούμε να κάνουμε πάρα πολλά και έχει δηλώσει και η κυβέρνηση πάρα πολλά, αλλά είμαστε ταυτόχρονα και σε μια περίοδο οικονομικής περισυλλογής και προγραμμάτων, τα δημοσιονομικά ελλείμματα να μη ξεπερνούν κάποια όρια, να μειώσουμε τα ελλείμματα κλπ. Δεν είναι τόσο εύκολα τα πράγματα για να επιτύχουμε όλα αυτά, αλλά προσπαθούμε όλοι σαν κοινωνία σαν πολιτεία, σαν ομάδα και προσπαθώ ακριβώς να πω ότι έχουμε ένα κοινό πρόβλημα και ένα κοινό στόχο θα έλεγα και είναι καλύτερα να το δούμε έτσι το θέμα. Πώς να γίνουμε όλοι μας πιο αποτελεσματικοί και πώς να αξιοποιήσουμε όσον το δυνατό καλύτερα κάποια πράγματα. Η αξιοποίηση του ταμείου που αναφέρθηκε προηγουμένως, να πρέπει να γίνει. Συμφωνώ μαζί σας. Εντοπίστηκε το πρόβλημα. Το εντόπισε και η Βουλή ακόμα και μας το είπε. Το εντόπισε και ο Υπουργός Εργασίας που τώρα είναι Υπουργός Οικονομικών. Δεν αξιοποιείται αρκετά το ταμείο, δεν αξιοποιείται αρκετά το κέντρο ΚΕΑ και δεν μπορεί απλώς να μπαίνουν άτομα εκεί και να μένουν για χρόνια αντί να βγαίνουν συνέχεια και να διοχετεύονται στην αγορά εργασίας. Ο σκοπός, πράγματι, της αποκατάστασης των ατόμων με αναπηρία είναι να μπαίνουν στην αγορά εργασίας να ενσωματώνονται στη κοινωνία, να γίνονται όσον το δυνατό πιο ανεξάρτητα και όχι να ιδρυματοποιούνται. Πρέπει το κέντρο να γίνει πιο σύγχρονο, πιο καλό και να έχει πιο καλά αποτελέσματα. Και αυτό θα γίνει με τη βοήθειά σας. Εκπροσωπείστε και εσείς στις επιτροπές των ταμείων, τις διαχειριστικές τα διοικητικά συμβούλια αλλά δεν σημαίνει λέω ότι το κύριο βάρος είναι πάνω σας, είναι γενικότερο και πρέπει να το δούμε. Πρέπει να το δει το κράτος πιο ζεστά αυτό το θέμα και θα προσπαθήσει και το τμήμα εργασίας να το δει όσον το δυνατό καλύτερα. Το ειδικό ερώτημα για τη κατάργηση του ειδικού ταμείου, γιατί καταργείται; Σας απάντησε ήδη το Υπουργείο ότι δεν το θεωρεί κατάργηση αλλά προσπαθούσε να ενοποιήσει κάποια πράγματα για να γίνουν ίσως πιο αποτελεσματικά, αποτελεσματική η λειτουργία τους. Εάν τελικά αποδειχθεί ότι ήταν λάθος αυτό είμαι βέβαιος ότι θα ξανασυζητηθεί μαζί σας το θέμα.

Χρ. Νικολαΐδης

Μπορεί η υπηρεσίας σας να κάμει εισήγηση για απόσυρση της πρότασης αυτής για κατάργηση;

Ν. Νεοκλέους

Φυσικά θα συζητηθεί διότι οφείλει το κράτος και το υπουργείο ειδικότερα αλλά και η υπουργική επιτροπή να λάβει σοβαρά υπόψη τις εισηγήσεις και τις θέσεις σας, τις παρατηρήσεις σας πάνω στα θέματα αυτά.

Όσον αφορά ειδικά μια άλλη υποπαρένθεση αν θέλετε, να σας πάρω ακόμα δυο τρία λεπτά, είναι η παρατήρηση του κ. Φλωρέντζου, την οποία είχε ξανακάνει πριν μερικές μέρες ή μια δυο βδομάδες. Ομολογώ, εγώ προσωπικά

δεν το είχα ξανακούσει αυτό το πράγμα, δεν το είχα προσέξει. Δηλαδή η λέξη αγαθοεργό νομίζω, που υπάρχει μέσα στο παλιό νόμο, δηλαδή το νόμο του 2000, όχι και τόσο παλιό δεν ξέρω γιατί μπήκε αυτή η λέξη ή που αποσκοπούσε αλλά δεν νομίζω ότι προσπαθούσε το κράτος να αποσείσει τις ευθύνες του και δεν ξέρω γιατί δεν προσέχθηκε αν ήταν τόσο σοβαρό αυτό το πράγμα έπρεπε να είχε προσεχθεί. Σημασία έχει ότι πρέπει να υπάρχει ένα ταμείο, και συμφωνώ και εγώ μαζί σας, είναι η προσωπική μου άποψη, δεν τίθεται θέμα αγαθοεργίας, είναι θέμα οφείλει το κράτος να έχει τα απαραίτητα ταμεία για να μπορεί να κάμνει αυτά που πρέπει να κάμνει, αυτά που προνοεί ο νόμος, ο σκοπός του νόμου, η φιλοσοφία του νόμου, ο σκοπός της όλης πολιτικής για τα άτομα με αναπηρία.

Μ. Φλωρέντζος

Δεν είναι κράμα το αγαθοεργό που λει ο νόμος είναι και η ουσία, αφού δεν προβλέπει πόρους από το κράτος αλλά μόνο από δωρεές και εισφορές, άρα πράγματι είναι αγαθοεργό.

Ν. Νεοκλέους

Προβλέπει βέβαια, από ότι με υπενθυμίζει ο συνάδελφος της Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Αναπήρων ο κ. Αγγελίδης, προβλέπεται λει ένα ποσό 80.000 που προέρχεται τελικά από το λαχείο το λεγόμενο το οποίο όμως είναι το κράτος που το καταθέτει. Τα τελευταία χρόνια έχει εγκαταλειφθεί εδώ και πολλά χρόνια όπως γνωρίζετε έχει εγκαταλειφθεί και είναι από το κρατικό προϋπολογισμό που μπαίνουν αυτά τα λεφτά .

Μ. Φλωρέντζος

Το κράτος αναγκάστηκε, η κυβέρνηση να λάβει διότι η ειδική έκδοση που προέβλεπε την έκδοση του λαχείου πρόνοιας, η έκδοση του λαχείου εκδιδόνταν μια εβδομάδα του Αυγούστου μέσα στο δεκαπενταύγουστο που το κοινό δεν αγόραζε λαχεία και επομένως ήλθε η κυβέρνηση και είπε πόσα βγάζετε κατά μέσο όρο, 80.000. επομένως υπάρχει ο νόμος και αυτή τη στιγμή το υπουργείο σας, έχω την άποψη ότι παρανομεί για αυτό που κάνει. Δεν εκδίδει λαχείο και βάζει 80.000 λίρες. Μα ο νόμος λει να εκδίδει λαχείο.

Ν. Νεοκλέους

Φυσικά αυτό το θέμα του λαχείου να το δούμε. Αν υπάρχει, δηλαδή πιθανόν να μην το σκέφτηκε κανένας. Εγώ πρώτη φορά το σκέφτομαι με αυτό τον τρόπο. Εάν η έκδοση λαχείου θα είναι πιο αξιόλογη και θα φέρνει περισσότερους πόρους, δεν νομίζω να έχει κανένας αντίρρηση. Πιστεύω ότι, ακριβώς το κράτος αναγκάστηκε σε κάποια φάση διότι δεν υπήρχε το έσοδο από το λαχείο και αναγκάστηκε να παρέμβει για να βρει τρόπο για να βρεθούν τα λεφτά. Νομίζω αξίζει να το ξανασυζητήσουμε αυτό το θέμα. Απλώς για να κλείσω το τελευταίο σημείο της κοπέλας στο τέλος για τους ποσοτικούς στόχους, δηλαδή είπε ότι πώς παρακολουθούμε τι έχει γίνει. Πώς αξιολογείται η πρόοδος σε κάποια κεφάλαια του εθνικού σχεδίου δράσης για την απασχόληση. Ναι υπάρχουν ποσοτικοί στόχοι. Στα πλαίσια του σχεδίου, το ίδιο το σχέδιο, περιλαμβάνει σε πάρα πολλά σημεία του ποσοτικούς στόχους που μας έχουν ζητηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής στρατηγικής απασχόλησης. Και, έπρεπε, οφείλαμε να καθορίσουμε στόχους και όπου

μπορούσαμε το κάναμε. Σε μια δυο περιπτώσεις δεν καθορίσαμε στόχο διότι δεν είχαμε καν τρόπο να μετρήσουμε την υφιστάμενη κατάσταση και δεν υπήρχε κανένας τρόπος να μπουν στόχοι. Για παράδειγμα το θέμα των υπηρεσιών απασχόλησης, εκεί υστερούσαμε για εκείνο το λόγο, αλλά, σας διαβεβαιώ ότι υπάρχουν και ποσοτικοί στόχοι, γι αυτό θα μας κυνηγούν τώρα και πρέπει να βεβαιωθούμε ότι πραγματικά προοδεύουμε. Λυπούμαι αν καθυστέρησα.

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ

Χρ. Νικολαΐδης

Ευχαριστούμε πολύ τον κ. Νεοκλέους, ευχαριστούμε επίσης για τις εισηγήσεις, σχόλια που έγιναν. Αν υπάρχουν τώρα εισηγήσεις για συμπερίληψη στα πορίσματα της σημερινής μας συνάντησης, συνεδρίου, όποιος έχει κάποια εισήγηση, παρακαλώ να τις καταθέσετε.

Θα ήθελα να αναφερθώ εγώ σε 4-5 σημεία πολύ σύντομα, τα οποία θα περιληφθούν στα πορίσματα μας όπως καταγράφηκαν σήμερα.

Πρώτο είναι ότι οι συντεχνίες άρχισαν να ευαισθητοποιούνται περιλαμβάνουν στο σχεδιασμό τους, στις πολιτικές τους, πρακτικές τους και τα άτομα με αναπηρίες. Επιδεικνύουν ενδιαφέρον και πρέπει να αξιοποιηθεί αυτό το πράγμα.

Στα θέματα της προσβασιμότητας φαίνεται ότι γίνεται κάποια πρόοδος σε μερικούς τομείς. Σε άλλους υπάρχει ακόμα ένα χάσμα ανάμεσα στην κατάσταση που επικρατεί στην Κύπρο και σε άλλες χώρες της Ευρώπης, όπως καταγράφηκε με τα δημόσια μέσα μεταφοράς, με τη πρόσβαση στα βοηθητικά μέσα, στη πληροφορία, στη κοινωνία των πληροφοριών, στο δομημένο περιβάλλον κλπ.

Οι οργανώσεις εργάζονται πάρα πολύ με προγράμματα, υπηρεσίες και δραστηριοποιούνται σε τομείς που το κράτος δεν παρέχει τέτοιες υπηρεσίες για να καλύψουν τα κενά που υπάρχουν. Προσπαθούν να ανταποκριθούν και στις αναβαθμισμένες απαιτήσεις και των μελών τους και της κοινωνίας γενικότερα.

Το Υπουργείο Εργασίας έχει συγκεκριμένες πολιτικές και θέσεις αναφορικά με τα θέματα των ατόμων με αναπηρία, για τις οποίες προσπαθεί να προωθήσει όπου Υπάρχει, επίσης και ο θεσμός του Επιτρόπου Διοικήσεως, ο οποίος πρέπει να αξιοποιηθεί, αφού υπάρχουν τόσες διαφορές μεταξύ μας, του κράτους και των οργανώσεων των αναπήρων, ίσως ο Επίτροπος Διοικήσεως και ο θεσμός αυτός να αποβεί πολύ ωφέλιμος για να μας συμβουλευτεί και να μας βοηθήσει να βρούμε χρυσές τομές ή λύσεις στις διαφορές που υπάρχουν. Τέλος, έχω παρατηρήσει ότι όπου υπάρχει συνεργασία, όπου οι οργανώσεις, εκπρόσωποι τους μετέχουν στα κέντρα λήψης αποφάσεων του κράτους ή άλλα κέντρα, η επιτυχία είναι διασφαλισμένη. Όπου όμως το κράτος προχωρεί μόνο του και προσπαθεί να αποφασίσει για τα άτομα με αναπηρίες χωρίς αυτούς, εκεί υπάρχουν προβλήματα, δυσκολίες και προσπαθούμε εκ των υστέρων να τα επιλύσουμε. Γι αυτό πρέπει από την αρχή να αναγνωριστεί η συνομοσπονδία των οργανώσεων αναπήρων ως ένας ακόμα κοινωνικός εταίρος, ισότιμος και να συνεργαστεί το κράτος μαζί του επίσημα, να στηρίξει τη συνομοσπονδία αυτή ώστε μακροπρόθεσμα και από τα επιδόματα να απεξαρτητοποιηθούν τα άτομα με αναπηρίες και από οτιδήποτε άλλο σήμερα τους εμποδίζει να ενταχθούν στη κοινωνία.

Κλείσιμο της ημερίδας

Ευχαριστώ πάρα πολύ όλους για την παρουσία σας για την υπομονή σας. Ευχαριστούμε θερμά τους ομιλητές που ομιλητές που ανταποκρίθηκαν άμεσα και κατέθεσαν παρουσίασαν τις εισηγήσεις τους, τους παρακαλώ να τις καταθέσουν για να εκδοθούν. Ευχαριστούμε πάρα πολύ όσους εργάστηκαν σήμερα για το σημερινό συνέδριο, ημερίδα, το τόσο το ΙΚΜΕ όσο το Τμήμα Εργασίας την Υπηρεσία Μέριμνας και Αποκατάστασης Αναπήρων, την Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών και τους συνοδούς βοηθούς που συνεργάστηκαν και πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους σήμερα και ευχαριστούμε τέλος και το Συνεδριακό Κέντρο για τη φιλοξενία του που πιστεύω ήταν πάρα πολύ καλή. Δεν έχω ακούσει κανένα σοβαρό παράπονο. Ήταν πάντα πρόθυμοι και μας εξυπηρέτησαν πλήρως σήμερα εδώ. Ευχαριστώ πάρα πολύ και εύχομαι σε όλους ένα ευχάριστο απόγευμα.